

מקבץ סיכום פסיקה מחוזי חיפה והצפון – כרך מס' 2

ספר מסכם: 03/2021 – 10/2021

העורך: הרשם עיסאם חאיק

חלוקה לפי נושאים:

מס' עמוד

נושא הפסיקה

2	1. חדל"פ – פש"ר
32	2. סדרי דין, סמכויות וזכות טיעון
61	3. עיכוב יציאה מן הארץ
62	4. כינוס נכסים
64	5. בוררות
67	6. פינוי, פירוק שיתוף, כינוס ומימוש משכנתה/משכון
74	7. שונות: חוזים, פיצויים, התיישנות, מאסר חייבים, פרשנות ואח'

חדל"פ – פש"ר:

בית המשפט העליון:

1. **בית המשפט העליון** (פש"ר/חדל"פ) - בקשת המנהל המיוחד לביטול הליך חדל"פ כאשר

מנגד, החייב מבקש הפטר תוך שמציע כי משפחתו תשלם סכום כספי.

פש"ר (חי') 1896-02-19 **אלביליה נסים נ' הכונס הרשמי מחוז חיפה** (02/05/21)

- כב' השופטת אילת דגן מקבלת את עמדת הכנ"ר לפיה הליכי פשיטת מיועדים לשתי תכליות: האחת, לסייע לנושים שדרכם בהוצאה לפועל לא צלחה, לרכז את נכסי החייב כדי להביא למכירתם ולתשלום החובות, והשנייה, לשרת את האינטרסים של החייב חדל הפירעון, ולאפשר לו, בנסיבות מתאימות, לחזור לפעילות כלכלית נורמטיבית, תוך שמטת חובותיו, במלואם או בחלקם, בתנאים או ללא תנאי (רע"א 2282/03 גרינברג נ' כונס הנכסים הרשמי). לא כל המתדפק על דלתות הפקודה ורוצה לחסות תחת כנפיה, יזכה לבוא בשעריה. בית המשפט מוסמך, על פי סעיף 18ה(א)(2) לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש] התש"ס-1980 לדחות בקשה להכרזת החייב כפושט רגל "אם שוכנע כי הוגשה שלא בתום לב, במטרה לנצל לרעה את הליכי פשיטת הרגל, או כי החייב יכול לפרוע את חובותיו". תום ליבו של החייב ייבחן בשתי תקופות – התקופה הקודמת להליכי פשיטת הרגל - בעת יצירת חובותיו, והתקופה המאוחרת ממועד פתיחת הליכי הכינוס ופשיטת הרגל, עובר לדיון בבקשת ההכרזה, כאשר הנטל להוכחת קיומו של תום לב מוטל תמיד על החייב. (ראו למשל: ע"א 3224/07 בן דוד נ' כונס הנכסים הרשמי).

- בחינת התנהלות החייב בהליך מלמדת כי החייב אינו מפנים את האחריות שהליך זה מבקש לקדם בעניינו. חייב הנכנס בשערי ההליך זוכה להגנות מפני נושיו, אך בתמורה עליו לעמוד בחובותיו לקופת ההליך, לנהל אורח חיים חוקי ההולם את האיזון בין צרכיו לבין אלו של נושיו. הליכי פשטת הרגל ממומנים רובם מהקופה הציבורית, ולכן חייב שאינו מפנים את החובות המוטלות עליו מכוח ההליך ואינו לוקח על עצמו את מלוא האחריות המצופה ממנו, אין לו מקום בהליך.

2. **בית המשפט העליון** (פש"ר – חדל"פ) - האם **הלכת אלקצאצי** ממשיכה לעמוד בתוקף גם

לאחר כניסתו לתוקף של חוק חדלות פירעון, ומי הגורם המוסמך להחליט באשר לאורך תקופת הצינון המתבקשת לפי אותה הלכה?

רע"א 663/21 **שייח יוסף מנאר נ' הממונה על הליכי חדלות פירעון** (20/06/21)

- נקודת המוצא העומדת בבסיס הדיון היא כי הליך חדלות פירעון גם על פי החוק ולא רק על פי הפקודה הוא הליך של "חסד המחוקק". זאת בשל ההזדמנות הניתנת לחייב להיחלץ ממצבו ולהשתקם מבחינה כלכלית, כאשר גם על הליכי חדלות פירעון לפי החוק חולש העיקרון הקובע כי על היחיד לנהוג בתום לב ולא לנצל לרעה את ההליכים על מנת ליהנות מחסדיהם. ממילא אפוא, בשל אותו רציונל, גם לאחר חקיקת חוק חדלות פירעון, אין מקום לאפשר ליחיד להגיש בקשה לצו פתיחת הליכים ללא כל "תקופת צינון" בין הליך חדלות פירעון שבוטל לבין הליך חדלות פירעון חדש. בנוסף, בניגוד לטענת המבקשים, בחינת מטרות חוק חדלות פירעון ותכליותיו תומכות בהחלת הלכת אלקצאצי על הליכים לפי חוק זה ואין כל סתירה בין קביעת תקופת צינון בין הליך חדלות פירעון אחד למשנהו, לבין התכלית שעניינה קידום שיקומו הכלכלי של החייב. בנוסף, טובת היחיד אינה תכלית העומדת לבדה ומולה יש לאזן את טובת הנושים ואף את טובת הציבור כולו. לפיכך, נקבע כי הלכת אלקצאצי **שרירה וקיימת** גם לאחר כניסתו לתוקף של חוק חדלות פירעון, אשר אין בהוראותיו כדי לשנות מן ההלכה שנקבעה בהקשר זה. גם בקשר לזהות הגורם המוסמך לקבוע את אורך תקופת הצינון על פי הלכת אלקצאצי, ביהמ"ש תמים דעים עם הערכאות קמא. קרי, אם לא נקבעה תקופת צינון על ידי הערכאה שביטלה את ההליך הקודם, **הממונה** הוא הגורם אשר מוסמך להכריע בדבר אורך תקופת הצינון. לבסוף צוין כי לצורך קציבת תקופת הצינון המתאימה, על הממונה ועל ביהמ"ש המעביר את החלטת הממונה תחת שבט ביקורתו להתייחס לנסיבות המקרה הפרטני הנמצא לפניו.
- במסגרת זו, יש **לקחת בחשבון בין היתר** את אופי המחדלים שהביאו לביטול ההליך הראשון; כמות המחדלים והישנותם; מידת הנזק שהסבו המחדלים לנושים; התנהלותו הכלכלית של היחיד במשך תקופת הצינון; ניסיונות היחיד להשתקם בכוחות עצמו בתקופת הצינון; יצירת חובות חדשים על ידי היחיד בתקופת הצינון; תום לבו של היחיד ביצירת החובות החדשים; ועוד.

3. **בית המשפט העליון** (פש"ר – חדל"פ – מזונות) - הכלל הוא כי צו הפטר לא יחול על חוב שניתן לפי פסק דין בתובענת מזונות, אם כי הוראה זו כפופה לחריג על פיו לביהמ"ש נתונה סמכות להעניק הפטר גם בגין חוב מסוג זה.

ע"א 3746/21 **יצחק יניב סנדרוסי נ' עו"ד דרור שלו - נאמן לנכסי החייב** (08/07/21)

- כידוע, שיקול הדעת המוקנה לבימ"ש של חדלות פירעון בעניינים מסוג זה הוא רחב, והתערבות ערכאת הערעור בו שמורה למקרים מיוחדים שהמקרה דנא אינו נמנה עימם. הכלל הוא כי חוב מזונות לא יכנס בגדר צו הפטר. זאת, שכן עניינו של נושה הזכאי לקבלת כספי חוב מזונות מן החייב איננו שקול בהכרח לעניינם של "נושים פיננסיים" אחרים. מדובר בנושה שהוא למעשה "קורבן הכשל המוסרי" שדבק בהתנהלותו של החייב, אשר הפר את חובתו האישית כלפי הסמוכים על שולחנו בהיבטים של הדין האישי, צו המחוקק וצווי בתי המשפט. לא בכדי אפוא נהנה הזכאי למזונות מן החייב לעדיפות (דין קדימה) בחלוקת דיבידנד מקופת פשיטת הרגל.
- הדין מחייב התחשבות מיוחדת בנושה המחזיק בחוב אישי בעל מאפיינים חברתיים-סוציאליים כלפי החייב, אף אם משמעות הדבר היא סטייה מסוימת מעיקרון השוויון בין הנושים שהוא אחד העקרונות המרכזיים העומדים בבסיס הליך פשיטת הרגל. לפיכך אפוא, הכלל הוא כי צו הפטר לא יחול על חוב שניתן לפי פסק דין בתובענת מזונות, אם כי הוראה זו כפופה לחריג על פיו לביהמ"ש נתונה סמכות להעניק הפטר גם בגין חוב מסוג זה. חריג זה מיושם בפסיקה במשורה ובמקרים חריגים בלבד שבהם שוכנע ביהמ"ש כי החייב נהג בתום לב ומצבו אינו בעל אופק משופר. בע"א 5628/14 בעניין סלימאן נמנו שיקולים שונים שייבחנו בהקשר זה בנוגע לחייב, לחוב ולזכאים – שאינם מהווים רשימה סגורה.

4. **בית המשפט העליון** (פש"ר-חדל"פ) - נפסק כי גם אם נתונה האפשרות בידי נושה בחוב שאינו בר-תביעה לנקיטת הליך משפטי נגד חייב, אין מקום לנקיטת הליכי גבייה על נכסי החייב – המוקנים על פי פקודת פשיטת הרגל לנאמן – מבלי שניתן אישורו של בימ"ש של פשיטת רגל כי ניתן לגבות את החוב מנכסים עודפים. החובה לפנות לביהמ"ש של פשיטת רגל מוטלת על הנושה, וזאת כדי למנוע מבעוד מועד את האפשרות שינוהלו הליכי גבייה אשר תהיה להם השפעה על מסת נכסי החייב.

ע"א 6553/20 **עיריית תל אביב יפו נ' כונס הנכסים הרשמי** (29/07/21).

- נקבע על פי כב' השופט ד' מינץ כי נושה בחוב שאינו בר-תביעה אינו מנוע מלנקוט בהליכים נגד החייב בפשיטת רגל. אולם, חרף נקודת מוצא זו, נושה כאמור יתקל בקושי מעשי בגביית חובו, ועל כן יצטרך להצטייד מראש באישור בימ"ש של פשיטת רגל על מנת לנקוט בהליכי הגבייה מהטעמים הבאים: הליך פשיטת רגל לפי הפקודה סובב כולו סביב קיומם של חובות ברי-תביעה. חובות אלו קובעים את היקף הנשייה נגד החייב בהליך והם אלו המעניקים לנושים זכויות בנכסי החייב. הגדרת חוב בר-

תביעה כוללת בחובה חוב קיים וגם חוב עתידי, ומשמעו של "חוב עתידי" אינו חוב שוטף חדש שנוצר לאחר צו הכינוס, כי אם חוב הנובע מ"התחייבויות מלפני מתן צו הכינוס".

• בהתאם לסעיף 20(א) לפקודה, משניתן צו כינוס נגד חייב מושהים כל ההליכים האינדיווידואליים התלויים ועומדים נגדו ונמנעת האפשרות לפתיחת תובענה חדשה נגדו. נפקות צו כינוס לנכסי החייב, המונע גבייה מחוץ להליך פשיטת הרגל, היא כלפי חובות ברי-תביעה בלבד. (זאת, למרות שבסיפא נאמר כי לא יפתח שום נושה בתובענה מבלי שנאמר שהיא מתייחסת רק לחוב בר-תביעה). משמעותה המעשית של הוראת עיכוב ההליכים היא כי החל ממועד מתן צו הכינוס, ניתן לתבוע ולגבות חוב בר-תביעה רק באמצעות השתתפות בהליכי פשיטת הרגל על ידי הגשת תביעת חוב לפי סעיף 71 לפקודה. "קו פרשת המים" לגבי השאלה אם מדובר בחוב בר-תביעה או חוב שאינו בר-תביעה הוא מועד מתן צו הכינוס. חוב שנוצר לאחר מועד זה, אינו חוב בר-תביעה ולא ניתן להגיש תביעת חוב לגביו. בכל הנוגע לחובות שאינם ברי-תביעה, על פי פשטותם של דברים ועל פי לשונה של הפקודה לא קיימת מניעה לנקוט בגינם בהליך משפטי חדש נגד החייב. ברם, נושה בחוב שאינו בר-תביעה עשוי להיתקל באופן טבעי בקושי מעשי לגבות את חובו (שלא באמצעות הליך פשיטת רגל נוסף), גם אם יזכה בדיון, שכן נכסי פושט הרגל מוקנים כולם לנאמן כבר למן מועד מעשה פשיטת הרגל ועד למתן צו הפטר. נושה בחוב שאינו בר-תביעה "לכוד" אפוא בין שמיים לארץ – מצד אחד הוא אינו נכלל בגדרי הנושים אשר יכולים להגיש תביעת חוב לנאמן; אך מצד שני אין ביכולתו להיפרע ולגבות את חובו, שכן כל נכסי החייב מוקנים לנאמן עד תום הליך פשיטת הרגל. הוא אמנם רשאי להגיש בקשת פשיטת רגל נוספת – או אז יוקנו לו הנכסים שלא חולקו בהליך פשיטת הרגל הקודמת והצטברו לאחר מועד הכרזת החייב פושט רגל. אך אם לא הוגשה בקשת פשיטת רגל נוספת – אין לו כיצד להיפרע מן החייב עד לאחר תום ההליך. העובדה שכל נכסיו של החייב מוקנים לנאמן, אין משמעותה הבלעדית כי אין די נכסים מהם יכול נושה בחוב שאינו בר-תביעה להיפרע, מחוץ להליך פשיטת הרגל. ברם, התמונה המלאה על אודות מצבו הכלכלי של החייב, ובכלל זה מצבת נכסיו אל מול היקפי החובות, אינה פרושה לפני הנושה. הוא אינו יכול לדעת אם יש בנמצא נכסים "עודפים" לגביהם הוא יכול לנקוט בהליכי גבייה, אם לאו. לשם כך ועל מנת שיוכל להיפרע מנכסי החייב העודפים, נדרש אישורו של בימ"ש. זאת גם בשים לב לכך, שנקיטת הליך נגד החייב בלא כל פיקוח עלולה להשפיע גם על מסת נכסי החייב ועל קופת פשיטת הרגל העומדת להתחלק בין הנושים

שבידיהם חובות ברי-תביעה. רוצה לומר, כי על אף שגביית החובות על ידי נושים שאינם נוטלים חלק בהליך פשיטת הרגל בשל כך שאין בידם חוב בר-תביעה מצויה מחוץ לגדרו של הליך פשיטת הרגל, ביהמ"ש של פשיטת רגל פורש את כנפיו גם על הליכי הגבייה של נושים אלו. זאת כאמור בשל השפעתם של הליכים אלו על הליכי פשיטת הרגל של החייב. סמכות זו של ביהמ"ש מסורה לו מכוח הוראת סעיף 178 לפקודה.

- לסיכום אפוא, גם אם נתונה האפשרות בידי נושה בחוב שאינו בר-תביעה לנקיטת הליך משפטי נגד חייב, אין מקום לנקיטת הליכי גבייה על נכסי החייב – המוקנים על פי פקודת פשיטת הרגל לנאמן – מבלי שניתן אישורו של בימ"ש כי ניתן לגבות את החוב מנכסים עודפים. על מי חלה החובה לפנות לביהמ"ש של פשיטת רגל- הנושה שבידיו תביעה לגבי חוב שאינו בר-תביעה, או הנאמן השומר על נכסי החייב המוקנים לו וזאת לאחר הטלת העיקולים על ידי הנושה? ביהמ"ש קובע כי יש להטיל חובה זו על הנושה, וזאת כפי שהובהר לעיל, כדי למנוע מבעוד מועד את האפשרות שינוהלו הליכי גבייה אשר תהיה להם השפעה על מסת נכסי החייב. לכשתונח לפנינו פנייתו של הנושה, ביהמ"ש יידרש בעיקר, בהקשר זה, לשאלה עד כמה הליכי הגבייה שינקטו על ידי הנושה יפגעו במאמצי הנאמן באיתור נכסים של החייב; עד כמה הליכי הגבייה יפגעו במסת הנכסים שיש לחייב העומדים לחלוקה בידי הנושים שבידיהם חובות ברי-תביעה; והאם קיימת יתרה עודפת המאפשרת נקיטת הליכים מצד אותו נושה.

5. **בית המשפט העליון** (פש"ר/חדל"פ) - באשר לסמכות בימ"ש של פש"ר לתת החלטות בהליך המכר- כידוע, לנוכח מומחיותו הייחודית בתחומו, מוקנה לביהמ"ש של פשיטת רגל שיקול דעת רחב, ולא בנקל תתערב בו ערכאת הערעור.

ע"א 1969/20 **שוהם דאון נ' דניאל גרינברג** (15/08/21)

- בשל השימוש לרעה שעשו החייב והמערער בהליכי משפט באמצעות נקיטת הליכים מקבילים בערכאות השונות והגשת בקשות דחייה רבות, דומה כי לא נותרה לבימ"ש של פש"ר ברירה אלא לאחד תחתיו את ההליכים השונים במטרה להביא לסיום מהיר ויעיל של ההליכים למימוש הנכסים. למעשה, כל שעשה בימ"ש של פש"ר לאחר ההחלטה לאיחוד הליכים הוא חתימה על צו המכר, ובנסיבות המקרה שלפנינו מדובר בהליך פורמלי בלבד. בהינתן כל האמור, ביהמ"ש שוכנע כי לא היה באיחוד ההליכים תחת בימ"ש של פש"ר כדי לגרום לעיוות דין או לפגוע בזכויותיה הדיוניות של המערער. ולכן לא נמצא ממש בטענה המשפטית כי לא הייתה לבימ"ש של פש"ר

סמכות להורות על העברת הליכי המימוש שהתנהלו בהוצאה לפועל ולאחד אותם תחתיו.

6. **בית המשפט העליון** (פש"ר - חדל"פ - מזונות) - צו הפטר לא יחול על חוב מזונות, זולת אם הורה בית המשפט אחרת (סעיף 69(א)(3) לפקודה.
רע"א 4867/21 **ישראל הנר נ' הכונס הרשמי** (25/08/21)

- נקבע על פי כב' השופט ע' גרוסקופף כי צו הפטר לא יחול על חוב מזונות, זולת אם הורה בית המשפט אחרת (סעיף 69(א)(3) לפקודה. על רקע חשיבותו החברתית של מוסד המזונות, ומשמעותו הייחודית של חוב המזונות ככזה המגלם "כשל מוסרי" של בעל החוב כלפי הסמוכים על שולחנו, מיושם בפסיקה החריג לכלל אי תחולת ההפטר על חוב מזונות במשורה ובמקרים חריגים בלבד, בהם שוכנע בית המשפט כי החייב נהג בתום לב לאורך כל תקופת צבירת החוב, וכי מצבו אינו בעל אופק שיפור זאת – בין מבחינה כלכלית, לרבות היעדרם של נכסים בבעלותו ומיצוי יכולת ההשתכרות שלו; בין מבחינת בריאותו הלקויה וגילו המתקדם; בין עקב הימשכות ההליכים בעניינו לאורך שנים רבות; בין לנוכח פגיעה בזכותו לקיום מינימלי בכבוד; ולרוב – מכל הבחינות הללו גם יחד. על דרך הכלל, המועד להגשת בקשה להכללת חוב מזונות בצו הפטר לפי סעיף 69(א)(3) לפקודה הוא לאחר מתן צו ההפטר.
- ניתן להעלות על הדעת מקרים בהם מוצדק לדון בסוגיה זו בשלב מוקדם יותר, כאשר על הפרק מצויה תכנית פירעון שגובשה על ידי המנהל המיוחד או הנאמן, ושאלת הפטור מחוב המזונות היא בעלת משמעות לאפשרות לקדמה. ואולם, בענייננו, החייב הגיש את בקשתו להחלת צו ההפטר על חוב המזונות בטרם הגיש בקשה למתן צו הפטר, ואף בטרם גובשה תכנית פירעון בעניינו. למרות העיתוי הלא שגרתי, בית המשפט קמא מצא לנכון לדון בעת הזו בבקשה זו של החייב. ספק גדול בעיניי אם בנסיבות המתוארות, ובפרט בהתחשב בעובדה כי נגד החייב עומדים חובות נוספים בהיקף משמעותי מאד, היה טעם לעסוק בשאלת מתן הפטר מחוב המזונות בעת הנוכחית, ולמצער, בטרם הוגשה תכנית פירעון. מכל מקום, בשים לב לאמות המידה המצומצמת להתערבות ערכאת הערעור בשיקול דעתו של בית המשפט של חדלות פירעון בעניינים כגון דא, אינני מוצא מקום להתערב בשלב זה בהחלטה גופה.

7. **בית המשפט העליון** (פש"ר - חדל"פ) - סעיף 85(א1) לפקודת פשיטת הרגל מורה כי הנאמן לא יפדה כספים המגיעים לחייב מכוח חברותו בקופת גמל, אלא לאחר שקיבל את אישור

בימ"ש. בימ"ש רשאי להורות על פדיון הכספים האמורים, כולם או מקצתם, ובלבד שאם כספי קופת הגמל הינם למטרת קצבה, וטרם הגיע המועד לתשלוםם כקצבה, לא יורה בימ"ש על העברתם לנאמן.

רע"א 3457/21 איבט עזר נ' אלון קזיוף (01/09/21)

- עניינו של סעיף זה בכספים המגיעים לחייב מכוח חברותו בקופת גמל, והוא מהווה חריג לכלל לפיו הנאמן רשאי לממש את נכסי החייב אף ללא קבלת אישור מבימ"ש. מלשוננו של סעיף 85(א) עולה כי כל עוד לא הגיע המועד לתשלום כספי הקצבה, הכספים מוגנים מפני העברתם לקופת פשיטת הרגל; אולם אם כבר הגיע מועד תשלוםם כקצבה, בימ"ש רשאי להעבירם לקופת פשיטת הרגל, כולם או מקצתם, תוך שהוא מפעיל מלאכת איזונים בין צורכי מחייתו של החייב לבין הצורך לפרוע את החובות כלפי הנושים. סעיף 85(א) לפקודה נועד להקנות הגנות מיוחדות על כספים שחסך החייב בקופת גמל, מתוך הכרה בכך שכספי החיסכון הפנסיוני נועדו להבטיח רמת קיום מינימלית לפורשים משוק העבודה, ובכללם חייבים בפשיטת רגל. לפיכך, בבוא בימ"ש להחליט האם להעביר את כספי הקצבה לקופת פשיטת הרגל, עליו להביא בחשבון את מטרתם להבטיח את בטחונו הכלכלי של החוסך בתקופות קשות או לאחר פרישתו משוק העבודה ובהתאם, להתחשב במצבו הכלכלי של החייב ושל התלויים בו בהווה ובעתיד, כמו גם במצבו הבריאותי והמשפחתי. החלטה זו נושאת השלכות מעשיות משמעותיות במיוחד עבור חייב פנסיונר שמקורות הכנסותיו הנוספים דלים, ואשר יכולתו להסתייע בקרובי משפחתו מצומצמת.
- לפיכך, ככלל, כשמקורות ההכנסה הנוספים וגורמי התמיכה העומדים לרשותו של החייב עלולים שלא לאפשר קיום בכבוד בשנות זקנתו, ראוי להותיר ברשות החייב כספי פנסיה שהגיע המועד לתשלוםם כקצבה בהיקפים בהם עסקינן – מאות אלפי ש"ח בודדים המאפשרים קבלת קצבה של אלפי ש"ח בודדים מדי חודש. רק במקרים יוצאי דופן, כגון כאשר מתקיימות נסיבות חריגות הנוגעות להסתבכותו הכלכלית של החייב או להתנהלותו בהליך פשיטת הרגל, מן הראוי לעשות שימוש בסמכות בימ"ש לפי סעיף 85(א) לפקודה ולהורות על חריגה מכלל זה.

8. **בית המשפט העליון** (פשי"ר/חדל"פ) - בימ"ש העליון נדרש לפרשנות פסק הדין וקבע כי בימ"ש המחוזי שגה בקביעתו כי פסק הדין בהמרצת הפתיחה הורה על מילוי שטר החוב בסכום שעליו הורה, וקבע כי סכום זה יופחת, וכי ככל שהשטר מומש במלוא הסכום

שמולא בו, על המשיב להשיב למערער את ההפרש שבין הסכום שמומש לבין הסכום המופחת.

ע"א 7790/19 יחיאל שמעון טפירו נ' אמיר בירמן (16/03/20)

- המשיב הגיש את המרצת הפתיחה הנדונה לאחר שאושר ההסדר מול נושיו, שבו הוא נדרש לשלם 7.8 מיליון ₪. בהמרצת הפתיחה המשיב עתר תחילה למילוי שטר החוב בסך של 21 מיליון ₪. ואולם, בהמשך צמצם את הסעד לקביעה כי הסכם ההיפרדות הופר וכי הוא זכאי למסירת הביטחונות לידי. מפסק הדין עולה הסכום שהיה על הנאמן למלא בשטר החוב – מתוך הסך של 7.8 מיליון ₪ שהמשיב נדרש לשלם במסגרת הסדר הנושים, רק כ-2.5 מיליון ₪ היו בגין הערבויות שהחזיקו הנושים, ואילו היתרה בסך של כ-5.28 מיליון ₪ הייתה בגין החזר הלוואה שנתנה ט.ב. למשיב. בנוסף, בימ"ש קבע כי עובדה זו מפחיתה את הסכום לו זכאי המשיב מהמערער. דברים אלה מובילים למסקנה כי הסכום שהיה על הנאמן למלא בשטר החוב הוא 2,516,821 ₪ בלבד (כערכם דאז), המשקף את הסכום שהיה על המערער לשלם למשיב בהתאם לסכום שנקבע בהסדר הנושים בגין הערבויות האישיות. הדברים אף עולים בקנה אחד עם האמור בפסק הדין של בית משפט של פירוק שאישר את הסדר הנושים.
- לפיכך שגה בימ"ש קמא בקביעתו כי פסק הדין בהמרצת הפתיחה הורה על מילוי שטר החוב בסכום של 7.8 מיליון ₪. ודוק, פסק הדין בהמרצת הפתיחה ניתן בשעה שהסדר הנושים המאושר בעניינו של המשיב עמד בתוקפו. אלא שאין בביטול הסדר הנושים של המשיב כדי לשנות מהמסקנה כי הסכום שהיה על הנאמן למלא בשטר החוב לפי פסק הדין בהמרצת הפתיחה היה כ-2.5 מיליון ₪. פסק הדין בהמרצת הפתיחה הוא פסק דין חלוט. אף בהנחה שביטול הסדר הנושים כשנתיים לאחר מתן פסק הדין שינה את מערך הזכויות והחובות בין המשיב לנושיו ובין הצדדים כאן, אין בכך כדי להביא לשינוי תוכנו של פסק הדין בהמרצת הפתיחה או לפקיעת פסק הדין. סברת המשיב כי פסק הדין הורה למלא את שטר החוב בסך של 7.8 מיליון ₪ בטעות יסודה. טעות זו בפרשנותו של פסק הדין שניתן בהמרצת הפתיחה, אין בה כדי לגרוע ממעמדו המחייב של פסק הדין.

בית המשפט המחוזי :

9. **בית המשפט המחוזי** (פש"ר - חדל"פ) - האם לבטל הליך כינוס או ליתן לחייב הפטר,

כאשר מדובר על חייב שחובותיו נוצרו במרמה?

פש"ר (ב"ש) 26939-02-15 מוטי מרדכי נ' הכונס הרשמי (01/04/21)

- כב' השופט איתן ברסלר-גונן דן בפס"ד בע"א 3083/13 פלונית נ' שיכמן אשר פסק כי במצבים שבהם מעורבת אי-חוקיות ביצירת החובות, תכליותיה הספציפיות (והעיקריות) של הפקודה אינן עולות בקנה אחד עם תכליותיה הכלליות (והמשניות). הפתרון לקושי זה, כך נפסק, נעוץ באיזון הראוי ביניהן, כאשר אבן הבוחן המרכזית לעניין זה קשורה במידת החומרה ואי-החוקיות העומדת על הפרק. בית המשפט הוסיף – גם בשאלה מה חלק החוב שמקורו בפעילות הבלתי חוקית במכלול חובותיו של החייב כך שככל שחלק זה בחובות יהיה נמוך עד כדי שולי, נהיר יהיה שלא לשלול מהחייב את ההגנה שבפקודה, ואף לא נכון יהיה לשלול מהנושים את מקצת היתרונות הטמונים בהליך. אולם, מקום שבו עיקר החוב הוא בשל המעשים הלא חוקיים, בוודאי כאשר אי החוקיות והמוסריות משמעותיים, כי אז עלול להימצא חוטא נשכר עוד יותר אם יחסה מפני נושיו תחת מטריית ההליך לתקופה שבסופה, לא תהא להם כל תועלת בכך. גם לא נכון יהיה להחריג את החוב העיקרי מבין חובותיו בני ההפטר של החייב, בוודאי לא בחלוף זמן ארוך.
- כאשר נכנסים תחת מטריית הליך פשיטת רגל זה לצד זה חובות "ישרים" ושאינם כאלה, החובות הישרים נדחקים הצידה והם מקבלים משקל מועט מכפי שהיו צריכים לקבל אלמלא החובות שנוצרו במרמה או בפלילות משמעותיות. תוצאה זו אינה מוצדקת לא רעיונית ולא בפועל, והחוטא יוצא נשכר עוד יותר. עקרונית, ניתן היה לבסס פתרון הכולל פיצול החובות והבחנה ביניהם, כך שלגבי החובות הישרים יערך הסדר נושים אלא שגם בכך אין תועלת שהרי החייב מבקש הפטר מעיקר חובות אלה גם כן, בשל מצבו הרפואי שאינו מאפשר לו כושר השתכרות. לא מן הנמנע כי אילו לא היה החייב עוסק בפלילים, לא היה מגיע כדי חדלות פירעון ויכול היה לפרוע את חובותיו האחרים. במצב שכזה, הפטרת החייב מחובותיו הרגילים רק בשל שאינו יכול לפרוע חובותיו שאינם פטורים, תוציאו כנשכר עוד יותר ממעשיו הלא חוקיים ואף זאת לא תוצאה ראויה. המסקנה היא כי בשים לב לחלק המשמעותי של החובות שנוצרו בחוסר תום לב ובאי חוקיות משמעותית, ובהעדר תועלת ליתר הנושים, נכון יותר יהיה לבטל את ההליך.

10. **בית משפט מחוזי** (חדל"פ - פש"ר - מזונות) - דחיית בקשת חייב להכללת חוב המזונות בהפטר.

פש"ר (ב"ש) 53353-01-16 הנר ישראל איזיק נ' הכונס הרשמי (15/05/21)

- כב' השופט איתי ברסלר גונן דוחה את בקשת החייב בקובעו כי העיקרון הערכי שבבסיס אי הכללת חוב המזונות בהפטר הוא מעמדם החברתי מוסרי של המזונות. חוב מזונות מלמד בד"כ על כשל מוסרי של החייב, שהפר חובתו האישית כלפי הסמוכים על שולחנו. כנגד כשל ערכי זה עומדת הזוכה, לעתים רבות חסרת אונים, כשהיא [בד"כ] נאלצת לכלכל את הילדים המשותפים לבדה בניגוד לעקרון החברתי הסוציאלי שבבסיס דיני המזונות. נוכח מעמדם הגבוה של המזונות אין צורך בהגשת תביעת חוב וניתן לגבות את חוב המזונות במקביל ובלי להיזקק להגשת תביעת החוב.
- הסיפא של סעיף 69(א)(3) בפקודה מקנה לבית המשפט של פשיטת הרגל סמכות לקבוע במקרים חריגים כי ההפטר כן יחול על חוב מזונות, בין אם הוגשה בגינו תביעת חוב ובין אם לאו, ובית המשפט מוסמך לקבוע אף את שיעור ההפטר והתנאים להפטר על חוב מזונות. ואולם, יש לזכור את מושכל היסוד כי בחריג עסקינן ועל כן יש להישמר מפני מדרון חלקלק להרחבת גדרותיו. משכך, נפסק, כי נוכח אופיו הייחודי של חוב זה, למול האינטרס הכלכלי בשיקומו של החייב, הפעלת הסמכות תיעשה במשורה ובמקרים חריגים בלבד בהם תונח דעתו של בית המשפט כי החייב פעל בתום לב לאורך כל תקופת צבירת חובו ומצבו אינו בעל אופק שיפור. הפקודה הותירה את מלאכת האיזון בידי בית המשפט לקבוע את המקרים החריגים בהם יינתן הפטר מחוב המזונות, והפסיקה שהתפתחה בעניין זה מונה רשימה שאינה סגורה וכוללת שורת שיקולים אינדיבידואליים שהתגבשו עם הזמן וניסיון החיים.

11. **בית משפט מחוזי** (חדל"פ - פש"ר) - המועד בו הומצא הצו לפתיחת הליכים לתיקי ההוצאה לפועל הוא המועד הקובע לצורך בחינת היקף נכסי היחיד. בנוסף, הכיצד מתפרשות הוראות סעיף 218 לחוק לעניין המועד הקובע להשלמת הליכי הגבייה.

רחד"פ (ת"א) 54591-12-20 **יצחק ירחמיאל בן טובים נ' הממונה על הליכי חדלות פירעון מחוז תל-אביב והמרכז** (19/05/21)

- כב' השופטת איריס לושי-עבודי דוחה את ערעור מהטעמים הבאים: ראשית, לא מצאתי מקום לקבל את טענות המערער לעניין הפרשנות שיש ליתן למונח השלמת הליכי הגבייה. לשיטתה, עולה מלשון סעיף 29(1) כי מועד קבלת הכספים בידי הנושה הוא המועד הקובע לעניין המונח השלמת הליכי גבייה. מכאן, לא ניתן לקבל את החלופות הפרשניות המוצעות על-ידי המערער לפיהן יש לראות את מועד השלמת הליכי הגבייה כזה שחל במועד מתן החלטת כב' הרשמת המורה על העברת הסכום לידי הנושה; או במועד ביצוע העברת התשלום על-ידי רשות האכיפה והגבייה למערער

(בטרם התקבלו הכספים בפועל בחשבונו של המערער), או לחילופין במועד המצאת הצו לפתיחת הליכים לתיקי ההוצאה לפועל. זאת, מאחר וברור כי בכל אחת מהחלופות הפרשניות שהוצעו על-ידי המערער, הכספים טרם התקבלו בידיו. עקרון השוויון בין הנושים הינו אחד מאבני היסוד בהליכי חדלות פירעון. עם מתן הצו לפתיחת הליכים נכנס לפועל משטר גבייה קולקטיבי המונע מהנושים לפעול לגביית חובם באופן אינדיווידואלי. ניתן ללמוד כי קבלת הכספים בידיו של הנושה היא האירוע המכונן את השלמת הליכי הגבייה. ודוק, רק לאחר קבלת הכספים אין הנושה נדרש לנקוט עוד בכל פעולה לדרישת החוב, ולא להיפך.

12. **בית משפט מחוזי** (חדל"פ-פש"ר) - חייב שאינו מפנים את החובות המוטלות עליו מכוח הליך פשיטת הרגל ואינו לוקח על עצמו את מלוא האחריות המצופה ממנו, אין לו מקום בהליך.

פש"ר (ח"י) 50875-12-18 **עומר פראס נ' הכונס הרשמי מחוז חיפה** (21/05/21)

- כב' השופטת אילת דגן קבעה כי יש להורות על ביטול ההליך ומחיקת הבקשה לפשיטת רגל על כל השלכותיה. הליכי פשיטת מיועדים לשתי תכליות: ראשית, לסייע לנושים שדרכם בהוצאה לפועל לא צלחה, לרכז את נכסי החייב כדי להביא למכירתם ולתשלום החובות, ושנית מיועדים הם לשרת את האינטרסים של החייב חדל הפירעון, והם נועדו לאפשר לו, בנסיבות מתאימות, לחזור לפעילות כלכלית נורמלית, תוך שמטת חובותיו, במלואם או בחלקם, בתנאים או ללא תנאי. עם זאת, בית המשפט מוסמך על פי סעיף 18ה(א)(2) לפקודת פשיטת הרגל לדחות בקשה היחיד להכרזתו כפושט רגל "אם שוכנע כי הוגשה שלא בתום לב, במטרה לנצל לרעה את הליכי פשיטת הרגל, או כי החייב יכול לפרוע את חובותיו". תום ליבו של החייב ייבחן בשתי תקופות – התקופה הקודמת להליכי פשיטת הרגל - בעת יצירת חובותיו, והתקופה המאוחרת ממועד פתיחת הליכי הכינוס ופשיטת הרגל, עובר לדיון בבקשת ההכרזה. בחינת התנהלות החייב בהליך מעלה כי החייב אינו מפנים את האחריות המוטלת עליו לקדם את ענייניו, לעמוד בחובותיו לקופת ההליך, לנהל אורח חיים חוקי ההולם את האיזון בין צרכיו לבין אלו של נושיו. הליכי פשיטת הרגל ממומנים רובם מהקופה הציבורית, ולכן חייב שאינו מפנים את החובות המוטלות עליו מכוח ההליך ואינו לוקח על עצמו את מלוא האחריות המצופה ממנו, אין לו מקום בהליך.

13. **בית משפט מחוזי** (חדל"פ - פש"ר) - חובתו של החייב להיות פעיל בהליך פש"ר, מיוזמתו ואין זה מתפקידו של בעל התפקיד לרדוף אחריו, לבקש דו"חות או תשלומים חודשיים.

פש"ר (ב"ש) 23035-05-17 משה הורה קליפה נ' הכונס הרשמי (06/06/21)

- חובתו של החייב להיות פעיל בהליך, מיוזמתו. אין זה מתפקידו של בעל התפקיד לרדוף אחריו, לבקש דו"חות או תשלומים חודשיים. כך גם נדרש החייב לעדכן את בעל התפקיד בכל שינוי כתובת או דרכי התקשרות. החסד שניתן לחייב בהליך פשיטת הרגל, על מנת לסייע לו להיחלץ ממצבו ולהשתקם כלכלית, הינו כיד המושטת כלפיו, המלווה בדרישה להתנהגות בתום לב מצדו. כחלק מחובתו של החייב לנהוג בתום לב, עליו לעמוד במגבלות שהוטלו עליו, לשלם את התשלומים החודשיים שהושתו עליו במסגרת ההליך ולשתף פעולה עם בעל התפקיד שמונה בעניינו [השוו ע"א 1193/21 רחמני ואח' נ' כונס הנכסים הרשמי (3.5.2021)]. כך גם על החייב לנהוג שקיפות ולספק את מלוא המידע הנדרש באשר לנכסיו, התנהלותו הכלכלית ויכולתו לפרוע חובותיו. במקרה שלפנינו, ניצל החייב לרעה את שהותו בהליך, בחוסר תום לב, ועל אף שבית המשפט נתן לחייב הזדמנויות חוזרות ונשנות, לשוב לשורת ההליך, אלו לא נוצלו. בנסיבות אלו, החייב אינו זכאי עוד להגנתו של בית המשפט במסגרת הליך זה.

14. **בית המשפט המחוזי** (פש"ר – חדל"פ) - חייב הנכנס בשערי הליך פש"ר זוכה להגנות מפני נושיו, אך בתמורה עליו לעמוד בחובותיו לקופת ההליך, לנהל אורח חיים חוקי ההולם את האיזון בין צרכיו לבין אלו של נושיו. חייב שאינו מפנים את החובות המוטלות עליו מכוח ההליך ואינו לוקח על עצמו את מלוא האחריות המצופה ממנו, אין לו מקום בהליך.

פש"ר (חי') 13035-09-18 לבקוב אלכס נ' הכונס הרשמי מחוז חיפה (06/07/21)

- הליכי פשיטת מיועדים לשתי תכליות: ראשית, לסייע לנושים שדרכם בהוצאה לפועל לא צלחה, לרכז את נכסי החייב כדי להביא למכירתם ולתשלום החובות, ושנית מיועדים הם לשרת את האינטרסים של החייב חדל הפירעון, והם נועדו לאפשר לו, בנסיבות מתאימות, לחזור לפעילות כלכלית נורמלית, תוך שמיטת חובותיו, במלואם או בחלקם, בתנאים או ללא תנאי. לא כל המתדפק על דלתות בית המשפט ורוצה לחסות תחת כנפיה של הפקודה, יזכה לבוא בשעריו. בית המשפט מוסמך, על פי סעיף 18ה(א)(2) לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש] התש"ס-1980 לדחות בקשה להכרזת החייב כפושט רגל "אם שוכנע כי הוגשה שלא בתום לב, במטרה לנצל לרעה את הליכי פשיטת הרגל, או כי החייב יכול לפרוע את חובותיו". תום ליבו של החייב ייבחן בשתי תקופות – התקופה הקודמת להליכי פשיטת הרגל - בעת יצירת

חובותיו, והתקופה המאוחרת ממועד פתיחת הליכי הכינוס ופשיטת הרגל, עובר לדיון בבקשת ההכרזה.

- מעשה שיש עמו פגיעה בתקנת הציבור, ייחשב חוסר תום לב בעת יצירת החובות. כמו גם סיכון כספי הנושים בחוסר אכפתיות, במעשי מרמה ובמצגי שווא, חוסר תום לב ייחשב אף אדם הבא בשערי ההליך בידיים לא נקיות, תוך שהוא מבריה נכסים, או טוען כי אין באפשרותו לפרוע חובותיו. חייב הנכנס בשערי ההליך זוכה להגנות מפני נושיו, אך בתמורה עליו לעמוד בחובותיו לקופת ההליך, לנהל אורח חיים חוקי ההולם את האיזון בין צרכיו לבין אלו של נושיו. הליכי פשיטת הרגל אינם הליכים יקרים אשר ממומנים רובם מהקופה הציבורית, לכן חייב שאינו מפנים את החובות המוטלות עליו מכוח ההליך ואינו לוקח על עצמו את מלוא האחריות המצופה ממנו, אין לו מקום בהליך.

15. **בית המשפט המחוזי**-(חדל"פ – עיכוב יציאה) צו עיכוב היציאה מן הארץ בהליכי פשיטת רגל נועד להגשים, בנוסף לסיכול הימלטות והחשש מפני השארת הנושים בידיים ריקות, גם תכליות נוספות.

פש"ר (חי') 14223-05-18 בנאמו יהודה ג'ילו נ' הכונס הרשמי מחוז חיפה (27/06/21)

- צו עיכוב יציאה מן הארץ בהליכי פשיטת רגל, שונה בתכליתו מצווי עיכוב בהליכים אחרים. כך לדוגמא, צו עיכוב יציאה מן הארץ בהתאם לתקנה 384 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 ולפי סעיף 14 לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967 נועדו למנוע השתמטות החייב מן ההליך על-ידי בריחתו מחוץ לארץ. צו עיכוב היציאה מן הארץ בהליכי פשיטת רגל נועד להגשים, בנוסף לסיכול המלטות והשארת הנושים בידיים ריקות, תכליות נוספות. על מי שנכנס להליך פשיטת רגל להתנהל באופן שקוף, וכחלק מהליך הפיקוח עליו ועל הוצאותיו מוצא כנגדו צו עיכוב יציאה מן הארץ על מנת למנוע מן החייב לצאת את הארץ למטרות בילויים או למטרות שימנעו מן המנהל המיוחד יכולת הפיקוח עליו. מטרה נוספת היא למנוע התנהלות פזרנית של החייב. הנכנס לשערי בית משפט של פש"ר נהנה מיתרונות, ברם לצד זה עליו להיות נכון להדק את החגורה ולהתנהל על-פי אמות מידה מידתיות להליך לתועלת נושיו עד אשר ימצא את ההליך בניסיון להבריא מחובותיו. מדובר אפוא בחלק ממערכת איזון האינטרסים של הנושים ושל החייב והאינטרס החברתי בדבר חובת חייבים בהליך פש"ר לנהוג באופן שיגרום להצלחת ההליך ולהגשמת מטרותיו.

16. **בית המשפט המחוזי** (חדל"פ - פש"ר - מזונות) - הכלל הוא כי רק במקרים חריגים ביותר תעשה סטייה מההסדר החקיקתי וייתן לחייב הפטר, מלא או חלקי, מחוב מזונות עבר. פש"ר (ת"א) 11416-07-19 **גאולה אליהו נ' המוסד לביטוח לאומי** (11/07/21)

- בסעיף 69(א)(3) לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], תש"ס-1980, נקבע כי צו הפטר בהליך פשיטת רגל יפטור את פושט הרגל מכל חוב בר תביעה למעט מספר סוגי חובות, אשר אחד מהם הינו חוב מזונות עבר. הוראה זו מבטאת את מעמדו הייחודי של חוב המזונות והאינטרס החברתי העומד בבסיס חיוב זה. (בע"מ 2255/19 פלוני נ' פלונית (23.2.2020)). הכלל הוא כי רק במקרים חריגים ביותר תעשה סטייה מההסדר החקיקתי וייתן לחייב הפטר, מלא או חלקי, מחוב מזונות עבר. בכלל השיקולים שנקבעו בפסיקה לבחינת בקשה למתן פטור מחוב מזונות נמנים גילו של החייב; מצבו הכלכלי וכושר השתכרותו; זכותו לקיום מינימלי בכבוד; מצבו האישי והבריאותי; גילם של מקבלי המזונות; נסיבות היווצרות החוב ומועד יצירתו; מאמציו לפרוע את החוב; תום ליבו של החייב; ושיעור החוב שכבר שולם לנושה. חוב מזונות שנוצר לאחר מועד צו הכינוס איננו חלק מהליך הפש"ר ועל כן אין משמעות לצו ההפטר אשר ניתן לחייב בגין חוב זה.

17. **בית המשפט המחוזי** (פש"ר - חדל"פ) - הליך חדלות הפירעון, כמו הליך פשיטת הרגל שקדם לו, הוא הליך של "חסד המחוקק". עחדל"פ (ת"א) 46089-05-21 **גיא בן שבת נ' הממונה על חדלות פירעון ושיקום כלכלי** (12/07/21)

- בבוא בית המשפט של ערעור לדון בערעור לביטול הליך חדלות פירעון, שומה עליו לבחון את סבירות הכרעתו של בית המשפט קמא. בית משפט של ערעור אינו דן בהליך מלכתחילה ואינו ממיר את שיקול דעתו של בית משפט קמא בשיקול דעתו הוא. במידה וההכרעה היא סבירה, על בית המשפט לאמצה. גם כיום לאחר כניסת חוק חדלות פירעון לתוקף, ניצול ההליך לרעה שלא בתום לב שומט את הקרקע תחת ההצדקה לסייע למי שמבקש ליהנות מחסדי המחוקק ומהגנות ההליך. הליך חדלות הפירעון, כמו הליך פשיטת הרגל שקדם לו, הוא הליך של "חסד המחוקק". חסד זה יוענק למי שזכאי לו אך לא למי שבהתנהגותו אינו מפגין אחריות וניסיון אמיתי לשיקום כלכלי. לא די בתשלום מס שפתיים בתצהיר. יש להראות רצון אמיתי.

18. **בית המשפט המחוזי** (פש"ר - חדל"פ - מזונות) - סעיף 69(א) בפקודת פש"ר עניינו בהפטר החייב בהליך פשיטת הרגל מכל חוב בר תביעה, מלבד שלושה חריגים, כשהרלוונטי לענייננו הוא חוב מזונות.

פש"ר (ב"ש) 67893-02-19 **ארמונד בן דין נ' הכונס הרשמי** (13/07/21)

- העיקרון הערכי שבבסיס אי הכללת חוב המזונות בהפטר והוא מעמדם החברתי מוסרי של המזונות. חוב מזונות מלמד בד"כ על כשל מוסרי של החייב, שהפר חובתו האישית כלפי הסמוכים על שולחנו. על כן, נוכח מעמדם הגבוה של המזונות אין צורך בהגשת תביעת חוב וניתן לגבות את חוב המזונות במקביל ובלי להיזקק להגשת תביעת החוב. על אף האינטרס הכלכלי בשיקומו של החייב, נוכח אופיו הייחודי של חוב המזונות ובשים לב כי מדובר בחריג, תופעל הסמכות שבסעיף 69(א)(3) במשורה ובמקרים חריגים בלבד בהם תונח דעתו של בית המשפט כי החייב פעל בתום לב לאורך כל תקופת צבירת חובו ומצבו אינו בעל אופק שיפור.
- הפקודה הותירה את מלאכת האיזון בידי בית המשפט לקבוע את המקרים החריגים בהם יינתן הפטר מחוב המזונות, והפסיקה שהתפתחה בעניין זה מונה רשימה שאינה סגורה וכוללת שורת שיקולים אינדיבידואליים שהתגבשו עם הזמן וניסיון החיים. כך למשל ישקלו שיקולי גיל החייב ובריאותו, מצבו הכלכלי, קיומם של נכסים ואף התמשכות ההליכים. כאשר החוב הוא רק כלפי המל"ל ניתן משקל לנסיבותיו האישיות של החייב, מקור הכנסתו מקצבאות נכות, וכן גיל החוב וגילם הנוכחי של הזכאים למזונות. הנטל להראות כי מתקיימים התנאים החריגים להיעתר לבקשה, מוטל על החייב.

19. **בית המשפט המחוזי** (פש"ר - חדל"פ - מזונות) - הפסיקה הכירה בקיומם של חריגים בהם ינתן לחייב פטור מלא או חלקי מחוב מזונות. בשיקולים למתן הפטר בגין חוב מזונות נמנו בן היתר: גילו של החייב, מצבו הבריאותי, מצבו הכלכלי משך הימשכות הליך פשיטת הרגל ומצבת נכסיו.

פש"ר (חי') 24908-11-17 **אהרון בן גיגי נ' כונס נכסי רשמי מחוז חיפה והצפון** (18/7/21)

- בית המשפט העליון נדרש שוב לשיקולים למתן צו הפטר על חוב מזונות במסגרת ע"א 5628/14 סלימאן נ' סלימאן ואלו הם: כושר הפירעון הנוכחי של החייב ועד כמה הוא צפוי להשתנות בעתיד בשם לב לקיומם של נכסים בבעלותו, גילו, מצבו הבריאותי ומצבו המשפחתי. נסיבות היווצרות החוב האם מדובר בחוב עבר בלבד או חוב שוטף הממשיך להצטבר, חלוף הזמן מעת יצירת החוב, "תרומתו" של החייב להיווצרות

החוב והתמשכות ההליך והכל במטרה מעידוד חייבים "למשוך" חובותיהם בשל שיקול של הפטר עתידי בגינם. מאמצי החייב לפרוע את החוב לאורך השנים או שמא נפרע החוב עקב הליכים יזומים של אחרים וזאת מתוך דאגה כי הזכאים למזונות לא חסרו דברים בשל המחויבות ההורית לפעול לסיפוק קיום מינימלי בכבוד של אלו התלויים בחייב כמו גם פעולות החייב למיצוי ההליכים העומדים לרשותו במסגרת ההוצאה לפועל על מנת להבטיח לנושים כי יצאו ותועלת בידם. לבסוף הדגיש בית משפט את החשיבות שיש לתן לסוגיית תום הלב של החייב בבואו לדון בשאלת החלת ההפטר על חוב מזונות.

- בית משפט לא יתן ידו למצב בו חייב אינו משלם מזונות, מסיבות שונות, בודעו כי אי תשלום מזונות פוגע בילדיו, לא עושה כל מאמץ לצמצם את דמי המזונות על יד פניה לערכאות משפטיות, ונסמך על הקופה הציבורית שתכנס בנעליו ותספק את צרכי ילדיו, ולאחר פרק זמן יטען כי ילדיו בגירים ואין עוד מקום לזקוף חוב מזונות זה כנגדו.

20. **בית המשפט המחוזי (פש"ר - חדל"פ)** -הליך פשיטת הרגל הוא הליך שנועד לשרת שתי תכליות: הראשונה נועדה לסייע לנושים אשר לא הצליחו לגבות את חובם בהליכי הוצאה לפועל, לכנס בהליך קיבוצי את נכסי החייב ולהביא למכירתם לצורך פירעון חובותיו; השנייה נועדה לסייע לחייב, בהתאם לנסיבות, לפתוח דף חדש בחייו על ידי שמיטת חובותיו.

פש"ר (חי') 53575-02-19 **אבראהים שואהנה נ' הכונס הרשמי מחוז חיפה** (19/07/21)

- תיקון מס' 3 לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], תש"ס-1980 העביר את הדגש בהליך פשיטת הרגל לתכלית שעניינה שיקומו הכלכלי של החייב. גם הפסיקה בעקבות התיקון הדגישה שוב ושוב את הצורך בשיקום הפרט המתאים לכך, כחלק מאינטרס ציבורי כמטרה העיקרית של ההליך. ברוח זו כאמור בפסיקה החברה כולה תרוויח מהליך פשיטת רגל מוצלח בסיומו, אדם שהיווה נטל על החברה, משתקם, לומד התנהלות כלכלית ראויה ופועל למיצוי כושר השתכרותו וסילוק חובותיו, בליווי גורמים מפקחים כגון הכונס הרשמי והמנהל המיוחד, ותחת השגחתו של בית המשפט. מדיניות זו באה לידי ביטוי גם בחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי תשע"ח-2018 (להלן: "החוק החדש"). בחוק החדש, להבדיל מהפקודה החלה על ההליך כאן, מודגשת כמטרה ראשונית במעלה של ההליך מטרת שיקום החייב. יצוין עם זאת כי גם בהליך המנוהל על פי החוק החדש יש מקום לבדוק התנהלות החייב בהליך בתום

לב. אכן קיימים מקרים מסוימים בהם למרות התנהלות חסרת תום לב מצד החייב ופגמים שנפלו בהתנהלותו, עדיין זכה החייב להגנת הפקודה, הוכרז כפושט רגל והופטר מחובותיו. נדמה כי ככל שחוסר תום ליבו של חייב נמצא במדרג נמוך, וחלף פרק זמן משמעותי מהתנהלותו הפגומה עד לניהול ההליך בעניינו, וככל שבית משפט סבור כי מדובר בחייב שיכול להשתקם, נטיית בית משפט תהא לבוא לקראת החייב ולהכריז עליו פושט רגל.

21. **בית המשפט המחוזי (פש"ר - חדל"פ)** - במקום בו זכאי חייב בפשיטת רגל להשבת כספים, מדיניות המשפט וטובת ההליכים של חדלות פירעון מחייבים תשלום לבעל התפקיד וגם הוצאות בעל התפקיד מוחזרות לו תחילה. אגרת השגחת הכנ"ר לא תנוכה במקום בו לא הועברה כניכוי ביניים.

פש"ר (חי') 68964-05-18 **ביצ'צ'י יונה נ' הכונס הרשמי מחוז חיפה** (27/07/21)

- הלכת לשצ'נקו קבעה כי במצב בו חייב בפשיטת רגל מתקיים אך ורק מגמלה מוגנת, אין לחייבו בתשלום עתי מכוח סעיף 111(א) לפקודה לא ישירות מהגמלה, לא בעקיפין מהכספים המשתלמים לחשבונו. הלכת עוידה קבעה כי דינם של תשלומים עיתיים שהועברו על ידי החייב לקופת הליך פשיטת הרגל וטרם חולקו לנושים – יושבו לחייב שעה שמדובר בכספים ששולמו מכוח גמלאות המל"ל, ואילו ביחס לכספים שחולקו לנושים, פטורים האחרונים מהשבתם. מדיניות המשפט וטובת ההליכים של חדלות פירעון מחייבים תשלום לבעל התפקיד למען לא יחששו בעלי תפקיד לקחת על עצמם את העבודה, דבר העלול לפגוע באינטרס הציבורי. באשר להוצאות בעל התפקיד, המחוקק נתן דעתו כי אלה מוחזרות לו תחילה ולא ניתן להלוס מצב בו הוא יממן מכיסו הוצאות שלא תוחזרנה לו. במקום בו זכאי חייב בפשיטת רגל להשבת כספים, לא תנוכה אגרת השגחת הכנ"ר במקום בו לא הועברה כניכוי ביניים.

22. **בית המשפט המחוזי (פש"ר - חדל"פ)** - הליכי חדלות הפירעון השונים, בעבר ובהווה, כוללים מסגרת דיונית ייחודית, יעילה ומזורזת, למתן סעדים המבוקשים על ידי בעל התפקיד (אך לא רק הוא) – היא הבקשה למתן הוראות.

פר"ק (ת"א) 52716-06-17 **עידו אביקסיס נ' אליטאליה סוסייטה איראה איטליאנה אס.פיי.איי** (12/08/21)

- אשר להליך הבראה צוין בתקנה 14(ו) לתקנות החברות (בקשה לפשרה או הסדר) תשס"ב – 2002. הוראות דומות, שהן בבחינת "אחיותיה" של תקנה זו, מצויות גם

בחיקוקים אחרים המסדירים הליכי חדלות פירעון שונים (ראה סעיף 148 לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], תש"ס – 1980; סעיף 310 לפקודת החברות; סעיף 45(א) לחוק חדלות פירעון). כל אחד מהסעיפים הללו מסמיך את בעל התפקיד לפנות לבית המשפט בבקשה למתן הוראות כאמור. במרוצת השנים, נקבע בפסיקה כי ניתן לעשות שימוש במסגרת דיונית זו גם כאשר הסעד המבוקש נוגע לצדדים שלישיים, חיצוניים להליך חדלות הפירעון. בפסק הדין (להלן: "פליצה") פירט בית המשפט את שלושת התנאים הנדרשים להכרעה במחלוקת מהותית בין בעל תפקיד לבין צד שלישי בהליך של בקשה למתן הוראות, ואלו הם: בירור הסוגיה שבמחלוקת נדרש לצורך מתן הוראות לבעל התפקיד לשם ביצוע יעיל וראוי של תפקידו; בירור המחלוקת לגופה אינו מחייב הכרעה בעובדות, או אינו מחייב בירור עובדתי מורכב; ואין בניהול ההליך בדרך מקוצרת כדי לגרום עיוות דין ופגיעה בזכויות הדיוניות והמהותיות של בעל דין. יוער כי הלכת פליצה עוגנה, בשינויים קלים, בהוראות סעיף 45(ב) לחוק חדלות פירעון.

- נקבע כי תכליתם העיקרית של התנאים שמנה בית המשפט בהלכת פליצה היא איזון בין הצורך בבירור מהיר ויעיל של סוגיות רבות אשר מאפיינות הליך חדלות פירעון, לבין הפגיעה הדיונית שעשויה להיגרם לבעל הדין שכנגד. זאת, מאחר שהליך הבקשה למתן הוראות מתנהל בצורה מקוצרת, יחסית לתביעה אזרחית רגילה, וככלל בלא שימוש בכל הארסנל של הליכי הביניים המוכרים בתובענה שכזו. על כן, התנאים שנקבעו בהלכת פליצה מצמצמים במהותם את העניינים אשר יידונו בפני בית המשפט של חדלות פירעון.
- עוד נקבע כי לבית המשפט של חדלות פירעון שיקול דעת רחב לקבוע האם הליך מסוים הולם את המסגרת הדיונית של בקשה למתן הוראות. זאת, לנוכח היכרותו הקרובה עם ההליך המתנהל לפניו כאשר בידיו הכלים המתאימים להתוות את המתכונת הדיונית המיטבית לצורך ניהול ההליך. כן יש להבהיר כי הליך הבקשה למתן הוראות הוא מטיבו הליך גמיש. המתכונת הבסיסית המקובלת היא אמנם בקשה-תשובה-תגובה, אך לבית המשפט של חדלות פירעון מוקנית הסמכות לתת במקרים המתאימים הוראות דיוניות נוספות, כגון הגשת סיכומים ואף נקיטה בהליכי גילוי מסמכים, מקום שהדבר נדרש. ברם, בצד ההתמקדות בטיבו הפרוצדוראלי של הליך הבקשה למתן הוראות, נדרשה הפסיקה לסוגיה גם בראי סמכותו של בית המשפט של חדלות פירעון. נקבע כי כאשר ההליך שמבקש בעל התפקיד לנקוט הוא בעילה ייחודית לדיני חדלות הפירעון, אזי לבית המשפט של חדלות פירעון סמכות ייחודית וניתן

לנקוט אך ורק בהליך בבית המשפט של חדלות פירעון בדרך של בקשה למתן הוראות. זאת, לעומת בקשה מכוח עילות אחרות, שאז לבית המשפט של חדלות פירעון קיימת מראש סמכות מקבילה בלבד, לצד בית המשפט אשר היה מוסמך לדון בהליך אלמלא נסיבות חדלות פירעון, בהתאם לכללי הסמכות הרגילים.

23. **בית המשפט המחוזי** (פש"ר - חדל"פ) - מטרתו של תיקון 4 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי התשע"ח 2018 והוראת השעה שנקבעה בחקיקתו היא יצירת מתווה להתמודדות עם עלייה בהיקף החייבים שיבקשו לפנות להליכים של הסדר חוב בעקבות התפרצות מגפת נגיף הקורונה החדש.

חדל"פ (ת"א) 54982-08-21 **יצחק לוי ו-5 אח' נ' ממונה על חדלות פירעון מחוז תל אביב**
(05/09/21)

- נקודת המוצא של המחוקק היא כי עסקים שנקלעו לקושי כלכלי בשל משבר הקורונה לא יכלו להיערך לכך מבעוד מועד. ההנחה היא כי במקרים רבים הקשיים הכלכליים אינם נובעים מניהול לקוי או תכנית עסקית פגומה, אלא מנסיבות חיצוניות יוצאות דופן הנובעות מהתפרצות המגפה. לפיכך, עם שוך המגפה, צפויים חייבים אלו לשוב לאיתנם. בשל כך, הותווה בתיקון 4 מסלול ייעודי לטיפול בחייבים שנפגעו על רקע המשבר, שאינו כרוך בצו פתיחת הליכים ובהשלכות הנכבדות הנובעות מהליך חדלות פירעון סטנדרטי. זאת ועוד, בדברי ההסבר צוין כי בעוד שקיימת מחלוקת בפסיקה האם ניתן להורות על עיכוב הליכים נגד החייב אשר פנה בבקשה לניהול הליך מכוח חלק י' לחוק ("הסדר חוב שלא במסגרת צו פתיחת הליכים"), המסלול הייעודי מאפשר עיכוב הליכים לצורך יצירת מרווח נשימה לגיבוש ואישור הסדר החוב, בלא שהחייב נדרש לשאת במחיר הכרוך בעיכוב הליכים, והוא העברה למשטר משפטי קולקטיבי. יחד עם זאת, מלשון הוראותיו של תיקון 4, כמו גם מדברי ההסבר, עולה בבירור כי עיכוב ההליכים אינו בבחינת סעד העומד בפני עצמו. עיכוב ההליכים נועד על מנת לאפשר לחייב לגבש הסדר לצורך שיקומו. משעסקן בתאגיד, עיכוב ההליכים מותנה במספר דרישות מינימליות כגון הצגת מתווה להסדר, תכנית הפעלה ועוד, כמפורט בסעיפי החוק שצוטטו לעיל. מקום שלא מתקיימים תנאי הסף, לא יינתן לחייב עיכוב הליכים על פי הוראות אלו.

24. **בית המשפט המחוזי** (פש"ר - חדל"פ) - במקרים המתאימים, נכון לתמרץ ולתגמל נושה שפעל באופן חריג ומועיל להשאת הקופה לרווחת כלל הנושים. השיקולים לבחינה הם בין היתר: מיהות הנושה, האמצעים שהפעיל והיקף העבודה שהושקעה, הסכום שנוקף לקופת

הנושים בזכות פועלו, האם נושים אחרים פעלו להשאת קופת הנשייה, פועלו של בעל התפקיד, מי נושא בתגמול ועוד.

פש"ר (ב"ש) 43573-01-13 סמיר טוזלי נ' הכונס הרשמי (12/08/21)

בסופו של דבר צריכה התוצאה להיבחן בתמונה הכוללת בסבירותה, השפעתה על יתר הנושים, על החייב, ועל הנושים והחייבים הכללים המתבוננים אל ההליך. שיעור הגמול המיוחד צריך להיגזר מהסכום שהצליח הנושה להעשיר בו את הקופה הכללית וניתן לשקול גם פסיקת הוצאות לנושה המעורב מקום בו החייב הביא במחדליו לצורך בכך. במקרים מיוחדים, כאשר הדבר נדרש באופן מיוחד לשם עשיית צדק, רשאי בית המשפט להתלות או להתנות הפטר גם בתשלום שיאפשר "עודף" המיועד לריבית והצמדה. השיקול העיקרי יהיה השילוב שבין התנהלות החייב וחוסר תום ליבו בניהול ההליך והתמשכות ההליך בשל כך, באופן לא סביר, הפוגע בנושים פגישה שאינה צפויה ואינה מדתית, וכמובן היכולת לשאת בתשלום שכזה, בעיקר אם קיימים נכסים שניתן להיפרע מהם. במקרה זה, ככל שתכנית הפירעון שנקבעת כיום תמומש בטווח זמנים של שנה וחצי, ניתן יהיה למחול על תשלום הריבית וההצמדה. אם לא תושלם תכנית הפירעון בתקופה זו, יידרש החייב לשאת בתוספת ריבית והצמדה לכל התקופה הרלוונטית. אין זהו המקרה החריג המצדיק פסיקת גמול מאמץ מיוחד לנאמן בשיעור של 15%.

25. **בית המשפט המחוזי** (פש"ר - חדל"פ) - בפקודה נועד הליך פשיטת רגל של היחיד, מכוחו מתנהל ההליך כאן, לשתי מטרות שוות: האחת – ניהול הליך קיבוצי שיאפשר לנושים לכנס נכסיו של החייב יחדיו ולהעצים יכולת פירעון חובותיו לכלל הנושים באופן שווה. השנייה – שיקום החייב אשר יצר חובות בתום לב והתנהג בתום לב בהליך והחזרתו, לאחר הליך חדלות פירעון בו הוא ינהג בתום לב וישתף פעולה, למעגל החיים היצרני. זאת לאחר שבעל התפקיד, שיבדוק מחד את נכסיו ויכולותיו ומנגד את חובותיו, יגיע לכלל מסקנה כי החייב עמד בקריטריונים הנדרשים להליך ולאחר שכונסו נכסיו ופירעון חלקו של חובותיו, ראוי לתת לו הפטר מיתרת חובותיו.

פש"ר (חי') 37282-12-18 ירדן מלכה נ' הכונס הרשמי מחוז חיפה (19/09/21)

בעקבות הרפורמה שהונהגה במשרדי כונס הנכסים הרשמי ובעקבות תיקון מס' 3 לפקודה משנת תשמ"ו, הוסט משקל הכובד בנוגע למטרות ההליך למטרה של שיקום החייב. זו הפכה מטרה עיקרית להליך. אולם זאת רק לגבי חייב שיצר חובותיו בתום לב ונהג בתום לב בהליך. בשל כך נפסק בהלכת בלום שאוזכרה לעיל כי לא יימנע מחייבים, שיצרו חובות בחוסר תום לב, לנהל הליך חדלות פירעון מלכתחילה וכן יינתן צו כינוס בעניינם. כך התאמתם של אותם חייבים להליך וזכאותם להיות מוכרזים פושטי רגל ואף לקבל הפטר,

תיבחן בשלב מאוחר יותר, במועד הדיון בהכרזה. כך ניתנת הזדמנות לאותם חייבים להוכיח כי הם למדו את הלקח, הפנימו הצורך לכבד חובותיהם להליך, נהגו בתום לב בהליך, עברו הליך שיקום והם ראויים לסעד שניתן בהליך חדלות פירעון שהוא הפטר מחובותיהם. כך יתאפשר שילובם מחדש בחיים יצרניים נטולי חובות של חייבים המתאימים לכך. עם זאת נפסק, למשל בהלכת שיכמן, כי קיימת חשיבות לכמות חובותיו של חייב ספציפי אשר נוצרו שלא בתום לב. רק מקום בו חובות שנוצרו בחוסר תום לב הם חלק קטן ממסת החובות, תינתן לחייב הגנת ההליך. בהלכת שיכמן למשל איפשרו לחייב שרק 16% מחובותיו נוצרו בחוסר תום לב להיות מוכרו פושט רגל ולקבל הפטר.

בית משפט השלום:

26. **בית המשפט השלום** (חדל"פ - פש"ר) - חרף מתן צו לפתיחת הליכים, נקבע כי החובות לא נוצרו בתום לב. היחידה לא עמדה בלוח הזמנים שקבע המחוקק והסרת חלק מהמחדלים ערב הדיון אין בה כדי לשנות את פני הדברים.

חדל"פ (י-ם) 62955-02-20 **מרסל קופ נ' ממונה על חדלות פירעון מחוז ירושלים**
(13/05/21)

- מתוך דו"ח הממונה על חדלות פירעון עולה כי היחידה התקשתה לשתף פעולה בהליך, צברה חוב פיגורים, לא המציאה מסמכים, מסרה מידע חלקי, דו"חות על הכנסות והוצאות שהגישה לא גובו באסמכתאות ונעשו באופן מלאכותי ולמעשה מנעה מהנאמן את האפשרות להתחקות אחר מצבה הכלכלי. חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, מעניק הגנה נרחבת ומשמעותית לחייב מפני נושיו, ומונע מהם לנקוט נגדו בכל הליך גבייה, על מנת לאפשר לו לכנס את הטיפול בחובותיו ולפרוע אותם כמידת יכולתו, מתוך מגמה להתייחס בשוויון לנושים, להשיא את שיעור החוב שייפרע לנושים ומתוך ראיית הצורך בשיקומו הכלכלי של החייב. משעה שניתנת לחייב הגנה כה קיצונית מפני נושיו, ראה המחוקק להגביל את ההליך בזמן. לוח הזמנים שקבע המחוקק הוא לוח זמנים שכלל יש לעמוד בו, ורק בנסיבות חריגות ויוצאות דופן ניתן לסטות ממנו. ודוק, קיום חובותיו של היחיד בהליך נועד לאפשר לנאמן לערוך חקירה מקיפה ומעמיקה על אודות מצבו הכלכלי של היחיד, על מנת שניתן יהיה לקבל בעניינו המלצה שתואמת את תכליות החוק, והכל- בתוך התקופה שנקבעה בחוק. היחידה לא עמדה בלוח הזמנים שקבע המחוקק. הסרת חלק מהמחדלים ערב הדיון אין בה כדי לשנות את פני הדברים.

- ראשית, משום שהגשת דו"חות הכנסות והוצאות המתייחסים לחודשים רבים בבת אחת היא מלאכותית ואין בה כדי לשקף באופן אמיתי את ההתנהלות הכלכלית השוטפת של היחידה.
- שנית, משום שהמועד שבו הוגשו הדו"חות הוא מספר חודשים לאחר שהנאמן היה צריך להגיש את המלצתו לממונה וכחודש ימים לאחר שהממונה צריך היה להגיש את המלצתו לבית המשפט, כך שתיקון המחדל בשלב זה אין בו כדי לתקן את הנזק להליך שגרם המחדל, את בזבוז הזמן השיפוטי ואת ההתרשמות מזלזול של היחידה בהליך ובחובותיה. בשולי הדברים יש לומר, כי למרבה השמחה, הסגרים והמגבלות על מקומות עבודה שהוטלו בעקבות משבר הקורונה הסתיימו זה מכבר, כך שקשה להיתלות באלה כנימוק לאי הגשת הדו"חות אלא ימים ספורים לפני הדיון.

27. **בית משפט שלום** (חדל"פ - פש"ר) - קביעת צו שיקום המתמרץ את היחיד להשתלב בשוק העבודה, או לכל הפחות שבת הזוג של היחיד תשתלב בשוק העבודה, אינו חוטא למטרה השיקומית של ההליך.

רחד"פ (חי') 26744-04-21 **פדאא מראענה נ' עו"ד מיכל גלבווע** (23/05/21)

- כב' השופט אפרים צ'זיק דוחה את בקשת רשות ערעור על החלטת רשם ההוצאה לפועל (כב' הרשם עופר שורק) בקובעו כי הליך חדלות פירעון, מכיל פן של שיקום כלכלי, ובמסגרת זאת מוטלות על החייב מבקש צו השיקום כלכלי, לעמוד בדרישות ההליך, ובהן – למצות כושר השתכרות לתועלת נושיו, לגלות גילוי מלא, לדווח ולפרט הכנסות והוצאות על מנת להוכיח עמידה במסגרת הוצאות סבירה והגיונית. כל אחת מן הדרישות הללו מיועדות לא רק להביא למחיקת חובות, אלא גם לשיקום החייבים עצמם; ברור שאם המערערת ובעלה לא יחזרו לשוק העבודה, לא ישוקמו כלכלית, אלא ימשיכו בדרכם הקודמת, ויחזרו לצבור חובות שכן אינם מצליחים לכלכל את יומם; ברור שאם לא ישמרו על מסגרת הוצאות התואמת את יכולתם, יחזרו לצבור חובות; ברור בהיעדר פיקוח עד כה, הביאם לחדלות פירעון, משמע, ישנו צורך בשינוי; בצדק הפנתה הנאמנת לס' 162 (א)(1) לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי תשע"ח 2018, בו נקבע "גובה התשלומים ייקבע על בסיס כושר ההשתכרות של היחיד לאחר שהופחתו ממנו דמי המחיה"; לא רק ההשתכרות בפועל הינה גורם ראוי בהקשר זה, אלא גם כושר ההשתכרות. לא מצאתי כל פגם בהחלטתו של רשם ההוצאה לפועל, אשר קבע צו שיקום המתמרץ את המערערת להשתלב בשוק העבודה, או לכל הפחות שבעלה של המערערת ישתלב בשוק העבודה, ולמעשה, כך "דוחק" רשם ההוצאה

לפועל את המערערת לשיקומה הכלכלי. קביעת צו שיקום הנוקב בתשלומים על בסיס שכר מינימום (יכול ושונים הדברים כאשר מיוחס פוטנציאל גבוה מעל לשכר מינימום) אינו חוטא למטרה השיקומית של ההליך.

28. **בית המשפט השלום** (חדל"פ - פש"ר) - לבית המשפט ולרשם ההוצל"פ נתונה הסמכות להחיל הפטר גם על "חוב מזונות". מתן הפטר מחוב מזונות לא יעשה שימוש תדיר, אלא רק בנסיבות חריגות המצדיקות זאת.

עחדל"פ (ת"א) 19036-12-20 **רועי חסון נ' עיריית תל אביב** (06/06/21)

- הליכי חדלות פירעון של יחיד "בעל חובות בסכום נמוך", מתנהלים לפני רשם ההוצאה לפועל ובהתאם להוראות בפרק י"ב, בחלק ג' של חוק חדל"פ. בהליכים אלו נתונות לרשם ההוצאה לפועל "**הסמכויות הנתונות לפי חוק זה לבית המשפט ולממונה בהליכי חדלות פירעון של יחיד**". לפי הוראות אלו, שיקומו הכלכלי של חייב ולצד זה שילובו מחדש במרקם החיים הכלכליים, מהווים את נשמת אפו של ההליך. אבן הראשה של תכלית זו, שיקום החייב ושילובו במרקם החיים הכלכליים, מהווה "ההפטר" המצפה לחייב המשלים את הליכי חדלות הפירעון ועומד בכל התנאים שנקבעו בחוק. "הפטר" אשר פוטר את החייב מכל חובות העבר שלא ניתן לפרוע מקופת הנשייה. חייב שנקלע למצב של חדלות פירעון ולהליכי חדלות פירעון, מבקש לצאת ממעגל החובות ולשקם את חייו באמצעות אותו "הפטר" מיוחל לו יזכה, אם יעמוד בכל התנאים שנקבעו בחוק. דא עקא, ולא בכל מצב יזכה חייב המצוי במצב של חדלות פירעון להפטר מחובותיו.
- החוק מונה במפורש חובות אשר עליהם לא יחול "הפטר" (סעיף 175 בחוק חדל"פ). גם אם מצוי יחיד במצב של חדלות פירעון, וגם אם ינהל הליכי חדלות פירעון, וגם אם יעמוד בכל התנאים הקבועים בחוק, אפשר ובסופו של הליך לא ינתן ליחיד ההפטר המיוחל, שכן צבר לחובותו חובות שאינם בני הפטר. כאשר מלכתחילה ברי הדבר מתוך העובדות שאינן במחלוקת, כי לא ניתן להעניק לחייב הפטר מחובותיו, ולמצער – מחלק גדול של חובותיו, כי אז אין כל טעם בקיומם של הליכי חדלות פירעון. אין טעם בהשקעת המשאבים הנדרשת מצד החייב ומצד הציבור, כאשר בסוף הדרך לא יתכן שיקום ולא תיתכן יציאה לדרך חדשה.
- מצב זה דומה למצב של "היעדר עילה", בו לא יזכה תובע לסעד המבוקש גם אם יוכיח את כל העובדות להן טען בכתב התביעה. וכשם שבמצב שכזה מוסמך בית המשפט למחוק תביעה על הסף, כך גם בהליכי חדלות פירעון. אם ברור מהעובדות שאינן

במחלוקת שלחייב לא ינתן "הפטר" בסוף הליכי חדלות הפירעון, בין מכלל חובותיו ובין מעיקר חובותיו, הרי שאין תועלת בניהולם של הליכי חדלות פירעון. במצב זה מוסמך בית המשפט ומוסמך אף הממונה לסלק על הסף בקשה למתן צו פתיחת הליכים. כך בדיוק אף רשמת ההוצאה לפועל לה אותן הסמכויות הנתונות בחוק חדל"פ לבית המשפט ולמונה. בסמכות זו למתן הפטר מחוב מזונות לא ייעשה שימוש תדיר, אלא רק בנסיבות חריגות המצדיקות זאת. אם כך, יישום האפשרות להחלת החריג ומתן פטור מחוב מזונות ייעשה במקרים חריגים, בהתחשב בנסיבות הרלוונטיות, תוך מתן משקל לתום הלב של החייב, ובשים לב לשיקולים דוגמת כושר הפירעון והסיכוי להיפרע מהחייב; גילו ומצב בריאותו; השאלה אם מדובר בחוב עבר או שמא בחוב שוטף שממשיך להצטבר; חלוף הזמן וחלקו של החייב בכך.

29. **בית משפט שלום** (חדל"פ – הפטר על חוב מסוג קנס) - בית המשפט נדרש לשאלת סמכותו של רשם ההוצאה לפועל למתן הפטר, אשר יחול גם על חובות כלפי המשיבה שהן מסוג "קנס".

עחדל"פ (ת"א) 45318-01-21 **יחזקאל שיק נ' מדינת ישראל** (20/06/21)

- בית המשפט דחה את הערעור, ופסק כלהלן: במוקד הערעור טענת המערער לפיה, בנסיבות חריגות נתונה הסמכות למתן הפטר גם בגין חובות למשיבה מסוג "קנס", ונסיבותיו האישיות הן כאלו שמצדיקות יישום חריג זה. המערער עותר לביטול אותו חלק בהחלטה המסייג את ההפטר שניתן ולהחלת ההפטר גם על חובותיו למשיבה. הוראות חוק חדלות פירעון שינו את ההסדר הנוהג בקשר עם הפטר בכלל, ובקשר עם הפטר לחוב בגין "תשלום עונשי". בחוק חדלות פירעון, בניגוד להסדר שהיה בפקודת פשיטת הרגל, הכלל הוא שחוב בפיצויים לפי סעיף 77 בחוק העונשין כלול בהפטר, אך בית המשפט מוסמך להחריגו בנסיבות בהן נמצא שכך מוצדק. הוראות אלו אינן חלות על הבקשה ואינן יכולות להקנות סמכות למתן הפטר לפי הוראות חוק ההוצאה לפועל והפקודה שלפיהן התבררה הבקשה. עם זאת, אפילו נמצאה לו למערער בהוראות הדין אותה סמכות לפטור אותו גם מהחובות למשיבה, כפי שמורה חוק חדלות פירעון, לא נמצא שנסיבותיו האישיות של המערער מצדיקות הפטר שכזה.

30. **בית משפט שלום** (חדל"פ – הקצבת מזונות) - בקשת נאמן להקצבת מזונות ילדי היחיד מכוח סעיף 179(א)(2) לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, תשע"ח-2018.

חדל"פ (חי') 31248-08-20 **רותם פרנקל נ' ממונה על חדלות פירעון מחוז חיפה והצפון**
(20/06/21)

- תנאי להקצבת מזונות על ידי בית המשפט של חדלות פירעון, הוא קיומו של פסק דין למזונות של בית המשפט לענייני משפחה או בית הדין הדתי. נפסק, כי חרף השינוי שחל בעניין זה בסעיף 179 לחוק חדלות פירעון לעומת סעיף 128 (א) לפקודת פשיטת הרגל (נוסח חדש), התש"ס-1980- הדרישה למתן פסק דין כתנאי מקדים לקציבת המזונות- עודנה קיימת (רע"א 3239/18 יעקב ז'ק בנוקר נ' עו"ד מיכאל גבור (31.5.18) (פורסם בנבו). ככל שלא קיים פסק דין המחייב במזונות, על הזכאי למזונות לפנות לבית המשפט לענייני משפחה או לבית הדין הדתי, על מנת שידון בצרכי הקטינים ורק לאחר שיינתן פסק דין, ולו למזונות זמניים, יוכל לפנות לנאמן כדי שיש בקשה לקציבת מזונות. תכליתה של הקצבת המזונות היא לאזן בין האינטרסים המתחרים של הנושים, הזכאי למזונות והחייב עצמו. מלאכת האיזון האמורה תלויה בנסיבותיו של כל מקרה ומקרה.

- העקרונות שיישקלו הם צרכי הזכאים למזונות, הכנסותיו של היחיד והכנסותיו העצמאיות של הזכאי למזונות. מטבע הדברים, יכול וראוי שסכום המזונות שייקצב בהליך, יהא נמוך באופן משמעותי מהסכום שנקבע על ידי בית המשפט לענייני משפחה, שכן כאשר חייב במזונות נקלע להליכי חדלות פירעון, תהיה לכך השפעה על זכאים למזונות. המשמעות היא, שסכום המזונות עשוי לפחות במידה ניכרת על מנת לאזן בין הזכאים למזונות לבין זכויות הנושים להיפרע מחובם, כאשר סכום הקצבת המזונות נקבע בהתאם לסכום המינימלי הדרוש לצורכי הזכאים למחייתם בצורה מכובדת וללא הוצאות מופרזות.

31. **בית המשפט השלום** (חדל"פ – תש' בתק' הביניים) - הכרעה הקובעת את דמי המחייה על בסיס "אמות המידה" ותו לא, בלי כל ניסיון להתאימן לנסיבות האישיות של היחיד ובלי התייחסות לנסיבות שכאלו, איננה עולה בקנה אחד עם הוראות החוק ולא ניתן לקבלה. רחד"פ (ת"א) 43061-05-21 ש.נ. **נ' ממונה על חדלות פירעון מחוז תל אביב** (25/06/21)

- בכל הנוגע לחיוב בתשלומים בתקופת הביניים, מורה סעיף 156 (א) לחוק חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, תשע"ח-2018 כי במתן הצו יקבע הממונה "דמי מחיה". לשם קביעת הסכום הנדרש לשם "מחיה בכבוד" נדרשת התחשבות במגוון הנתונים הכוללים את כל ההוצאות הבסיסיות הדרושות לחייב ובני משפחתו התלויים ובכלל

הוצאות אלו הוצאות מגורים צנועות, הוצאות מיוחדות בהתאם לנסיבות (למשל מזונות והוצאות רפואיות), וכן הוצאות לחינוך ובריאות של האדם ובני המשפחה הסמוכים על שולחנו. ברי הדבר כי יש אינטרס ציבורי ברור לקביעתם של כללים אחידים ועקביים, אשר יאפשרו קביעת אותם "דמי מחיה" ועל בסיסם גם את התשלום החודשי שיושת על חייב, ביעילות, בחיסכון בהשקעת משאבים, ותוך שמירה על אחידות ושקיפות. שאיפה זו באה לכדי ביטוי באותה הגדרה בחוק המפנה לכללי מחיה בכבוד שיקבעו, אך טרם נקבעו לעת זו. ועם כל זאת, לצד השאיפה ליישום כללים עקביים ואחידים, נשמרת זכותו של כל חייב להתחשבות פרטנית בצרכיו הוא ובנסיבותיו האישיות. כך הרי בדיוק נקבע בהגדרת "דמי מחיה". כך גם מורה הפסיקה עוד מקדמת דנא. כך איפוא, בהלכה שנקבעה עוד מימים ימימה, הוטמעה זכותו של כל אדם למחייה בכבוד. למחייה המאפשרת לו את המינימום הנדרש לתנאי קיום אנושיים. מעון, מזון, מלבוש, מרפא ומורה.

- מימוש זכות זו איננו עולה בקנה אחד עם תבניות אחידות שנקבעות בהכללה. הסכום הנדרש לאדם כדי לחסות במעון הולם עשוי להשתנות לפי מיקום גיאוגרפי. צרכי מזון בסיסיים עשויים להשתנות מאדם לאדם. כך גם המלבוש. כך גם כל צרכי המחייה הבסיסיים. ואכן, בפסיקה שקדמה לחוק, בקביעת התשלום המושת במסגרת הליכי פשיטת רגל לפי סעיף 111 בפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], תש"ס-1980, הבדיקה שנעשתה הייתה תמיד פרטנית. בדיקת נסיבותיו האישיות והייחודיות של היחיד שנקלע להליכי פשיטת רגל ואיזון בין זכות הנושים מזה לזכותו לחיות בכבוד מבלי שייראה "עבד של נושיו" מזה. אין כל סיבה לקבל טענה שלפיה החוק בקש לשנות הסדר זה מן היסוד. לחדול מבחינה פרטנית של נסיבות העניין ולהסתפק באותן "אמות מידה" אחידות ככלי בלעדיו איין לקביעת דמי המחייה. אין סיבה שכך יהיה שכן לשון החוק מציינת במפורש את ההתאמה הנדרשת "לנסיבותיו האישיות של היחיד". אין סיבה שכך יהיה שכן הפסיקה מימים ימימה חיפשה אחר הנסיבות האישיות של היחיד ותחת אותם עקרונות על הרואים בזכות האישית למחייה בכבוד זכות חוקתית. לפיכך, על בסיס עקרונות העל באשר לזכות למחייה בכבוד והוראות החוק, אותם "אמות מידה" שמקובלות אצל הממונה מהוות נקודת מוצא בבחינת קביעת דמי המחייה והתשלומים בהם יחויב היחיד. נקודת מוצא, אך לא בהכרח גם נקודת הסיום. היישום ייעשה מתוך התאמה לנסיבות האישיות הרלוונטיות כפי שהוצגו בפני הממונה. גם אם אותן נסיבות יביאו לשינוי בסכומים הנקבעים.

32. **בית המשפט השלום** (פש"ר - חדל"פ – הלכת כובשי) -הלכת כובשי הינה הלכה המחייבת את בית המשפט. אין כל עילה, על דרך של פרשנות, לסטות מהלכת כובשי ביחס להליכים שהוראות התחולה בחוק חדלות פירעון קבעו שהחוק אינו חל עליהם.

ת"א (פ"ת) 63480-12-19 עו"ד תומר אברהמי- כונס הנכסים נ' תמי סבן (30/06/21)

- כב' השופט אמיר לוקשינסקי-גל קובע כי הלכת כובשי שנפסקה על ידי בית המשפט העליון בשנת 2010 (ובוודאי שלא ניתן להגדירה כהלכה "ארכאית מיושנת" וכיו"ב כינויים) הינה הלכה המחייבת את בית משפט זה בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק יסוד: השפיטה. הוראות חוק חדלות פירעון קבעו הוראות תחולה ברורות ומפורשות, מתוך מודעות מלאה לדין הקיים ובכלל זאת להלכת כובשי. אין כל עילה, על דרך של פרשנות, לסטות מהלכת כובשי ביחס להליכים שהוראות התחולה בחוק חדלות פירעון קבעו שהחוק אינו חל עליהם. יש לזכור גם, כי הוראות חוק חדלות פירעון, והתיקון העקיף לחוק ההוצאה לפועל, יוצרים הסדר שלם עם איזונים מובנים בכל הנוגע להגנה על דירת מגורים והבטחת קורת גג לחייב, לבן הזוג ולילדיהם (סעיף 229 לחוק חדלות פירעון, אשר חל בהתאם לתיקון העקיף לחוק ההוצאה לפועל בסעיף 38(ב), לעניין מקום מגורים סביר וסידור חלופי, גם על סעיף 38(א) לחוק ההוצאה לפועל). הצעת הכונס לבטל את הלכת כובשי, מבלי שיאומץ מלוא ההסדר הקבוע בחוק חדלות פירעון (דבר שאינו אפשרי לנוכח הוראות התחולה הקבועות בו) עלול להסתכם בהפרת האיזון הראוי ובפגיעה העולה על הנדרש בחייבים ובבני משפחותיהם. המסקנה הנובעת מהאמור לעיל הינה כי אין תחולה בזמן לחוק חדלות פירעון על ענייננו, ולפיכך חלה הלכת כובשי.

33. **בית המשפט השלום** – (חדל"פ – מימוש משכון) נושה מובטח המבקש לאחר מתן צו לפתיחת הליכים להיפרע באמצעות מימוש הנכס המשועבד לטובתו, חייב לבקש על כך את רשות בית המשפט לפי סעיף 29 (5) לחוק חדל"פ, ואם טרם פתח בהליכים למימוש המשכון טרם מתן צו פתיחת הליכים ומינוי הנאמן, עליו להקדים לכך פנייה לנאמן.

חדל"פ (ת"א) 21261-12-20 רים אבו לבן נ' שמואל מיכאל (21/07/21)

- לפי סעיף 29 (5) בחוק חדל"פ לא ניתן לפתוח בהליכים נגד היחידה, אלא לאחר נטילת רשות לכך מבית משפט של חדלות פירעון. בהתאם לסעיף 121 (3) בחוק חדל"פ, עם מתן צו לפתיחת הליכים ליחיד "יוקפאו ההליכים נגד היחיד לפי הוראות פרק ה', ואם הוטלו הגבלות על היחיד במסגרת הליכי גבייה – ההגבלות בטלות". סעיף 29 (5) בחוק חדל"פ חל גם על יחיד. טענת הנאמן והנושה להיעדר תחולה להוראות אלו - נדחתה.

ולפי הוראה זו, כאמור, לא ניתן לפתוח בהליך נגד יחיד בלי ליטול לכך רשות מבית המשפט. הוראות הסעיפים בסימן א בפרק ו' בחלק ד' של חוק חדל"פ (סעיפים 243 ואילך) מסדירים את זכותו של נושה מובטח להיפרע מהנכס המשועבד לטובתו, ובאלו גם הוראה זו (סעיף 247 (א) בחוק חדל"פ) על מתן ההודעה לנאמן. לכאורה, לפי פרשנות הנאמן הנושה בתגובתם, די במסירת ההודעה לנאמן ואין צורך בהגשת בקשה לבית המשפט. לפי פרשנות זו, מצבו של נושה מובטח שלא נקט עוד בהליכי גבייה טוב מזה של נושה מובטח שכן נקט בהליכים טרם מתן הצו, שרק על האחרון חלה ההוראה בסעיף 29 (5) המקפאה את ההליכים. זו פרשנות שלא ניתן לקבל.

- אין הגיון בפרשנות המיטיבה את מצבו של נושה מובטח שהשתתה על פני זה שמיהר ופעל. ובכלל, השאיפה לפיקוח על ההליכים במסגרת אחת הרואה את כלל שיקולי בעלי העניין, ההליכים בבית המשפט של חדלות פירעון, מביאה לפרשנות שונה. הפרשנות לפיה ההוראה המבקשת פנייה מוקדמת לנאמן (סעיף 247 (א) בחוק חדל"פ) באה להוסיף על ההוראה הכללית להקפאת הליכים ולחייב ברשות בית המשפט, ולא במקום הוראה זו. לפיכך, נושה מובטח המבקש לאחר מתן צו לפתיחת הליכים להיפרע באמצעות מימוש הנכס המשועבד לטובתו, חייב לבקש על כך את רשות בית המשפט לפי סעיף 29 (5) בחוק חדל"פ, ואם טרם פתח בהליכים למימוש המשכון טרם מתן צו פתיחת הליכים ומינוי הנאמן, עליו להקדים לכך פנייה לנאמן.

34. **בית המשפט השלום** (חדל"פ – הפטר מזונות עבר) - ההלכה הפסוקה קובעת כי רק במקרים חריגים יינתן לחייב הפטר, מלא או חלקי, מחוב מזונות עבר. חדל"פ (ח"י) 19808-04-20 **אהרון כליפי נ' ממונה על חדלות פירעון מחוז חיפה והצפון** (27/07/21)

סעיף 175 (א)(3) לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, תשע"ח-2018, קובע כי ההפטר לא יחול על חוב מזונות שהחבות בו היא לפי פסק דין. בדומה להוראת החוק הנ"ל, גם סעיף 69(א)(3) לפקודת פשיטת הרגל (נוסח חדש), תש"ס-1980, הסמיך את בית המשפט לקבוע כי צו ההפטר יחול על חוב מזונות עבר, כולו או חלקו ובתנאים עליהם יורה במפורש. סעיף 175(ב)(3) לחוק חדלות פירעון אימץ את הפסיקה המושרשת שניתנה ביחס להוראה הנ"ל, נשוא פקודת פשיטת הרגל, מבלי לפרט באופן ספציפי את המבחנים שנקבעו בפסיקה. ההלכה הפסוקה קובעת כי רק במקרים חריגים יינתן לחייב הפטר, מלא או חלקי, מחוב מזונות עבר. הפסיקה הכירה במקרים בהם ראוי להחיל את ההפטר גם על חוב המזונות בשל נסיבות אישיות קשות של החייב ונסיבות נוספות בהן מצבו הכלכלי של החייב והזמן

שחלף מפתיחת התיק מושא החוב. מכל מקום נקבע כי העניין נתון לשיקול דעת בית המשפט הדן בהליך, לאור האמור בסיפא לס' 69(א)(3) הנ"ל. סעיף 1 לחוק חדלות פירעון קובע את 3 מטרות החוק: שיקומו הכלכלי של היחיד, השאת שיעור החוב שייפרע לנושים וקידום שילובו מחדש של היחיד במרקם החיים הכלכליים.

35. **בית המשפט השלום** (פש"ר - חדל"פ) - סעיף 121(2) לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי קובע כי עם מתן צו לפתיחה בהליכים לא ייפרעו חובות העבר של היחיד מנכסי קופת הנשייה אלא לפי הוראות חוק זה.

חדל"פ (י-ם) 30033-04-20 **רונן וינברג נ' אלקטרו סליל בע"מ** (07/08/21)
מתוך העובדות עולה, כי היחיד ביצע פעולה במטרה להעדיף נושה אחד על פני נושים אחרים ופרע חוב מתוך נכסי קופת הנשייה. כב' השופטת ג'ויה סקפה-שפירא קבעה כי התנהלות זו היא התנהלות חמורה, המצדיקה, לכאורה, את ביטול ההליך בשל ניצולו לרעה בהתאם להוראות סעיפים 183(א) ו-163(ג)(1). לו היה הנאמן מבקש לבטל את ההליך, הדבר היה נשקל בכובד ראש, ואולם משעה שהנאמן לא עתר לכך בעצמו, לא ראיתי להחמיר עם היחיד מעבר לבקשת הנאמן. טענת הנושה, שלפיה סעיף 219 לחוק אינו יכול להוות אכסניה מתאימה לכך, בשל מסגרת הזמנים הקבועה בו, יש בה ממש. עם זאת, והגם שניתן לומר כי אם בית המשפט מוסמך לבטל פעולות הגורעות מנכסי קופת הנשייה אשר בוצעו טרם מתן הצו לפתיחה בהליכים, הוא מוסמך, על דרך של קל וחומר, לעשות כן, לגבי פעולות שבוצעו לאחר מתן הצו, דומה שאין צורך להידרש לעניין, לנוכח הקביעה שלפיה החוזה שנערך בין צד ג' לבין הנושה הוא חוזה למראית עין, שהוא בטל, בהתאם להוראות סעיף 13 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973. משמדובר בחוזה בטל, על המשיבה להשיב את הכספים שהועברו לה על ידי היחיד, ושהם נכסי קופת הנשייה, אל קופת הנשייה. לאותה תוצאה ניתן להגיע גם מבלי להתייחס להיותו של ההסכם בין הנושה למחמוד חוזה למראית עין, על יסוד הקביעה כי הכספים שולמו על ידי היחיד מקופת הנשייה ולנוכח הפרת הוראת סעיפים 121(2) ו-230 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, הקובעים את סדר חלוקת כספי קופת הנשייה, אשר התשלום לנושה חרג ממנו.

36. **בית המשפט השלום** (פש"ר - חדל"פ) - הליך פשיטת רגל כונה לא אחת בפסיקה "חסד של המחוקק", בהתחשב בהזדמנות שמוענקת לחייב להיחלץ ממצבו ולהשתקם כלכלית ובמיוחד באותם מקרים שבהם החייב הינו יוזם ההליך משום שבהליך פשיטת הרגל גלומה

פגיעה בנושים ולכן במסגרת חובת תום הלב אשר מוטלת על החייב הינו נדרש לעמוד במגבלות שהוטלו עליו, לשלם את התשלומים החודשיים ולשתף פעולה עם בעל התפקיד שמונה בעניינו.

חדל"פ (חי') 19-12-19336 רון חמזה נ' בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (31/08/21)

- לצורך ביטול הליכי חדלות פירעון לפי סעיף 183 לחוק יש צורך להוכיח כי התקיימו נסיבות שבשלן נפגע ניהולם התקין של הליכי חדלות הפירעון במקרים שבהם התנהלותו של היחיד פוגעת באופן מהותי בניהולם התקין של ההליכים. עם זאת, יש ליתן משקל לכמות המחדלים ולהצטברותם לכדי תמונה שלמה המעידה על חוסר תום לב בהליכי חדלות הפירעון, כאשר הצטברות מחדליו של המערער מגבשת את חוסר תום הלב ומטה את הכף כאשר סוגיית ביטול ההליכים או הארכת תקופת התשלומים תלויה בהערכת יכולתו המקצועית של היחיד להשתקם. ככל שהיחיד מזלזל בהליכים ואינו מביע רצון להשתקם ואינו מתייצב לדיונים ומנצל לרעה את ההליך הרי שאין תוחלת בהארכת תקופת התשלום וכפועל יוצא של כך יש להורות על ביטול ההליך. בנוסף לכך, נכללות במסגרת קטגוריה זו פעולות כגון ניצול לרעה של ההליכים כגון אי עמידה בחובת התשלומים, אי חשיפת הנכסים בכדי להתחמק מתשלום חשבונות ו/או מנקיטת הליכים וחיים ברמת חיים גבוהה מהסביר; אי שיתוף פעולה עם הממונה ועם הנאמן באמצעות אי המצאת מסמכים, אי התייצבות לחקירה, הסתרת נכסים; הפרת הגבלות אשר מטרתן פגיעה בהליך חדלות הפירעון. כמו כן, נכללים במסגרת הקטגוריות אשר יצירתן נגועה בפגם בהתנהלות בעת יצירת החובות, מקרים כגון התקשרות בעסקה בהיקף משמעותי אשר היחיד אמור היה לדעת כי לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו או מקרים שבהם היחיד הזניח את ניהול ענייניו הכלכליים ואף מקרים שבהם מקורו של אחד מחובותיו הינו תשלום פיצויים לפי סעיף 77 לחוק העונשין.

סדרי דין, סמכויות וזכות טיעון:

בית המשפט העליון:

37. **בית המשפט העליון** (סדרי דין – אתיקה) - על פי כלל 36 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) עו"ד אינו רשאי לייצג בעל דין כשהוא מעיד מטעמו באותו הליך, גם בערעור, אלא אם מדובר בעניין טכני או שניתנה לכך רשות ע"י ביהמ"ש או הוועד המחוזי בלשכת עורכי-הדין. אולם, השאלה האם יש לאפשר ייצוג בידי עו"ד חרף הוראה זו לקוחה מתחום האתיקה המקצועית, שדרך המלך לבחינתה מסורה לוועד המחוזי בהתאם לסמכותו בכלל 36(ב) סיפא לכללי לשכת עורכי הדין.

ע"א 4991/18 אפרים רומנו נ' מרלה סטארק קומט ג'ין (09/05/21)

- ביהמ"ש העליון דחה את הבקשה בקבעו כי בתיק המוצגים המוגש לערכאת הערעור רשאי בעל-דין לכלול מוצגים שהתקבלו כראיה כדין ע"י הערכאה הדיונית. ככל שבעל-הדין מעוניין להביא לפני ערכאת הערעור ראיות שאינן עומדות בתנאי זה, עליו להגיש בקשה להוספת ראיות. ההליך דנן הוגש בטרם כניסתן לתוקף של התקנות החדשות, ולנוכח הוראת המעבר הקבועה בתקנות אלה, הרי שההוראות הדיוניות הנוגעות לבקשה להוספת ראיות חדשות בשלב הערעור הן אלה הקבועות בתקנות הישנות. בענייננו, אין חולק כי תצהיר עו"ד עוזר הוכן ונחתם לצורך הערעור ולאחר מועד הגשתו. על פני הדברים נראה, אפוא, כי לא היה מקום להגיש את התצהיר כמוצג בערעור. המערער ינמק מדוע לא יורה ביהמ"ש על הוצאת התצהיר מתיק המוצגים. אשר לשאלת מתן ההיתר להמשך ייצוג המערער ע"י עו"ד עוזר. לא נמצא מקום למתן סעד זה, משני טעמים. ראשית, ככל שיוחלט על הוצאת התצהיר מתיק המוצגים של המערער (וכך נראה על פני הדברים), בקשת המערער תייתר בהתחשב בכך שהגשת התצהיר היא זו שבגינה התבקש היתר להמשך ייצוגו ע"י עו"ד עוזר. שנית, וכאן עיקר, דומה כי ההליך דנן אינו מהווה אכסניה מתאימה להכרעה בבקשת המערער. ע"פ כלל 36 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) עו"ד אינו רשאי לייצג בעל-דין כשהוא מעיד מטעמו באותו הליך, גם בערעור, אלא אם מדובר בעניין טכני או שניתנה לכך רשות ע"י ביהמ"ש או הוועד המחוזי בלשכת עורכי-הדין.
- אולם השאלה, האם יש לאפשר ייצוג בידי עו"ד חרף הוראה זו לקוחה מתחום האתיקה המקצועית, שדרך המלך לבחינתה מסורה לוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בהתאם לסמכותו בכלל 36(ב) סיפא לכללי האתיקה. המערער לא הבהיר מדוע

עו"ד עוזר לא פנה בבקשה למתן היתר לוועד המחוזי, ומהן הנסיבות המצדיקות כי ערכאת הערעור תידרש לסוגיה זו. אף לא נכלל בבקשה הסבר מניח את הדעת לעיתוי הגשתה (פחות מחודש לפני מועד הדיון בערעור) – וגם בנתון זה יש כדי לחזק את המסקנה כי אין מקום להיעתר למבוקש.

38. **בית המשפט העליון - (סדרי דין - עיון בתיק בימ"ש) - הזכות לעיון בתיק ביהמ"ש נתונה לכל אדם ובלבד שהעיון בו אינו אסור ע"פ דין, העובדה שתיק ביהמ"ש התנהל בדלתיים סגורות או תחת איסור פרסום, לא הופכת מיניה וביה את העיון ל"אסור ע"פ דין", ויש לבחון את בקשת העיון לגופה.**

רע"א 1675/21 פלונית נ' מדינת ישראל (09/06/21)

- ביהמ"ש העליון דן בבקשה כבערעור וקיבל את הערעור בקבעו: העיון בתיק החקירה הוא עניין המסור לשק"ד רשויות האכיפה והתביעה, המשטרה והפרקליטות. ככלל, ככל שהדבר נוגע לנפגע העבירה, ניתן לבקש לעיון בחומר החקירה מכוח זכות העיון הפרטית במשפט המנהלי, או בהתאם להנחיית פרקליט המדינה 14.8; נפגע עבירה שביקש לעיון בתיק החקירה ובקשתו נדחתה, או התקבלה באופן חלקי שלא לרוחו, רשאי לעתור לבג"ץ. בענייננו כרכה המבקשת את בקשתה לעיון בתיק החקירה בבקשתה לעיון בתיק ביהמ"ש; עניין שנדון בפסים אחרים. איננו מצויים במסגרת המתאימה לדון בטענותיה במישור זה ופתוחה לפניה הדרך לנקוט בהליכים מתאימים. נותרנו עם הבקשה לעיון בתיק ביהמ"ש בלבד.
- ככלל, הזכות לעיון בתיק ביהמ"ש נתונה לכל אדם ובלבד שהעיון בו אינו אסור ע"פ דין (תקנה 4 לתקנות בתי המשפט ובתי הדין לעבודה (עיון בתיקים)). בהקשר זה יודגש, כי העובדה שתיק ביהמ"ש התנהל בדלתיים סגורות, או תחת איסור פרסום, לא הופכת מיניה וביה את העיון ל"אסור ע"פ דין", והכלל הוא שיש לבחון את בקשת העיון לגופה. תורף העניין מצוי בנקודת האיזון שבין האינטרסים הנוגדים: רצון המבקשת לבחון את האפשרות להגשת תביעה אזרחית מזה; והפגיעה בזכויות המשיב מזה. בעניין דנן, קבע ביהמ"ש המחוזי, כי זיכוי המשיב מטה את הכף לטובתו, כך שיש לאפשר למבקשת לעיון בהכרעת הדין בלבד; לא מעבר לכך. אכן, שאלת היחס שבין זיכוי נאשם, לבין זכות העיון בתיק ביהמ"ש של נפגעת העבירה, לצד היותה עניין תלוי נסיבות – נושאת עמה גם מורכבות עיונית במישור המשפטי. דא עקא, בענייננו דומה כי מוטב להימנע מללון בעומקה של סוגיה, ולאחוז את השור בקרניו.

- בנקודת זמן זו, העיון דרוש למבקשת לשם קבלת החלטה בשאלה אם להגיש תביעה אזרחית; אם לאו. זוהי נקודת המבט שלאורה יש לבחון את בקשתה – ולשם הגשמת תכלית זו, לא נמצא כי נדרש עיון בתיק ביהמ"ש במלואו. יחד עם זאת, לא ניתן להתעלם מזכות המבקשת, כנפגעת העבירה, לנכוח בדיונים באולם ביהמ"ש, אף בהינתן שהתקיימו בדלתיים סגורות (סעיף 15 לחוק זכויות נפגעי עבירה). בהקשר זה, אפילו נקבל את טענות המשיב כי נוכח זיכוי אין מקום לראות עוד במבקשת 'נפגעת עבירה' – ברי כי טרם מתן פסק הדין המזכה, הייתה המבקשת בחזקת 'נפגעת עבירה', ומכאן שעל פניו עמדה לה זכותה לנכוח בדיונים. נמצא, כי היקף העיון שניתן למבקשת מצומצם יתר על המידה, אינו מתחשב די הצורך בזכויות שעמדו לה כנפגעת העבירה. על כן, הוחלט לדון בבקשה כבערעור, ולקבלו: לצד העיון בהכרעת הדין, תוכל המבקשת לעיין גם בפרוטוקולים של הדיונים שהתקיימו לפני ביהמ"ש המחוזי, וזאת בכפוף להתחייבות המבקשת שלא לעשות כל שימוש בחומרים אלא לצורך שקילת תביעה בפן האזרחי.

39. **בית המשפט העליון** (סדרי דין – סעדים זמניים) - במסגרת שקילת בקשה למתן סעד זמני

יש להבחין בין נכס מקרקעין המשמש למגורים לבין כזה המשמש למסחר או להשקעה

רע"א 3452/21 עזרא קחטן נ' בנק הפועלים בע"מ (07/07/21)

- כב' השופט ע' גרוסקופ טוען כי ישנם שני שיקולים עיקריים המנחים את ביהמ"ש בבואו להכריע בבקשה למתן סעד זמני: סיכויי התביעה להתקבל הם גבוהים, ומאזן הנוחות נוטה לטובת מבקש הסעד. כידוע, במסגרת שקילת בקשה למתן סעד זמני יש להבחין בין נכס מקרקעין המשמש למגורים לבין כזה המשמש למסחר או להשקעה – בעוד שלגבי נכס מהסוג הראשון תיטה הכף לטובת קבלת הבקשה נוכח ההשלכות הבלתי הפיכות הכרוכות בפינוי אדם מבית מגוריו, הרי שביחס לנכס מהסוג השני ההנחה היא כי האינטרס של מבקש הסעד הזמני בו הוא עסקי-כלכלי בלבד וניתן לפיצוי כספי, ולכן ככלל אין הצדקה להיענות לבקשה. בענייננו, המבקשים אינם מכחישים כי מרבית הנכסים שהועמדו כבטוחה לחובם כלפי הבנק, ונכללו בבקשה לצו מניעה זמני, הם נכסים מסחריים, ולכן הנזק שעלול להיגרם להם בגין מימושם ניתן לפיצוי כספי. משכך, בדיון קבע ביהמ"ש קמא כי אין הצדקה להורות על צו זמני האוסר על מימושם של נכסים אלו. להבדיל, ביחס לנכס בבת-ים אשר משמש למגורים, קבע ביהמ"ש קמא, ובצדק, כי מאזן הנוחות נוטה לטובת המבקשים באופן שמצדיק את קבלת הבקשה. עם זאת, ביהמ"ש סבור כי יש מקום להחיל קביעה דומה

גם ביחס לנכס ברמת-גן וליתן גם לגביו צו מניעה זמני האוסר על ביצוע הליכי כינוס עד למתן פסק דין בהליך העיקרי. זאת, הואיל ובמסגרת ההליכים דכאן, הובהר כי מדובר בנכס בבעלות פרטית המשמש למגוריו של המבקש 1 ומשפחתו, וממילא הבנק הסכים להימנע מביצוע פעולות למימושו עד למתן פסק דין בהליך העיקרי.

40. **בית המשפט העליון** (סדרי דין - ערובה) - אין בסמכות בימ"ש לחייב את ה"צד הפסיבי" להליך (נתבע או משיב) בתשלום ערובה להבטחת הוצאות יוזם ההליך כתנאי לבירור התנגדותו של ה"צד הפסיבי" להליך..

רע"א 1378/21 **ליאב יזמות וניהול פרויקטים בע"מ נ' משה תורג'מן** (22/08/21)

- בימ"ש השיב בשלילה על השאלה האם בסמכותו של בימ"ש לחייב את ה"צד הפסיבי" להליך, נתבע או משיב, בתשלום ערובה להבטחת הוצאותיו של יוזם ההליך, וזאת כתנאי לבירור התנגדותו של ה"צד הפסיבי" להליך. סמכותו של בימ"ש לחייב בהוצאות חלה על שני הצדדים להליך - יוזם ההליך או הצד הפסיבי; הסמכות לחייב בערובה להוצאות מתייחסת ליוזם ההליך בלבד, ולטובת הצד הפסיבי, ולא להפך. במקרה זה המנהלים המיוחדים הם יוזמי ההליך שהגישו בקשה לאישור מתווה להשלמת עבודת בנייה, והמבקשת, היא המשיבה לבקשה, היא הצד הפסיבי להליך ונוכח האמור לא היה בסיס משפטי לבקשת המנהלים המיוחדים לחייב את המבקשת בהפקדת ערובה להבטחת הוצאותיהם. ודוק, ככל שתחדש המבקשת את בקשתה לאישור מתווה חלופי מטעמה, יוכל בימ"ש לחייבה בהפקדת ערובה להבטחת הוצאות.

- בימ"ש השיב בשלילה לשאלה האם בסמכות בימ"ש להתנות את בירור ההליך בתשלום הוצאות משפט שנפסקו בעבר, חלף החיוב בערובה להבטחת הוצאות או בנוסף לו. סמכות בימ"ש לחייב צד להליך בתשלום הוצאות יריבו מעוגנת בהוראות דין רבות, ומופעלת בהקשרים שונים בשלביו השונים של ההליך השיפוטי. אך, שלא כמו עצם הטלת החיוב בהוצאות, שמסור לסמכות הבלעדית של הערכאה שדנה בהליך, הסמכות לאכיפת החיוב מסורה, ברגיל, ללשכת ההוצאה לפועל. חלופה אחרת המוכרת בדין לאכיפת חיוב שהוטל מכוח הליך משפטי, שתתאפשר בנסיבות מיוחדות וחריגות, היא מינוי כונס נכסים על ידי בימ"ש. כבר נפסק כי ככלל אין להתנות את המשך הדיון בהליך משפטי מסוים בתשלום הוצאות לאלתר, וזאת לאור העיקרון לפיו בימ"ש אינו מוציא לפועל של החלטותיו, לצד הפגיעה הבלתי מידתית בזכות הגישה לערכאות של הגורם עליו מוטל החיוב. הגיונו של כלל זה יפה במיוחד כאשר הגורם

עליו מוטל החיוב הוא הצד הפסיבי, וזאת לאור פוטנציאל הפגיעה המשמעותי בזכותו להתגונן ולהשמיע טענותיו; אין לשלול אפשרות כי יתכנו מצבים בהם בימ"ש רשאי, מכוח סמכותו הטבועה, להורות כי בירור טענות שהעלה צד יותנה בתשלום הוצאות שנפסקו לחובתו במסגרת אותו הליך או אף במסגרת הליך קודם. כך, במיוחד כאשר התנהלות הצד עולה לכדי שימוש לרעה בהליך המשפטי. אך השימוש בסמכות חריגה זו צריך להישמר למצבים יוצאי דופן ומובהקים בחומרתם.

41. **בית המשפט העליון** (סדרי דין - פרשנות) - נקודת המוצא להליך הפרשנות של טקסט משפטי היא לשונו, ואולם כאשר הלשון מאפשרת מגוון משמעויות, על הפרשן להעניק משקל לאותה משמעות המשרתת בצורה המיטבית את תכלית הטקסט המשפטי.

ע"א 8150/19 **עזרא הררי רפול נ' שבתאי (סרז')** מילר (19/08/21)

השאלה נוגעת למשמעות "העיקולים ההדדיים על דירות הצדדים" שהטיל הבורר בפסק שלישי מתוך חמישה פסקי בורר אותם הוציא במסגרת הסכסוך בין הצדדים. הפסק השלישי, יחד עם פסקי הבוררות החלקיים האחרים, קיבל מעמד של פסק דין עם אישורו, ויש לפרשו לפי כללי הפרשנות הנהוגים, כך שנקודת המוצא להליך הפרשנות של טקסט משפטי היא לשונו, ואולם כאשר הלשון מאפשרת מגוון משמעויות, על הפרשן להעניק משקל לאותה משמעות המשרתת בצורה המיטבית את תכלית הטקסט המשפטי. לשונו של סעיף 10 לפסק השלישי קובעת כי העיקולים ההדדיים ניתנו "להבטחת ביצועו של פסק הבורר". ניסוח זה מאפשר שתי פרשנויות אפשריות: האפשרות המצמצמת, היא שהכוונה לפסק השלישי בלבד; האפשרות המרחיבה היא שהכוונה לכל ההחלטות שניתנו ושיינתנו במסגרת הליך הבוררות בין הצדדים, לאמור כל פסקי הבוררות החלקיים שקיבלו תוקף של פסק דין. אם תתקבל הפרשנות המצמצמת, הרי שהעיקולים ההדדיים מבטיחים את ביצוע החיובים שנקבעו בפסק השלישי בלבד. בימ"ש פסק כי בחינה לשונית של הוראות הפסק השלישי תומכת בפרשנות המרחיבה. אשר לתכלית הסדר העיקולים ההדדיים זו הינה כדי להבטיח כי הסכמת הצדדים לקדם את פתרון חלקו הקנייני של הסכסוך ביניהם, לא תבוא על חשבון יכולת ההיפרעות שלהם מהצד שכנגד ביחס להיבטיו הכספיים של הסכסוך.

42. **בית המשפט העליון** (סדרי דין) - נקודת המוצא היא כי בימ"ש של ערעור לא יתערב בנקל בשיקול הדעת של הערכאות הדיוניות בכל הקשור למתן סעדים זמניים.

רע"א 5954/21 **פלונית נ' פלוני** (05/09/21)

השיקולים העיקריים בבקשות מסוג זה הם האם מתקיימת עילת תביעה, כשבמסגרת זו יבחן בימ"ש האם קיימת עילת תביעה לכאורית הראויה לבירור; ושיקולי מאזן הנוחות, שבגדרם ישקול בימ"ש את הנזק הצפוי למבקש אם תידחה בקשתו, אל מול נזקם של המשיב וצדדים שלישיים, אם תתקבל. שיקולים אלו משפיעים זה על זה, ומקובל לומר כי מתקיימת ביניהם 'מקבילית כוחות'. ככל שמשקלו של האחד גובר, ניתן להפחית ממשקלו של השני. שיקול שלישי נוגע לשאלות של יושר וצדק, ובמסגרתו יבחן תום הלב של מבקש הסעד ומידת ניקיון כפיו. אשר למאזן הנוחות, אשר לו משקל הבכורה. אכן, פינוי דירת מגורים עלול לגרור אחריו תוצאות קשות, לא בכדי יש נטייה להורות על עיכוב פסקי דין מסוג זה. לצד זאת, כבר נפסק לא אחת כי המילים 'פינוי בית מגורים' אינן 'מילות קסם', המוליכות תדיר לאותה תוצאה; כל מקרה ונסיבותיו. לא בכל מקרה מגיע הדבר לכדי טעם מיוחד, המצדיק את עיכוב הביצוע.

43. **בית המשפט העליון** (סדרי דין) - הכלל הוא כי ערכאת הערעור לא תיטה להתערב בהחלטות הערכאה הדיונית שעניינן בניהול הליך חדלות הפירעון, למעט במקרים חריגים. רע"א 5528/21 **נבני גורג' שוקחה (חיפה) בע"מ נ' גאבי שוקחה** (09/09/21) מקרה זה לא נמנה על המקרים החריגים המצדיקים התערבות. אכן, ציפיותיו הלגיטימיות של מציע שזכה בהתמחרות, וטרם אושרה זכייתו, ראויות להגנה. נפסק כי ההחלטה בשאלה אם יש להעדיף את הזוכה או לפנות לקבלת הצעה חדשה, תושפע מאיזון בין האינטרסים השונים מזה ומזה: אינטרס הנושים בהשאת תמורת המכר; הפגיעה האפשרית במציע הראשון ובצדדים שלישיים נוספים; הצורך בביטחון וביציבות בהליכי חדלות פירעון; השפעותיה ארוכות הטווח של פגיעה במציעים ועוד. יש אף ליתן משקל להתנהלות המציע המאוחר ולסיבה בגינה איחר בהגשת הצעתו. יש גם מקום להתחשב בציפיותיו הלגיטימיות של מציע אשר זכה בהתמחרות והתקשר עם בעל תפקיד, גם אם טרם אושרה הצעתו בביהמ"ש. אמנם, זכייתו של מציע בהתמחרות איננה שקולה לגיבושה של עסקה סופית, אולם כפי שנפסק זה מכבר בעניין בודה, גם מקום שהעסקה עודנה עומדת לפני אישור, יש להתחשב בציפיותיו של המציע. 'סופיותו' של המכר אינה תנאי הכרחי לתקומתה של ציפייה לגיטימית וראויה להגנה. גם בטרם אישור ההסכם, יש להידרש למספר אינטרסים הראויים להתחשבות. אכן, שיקולים שונים עומדים על הפרק וביהמ"ש צריך להידרש למכלול נסיבות המקרה ולאזן בין האינטרסים השונים בהכריעו אם יש מקום לאפשר למציע להציע להצעה מאוחרת.

בית המשפט המחוזי :

44. **בית המשפט המחוזי** (סדרי דין) - דין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאים עובדתיים של הערכאה הדיונית וכי היא תעשה כן רק במקרים חריגים ונדירים.

ע"א (נצ') 59808-02-21 **בלו ליס בע"מ נ' עמית יצחק** (29/06/21)

- הכלל הוא שאין בעל דין רשאי להעלות במסגרת הערעור טענות שלא העלה בפני הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים. כב' השופט ערפאת טאהא קובע כי טענת המערערת בפני בית המשפט קמא כי תנאי תקנת השוק לא התקיימו, לא ניתן לקבל, לדידו, תקנת השוק מונה שישה תנאים. הטענה כי תנאי תקנת השוק אינם מתקיימים מאחר שתנאי תום הלב ותנאי התמורה ההולמת לא הוכחו. על כן, הניסיון לטעון כי כפירת המערערת בקיום תנאי תקנת השוק מלמדת כי היא אף התייחסה ליתר התנאים שלא נטענו כלל, היא טענה חסרת בסיס ועדיף אילו לא הייתה מועלית כלל. כב' השופט ער להלכה הפסוקה הקובעת כי אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאים עובדתיים של הערכאה הדיונית וכי היא תעשה כן רק במקרים חריגים ונדירים. ברם, כב' השופט טוען כי מקרה זה נמנה עם אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבות ערכאת הערעור בממצאים העובדתיים שקבע בית המשפט קמא וכמה טעמים לדבר :
- ראשית, בית המשפט קמא לא נתן את דעתו לכך שעדותם של המשיב ושל אביו היא בגדר עדות יחידה של בעל דין אף שנשמעה משני פיות ולא הזהיר את עצמו מפני ביסוס הכרעתו על עדותם בלבד כמצוות סעיף 54 לפקודת הראיות וההלכה הפסוקה שהובאה לעיל ;
- שנית, בית המשפט קמא לא נתן משקל לעובדה כי עסקה במזומן בסכום כה משמעותי היא עסקה חריגה ועל כן, יש להתייחס לעסקה מעין זו בזהירות ובחשדנות ;
- שלישית, בית המשפט קמא לא נתן משקל כלשהו לעובדה כי המשיב לא הציג חשבונית מס בגין העסקה ולא הציג קבלות בגין ביצוע שני התשלומים אף שלטענתו החברה ממנה רכש את הרכב (מהיטבאל) היא חברה ידועה שעסקה בסחר ברכבים ועל אף טענתו כי העסקה בוצעה במהלך העסקים הרגיל של החברה ;
- רביעית, בית המשפט קמא אף לא ייחס משקל לעובדה כי המשיב לא הציג את ייפוי הכוח שכביכול הוצג בפניו על ידי נציגי מהיטבאל המסמיך אותם למכור את הרכב, לא הציג תשובה בכתב מטעם איילון לעניין השעבוד ולא ייחס משקל למחדלים אלה של המשיב באי הצגת ראיות שאמורות להיות ברשותו.

45. **בית המשפט המחוזי** (חדל"פ - פש"ר - מזונות) הכלל הוא כי רק במקרים חריגים ביותר תעשה סטייה מההסדר החקיקתי וייתן לחייב הפטר, מלא או חלקי, מחוב מזונות עבר. פש"ר (ת"א) 11416-07-19 **גאולה אליהו נ' המוסד לביטוח לאומי** (11/07/21) בסעיף 69(א)(3) לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], תש"ס-1980, נקבע כי צו הפטר בהליך פשיטת רגל יפטור את פושט הרגל מכל חוב בר תביעה למעט מספר סוגי חובות, אשר אחד מהם הינו חוב מזונות עבר. הוראה זו מבטאת את מעמדו הייחודי של חוב המזונות והאינטרס החברתי העומד בבסיס חיוב זה. (בע"מ 2255/19 פלוני נ' פלונית (23.2.2020)). הכלל הוא כי רק במקרים חריגים ביותר תעשה סטייה מההסדר החקיקתי וייתן לחייב הפטר, מלא או חלקי, מחוב מזונות עבר. בכלל השיקולים שנקבעו בפסיקה לבחינת בקשה למתן פטור מחוב מזונות נמנים גילו של החייב; מצבו הכלכלי וכושר השתכרותו; זכותו לקיום מינימלי בכבוד; מצבו האישי והבריאותי; גילם של מקבלי המזונות; נסיבות היווצרות החוב ומועד יצירתו; מאמציו לפרוע את החוב; תום ליבו של החייב; ושיעור החוב שכבר שולם לנושה. חוב מזונות שנוצר לאחר מועד צו הכינוס אינו חלק מהליך הפש"ר ועל כן אין משמעות לצו ההפטר אשר ניתן לחייב בגין חוב זה.

46. **בית המשפט המחוזי** (סדרי דין - ביטול פס"ד) - על מי שמבקש לבטל פסק דין שניתן במעמד צד אחד הנטל להראות כי קיים סיכוי טוב כי התוצאה תשתנה אם ינוהל דיון לגופה של התביעה וכי הוא לא השתמש לרעה בהליך השיפוטי ולא התעלם במכוון מקיומו. פר"ק (י-ם) 10002-06-18 **נתיבי רם בע"מ נ' עו"ד רמי קוגן נאמן של התיב החדש-בטיחות בתנועה (אסף) בע"מ** (12/07/21)

כאשר מוגשת בקשה לביטול פסק דין שניתן במעמד צד אחד על בית המשפט ליתן דעתו לשני שיקולים: ראשית, מה הייתה הסיבה לכך שניתן פסק דין במעמד צד אחד והאם היה הדבר נעוץ בזלזול בבית המשפט, בהיסח הדעת או ברשלנות. שנית, מהם סיכויי ההגנה של מבקש הביטול ודי בכך שיוכיח קיומה של הגנה לכאורית. כאשר פסק הדין שניתן במעמד צד אחד הוא פגום, ובדרך כלל נובע הפגם מהעדר המצאה כדין למבקש, יבוטל פסק הדין מבלי להתייחס כלל למשקל הטענות ולסיכויי ההצלחה. כאשר פסק הדין אינו פגום, סמכותו של בית המשפט לבטל את פסק הדין הינה סמכות המסורה לשיקול דעתו, על פי שני המבחנים הבאים: סיבת מחדלו של המבקש להתגונן; וסיכויי ההצלחה כי הגנתו תתקבל. התשובה לשאלה האחרונה היא החשובה יותר. כאשר התנהגות המבקש אינה רשלנית בלבד, אלא עולה כדי התעלמות מדעת מההליך המשפטי ומגלה יחס של זלזול כלפי חובתו כבעל דין, לא תמיד הוא יוכל לכפר על מחדליו בתשלום הוצאות, אפילו הראה

סיכויי הצלחה. באשר לשאלה השנייה, אין המבקש חייב להראות כי הגנתו היא איתנה ובטוחה ודי לו אם יראה כי ההגנה אפשרית וכי שמיעת עמדתו בנושא המחלוקת עשויה להוביל את בית המשפט ליתן החלטה שונה מזו שניתנה. סיכויי ההצלחה נלמדים מהבקשה לביטול פסק הדין ומהתצהיר התומך בה.

47. **בית המשפט המחוזי (סדרי דין - קיזוז) -** כאשר מדובר בזכות קיזוז נטענת, זכות שנויה במחלוקת הדברים אינם פשוטים ומקומה של מחלוקת שכזו, הינה בבית משפט.

רע"א (ב"ש) 45841-06-21 **יעקב כשדי השקעות בע"מ נ' יעל שעייבי** (08/08/21) כאשר עסקינן בטענת פרעתי, ברור כי כאשר מדובר בהודאה מפורשת של זוכה בחוב כספי או בפירעון מפורש של הזכות נשוא החוב, הרי הדברים פשוטים, ומקום הבירור הינו בלשכת הוצל"פ. כאשר מדובר בזכות קיזוז נטענת, זכות שנויה במחלוקת הדברים אינם פשוטים. בענייננו, המחלוקת סביב הזכות הנטענת רחבה ואינה פשוטה כלל ועיקר. על פני הדברים, מקומה של מחלוקת שכזו, הינה בבית משפט מוסמך. , כאשר חוב שנוי במחלוקת שאינה פשוטה, הדורשת הסקת מסקנות משפטיות וקביעת עובדות לגבי אירועים גם אם הינם אחר פסק הדין שבפתיחת התיק, כמו גם כאשר יכול ויש צורך בהבאת ראיות ומיצוי הבירור העובדתי לצורך ההכרעה במחלוקת, המקום לדון בה הינו בבית המשפט בהליך מתאים.

48. **בית המשפט המחוזי (סדרי דין - הארכת מועדים) -** החשיבות בהגשת הערעור במועד וההקפדה הנדרשת בקיום המועדים הקבועים בדין מחייבים כי לשם מתן ארכה להגשת ערעור על הכרעת חוב שניתנה על ידי נאמן, נדרשים "טעמים מיוחדים".

פש"ר (ב"ש) 13507-05-15 **משה בוחניק נ' הכונס הרשמי** (21/08/21) נקודת המוצא היא כי ההקפדה על לוחות הזמנים הקבועים בדין הכרחית לשם ניהול יעיל ותקין של ההליך ואף הבטחת אינטרס ההסתמכות של בעלי הדין ויכולתם לכלכל צעדיהם. הדברים נכונים באופן כללי ולא פחות בהליך פשיטת רגל, כאשר כל ערעור שכזה "עוצר" את ההליך ופוגע גם בנושים האחרים הממתינים לקבל את כספם. אכן, הפרוצדורה אינה מיטת סדום ומשכך יתקבלו לדיון בקשות גם באיחור אולם לשם כך נדרשים טעמים מיוחדים וככל שהשיהוי והחריגה ממסגרת הזמנים הקבועה בדין משמעותיים יותר כך נדרשים טעמים מיוחדים וחריגים יותר, תוך בחינת משך האיחור והטעם העומד בבסיסו, ואת סיכויי הלכאוריים של ההליך הערעורי שמתבקשת ארכה להגשתו. ברור, כי מקום

שבו החוב אינו של החייב, בוודאי שאינו צריך לשלמו. אלא שלשם כך קיים ההליך של הכרעת החוב וערעור על הכרעת החוב במועד.

49. **בית המשפט המחוזי** (סדרי דין - פשרה) - בבוא בית המשפט לפסוק בדרך של פשרה עליו להתחשב במכלול הטענות שהועלו על ידי הצדדים וכן יש לבחון היטב את המסמכים השונים שהוגשו לתיק הנוגעים למחלוקת.

פש"ר (ב"ש) 36361-06-20 **מחמוד פארס נ' הכונס הרשמי** (22/08/21)

פסיקת בית המשפט בפשרה אינה מכריעה בטענות הצדדים, אלא מהווה המשך לרצונם של הצדדים להגיע לפשרה. השיקולים העומדים ביסודה של פסיקת בית המשפט בפשרה, הינם שיקולים מורכבים בעלי אופי מיוחד שאינם ניתנים למשקל ולמדידה, שאינם רק שיקולים הנוגעים לדין אלא גם שיקולים ראויים אחרים העולים מתוך הנסיבות המיוחדות של העניין ושל המתדיינים. בדרך כלל, כאשר בית המשפט מכריע בדרך של פשרה בהליך אזורי בין שני הצדדים, מביא בית המשפט בחשבון את הטענות הנוגעות למחלוקת בין הצדדים וכן את נסיבותיהם של הצדדים עצמם. יש להתמקד בטענות הצדדים אשר נוגעות למחלוקות הכספיות והעובדתיות, תוך בחינת הדין הקיים. מכל מקום, ההכרעה בפשרה אינה נסמכת רק על בחינת הטיעונים המשפטיים על רקע ניתוח הראיות ובכלל זאת נטלי ההוכחה, שכן בפסיקה בדרך של פשרה מפעיל בית המשפט שיקול דעת נוסף, הנובע מהיבטים רחבים יותר של המחלוקת. בנוסף, כאשר מדובר בהכרעה בדרך של פשרה בהליך פשיטת רגל, מכלול השיקולים אשר בית המשפט צריך לתת עליו את דעתו הוא רחב עוד יותר, שכן מלבד הטענות הנוגעות למחלוקת בדבר קיומו של החוב הנטען וכן לגבי גובה החוב, הרי שיש לתת את הדעת גם לנסיבות העניין בהיבט הכולל בהליך פשיטת הרגל, כגון לעניין נסיבותיהם של הצדדים, וכן להשלכה של ההכרעה בתביעת החוב שהגיש הנושה נגד החייב, על יתר הנושים.

50. **בית המשפט המחוזי** (סדרי דין - עיכוב הליכים) - דחיית בקשה לעיכוב הליכי הוצאה לפועל שננקטים כנגד המבקש עד להכרעה בערעור שהגיש על פסק דינו של בית המשפט המחוזי במסגרתו בוטלו הליכי פשיטת הרגל של המבקש.

ע"א 893/21 **מור אברהם נ' יניב אינסל, המנהל המיוחד** (15/03/21)

• בית המשפט דחה את הבקשה וקבע כי בקשת המבקש היא במהותה בקשה למתן סעד זמני בערעור. כידוע, על המבקש סעד זמני עד למתן פסק דין בערעור להראות כי סיכויו לזכות בהליך העיקרי הם טובים וכי מאזן הנוחות נוטה לטובתו. באשר לסיכויי

הערעור, ומבלי לטעת מסמרות, עומדת בפני המבקש משוכה בדמות קביעות עובדתיות מפורשות של בית משפט קמא בעניין אי מילוי אחר הוראות צו הכינוס. כמו כן, לא מצאתי בבקשה נימוק המצביע על כך שמאזן הנוחות, שזה העיקר, נוטה לטובת המבקש. הבקשה הוגשה באופן חסר ולקוני ואיננה נתמכת בתשתית כלשהי המעידה, ולו לכאורה, כי הליכי ההוצאה לפועל יסבו למבקש נזק משמעותי, לא כל שכן נזק בלתי הפיך. הלכה ידועה היא שאין בהליכי הוצאה לפועל כשלעצמם כדי לגרום לנזק בלתי הפיך לאדם שכנגדו מתנהלים ההליכים, עוד יצוין כי הבקשה איננה נתמכת בתצהיר, ולא צורפה לה התחייבות עצמית, ודי היה בכך כדי לדחותה.

בית המשפט השלום :

51. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - היתר המצאה) - בית המשפט קיבל ערעור על החלטת רשמת ההוצאה לפועל וקבע כי היה מקום שהרשמת תיעתר לבקשה להמצאה מחוץ לתחום המדינה.

רע"צ (קריות) 5786-11-20 **ניסים רון נ' עליזה נרבון** (16/03/21)

- בית המשפט מקבל את בקשת רשות הערעור וקובע כי כאשר חייב מתגורר בחו"ל והוא אינו מיוצג על ידי עו"ד, הדרך הנכונה להמצאת אזהרה, תהא בדרך של קבלת היתר המצאה מחוץ לתחום או היתר לתחליף המצאה בחו"ל. לאחר בחינת החלטת רשמת ההוצאה לפועל ועל רקע כלל נסיבות העניין, יש לקבוע כי היה מקום שהרשמת תיעתר לבקשה להמצאה מחוץ לתחום המדינה. בית המשפט הנכבד מוסיף כי אין זה מתפקידו של רשם ההוצאה לפועל לבחון את שאלת חוקיות ההמצאה בהליך האזרחי אשר הסתיים בפסק דין שניתן על ידי בית המשפט.
- רשם ההוצאה לפועל אינו יושב כערכאת ערעור על פסקי הדין של בית המשפט, אינו יכול להרהר אחר ההמצאה שבוצעה וממילא גם אין לו סמכות או רשות להחליט שלא לבצע את פסק הדין שניתן. מכאן, לא היה מקום להעלות תהיות בנוגע להמצאה שבוצעה בהליך האזרחי. מנגד, ישנם מקרים בהם דרך ההמצאה בהליך האזרחי יכולה להיות רלוונטית גם בהליך ההוצאה לפועל, שכן אם למשל היה מתברר כי התביעה בהליך האזרחי הומצאה בדרך של המצאת מחוץ לתחום, ודאי שהדבר היה סולל את הדרך, כמעט אוטומטית, להמצאה דומה בתיק ההוצאה לפועל. בנסיבות כאן, מאחר ולא נטען כי כך היה הדבר ומאחר ולטענת הזוכה עצמו, הוא ידע שהחייבת עזבה את הארץ, רק לאחר פתיחת תיק ההוצאה לפועל, ברור כי לא נעשתה המצאה מחוץ לתחום בהליך האזרחי. מכאן, הנימוק בהחלטת רשמת ההוצאה לפועל הנוגע לאופן

ביצוע ההמצאה בהליך האזרחי, לא היה בו כדי להביא לדחיית הבקשה ובכל מקרה לא הייתה לו תכלית מעשית, שכן לא ניתן לערוך, במסגרת לשכת ההוצאה לפועל, בירור אודות חוקיות המצאת התביעה בהליך אזרחי אשר הסתיים במתן פסק דין ואין דרך אופרטיבית להתמודד עם תוצאות הבירור.

52. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - שטרות) - שיקים מקוריים נסרקו למערכת כלים שלובים אך במהלך השנים הם אבדו ונותר העותק הסרוק. האם יש בעובדה זו כדי לפגוע בתביעה שטרית?

תא"מ (ראשל"צ) 40857-01-19 **עיריית בת ים נ' דוד ונטורה** (30/03/21)
ביהמ"ש דן בשאלה זו וקבע כי ראשית, יש להסיר את החשש שהשיקים שבפנינו אינם עותק נאמן של השיקים המקוריים. תקנה 104 לתקנות ההוצאה לפועל קובעת במפורש כי לא תתקבל בקשה לביצוע שטר לרישום אלא אם כן צורף לה "השטר המקורי עם עותק צילומי הימנו, על שני צדדיו". לפיכך, מעת שמונחים בפנינו צילומים של השיקים הלקוחים מתוך מערכת לשכת ההוצל"פ, הרי שחזקה שהצילומים הם עותק נאמן של השיקים המקוריים. לכך מצטרפת החזקה הקבועה בסעיף 79א לחוק ההוצאה לפועל לפיה: "מסמך שהופק באמצעות מערכת ממוכנת שבלשכה והכולל פרטים בדבר תוכנם של צו, דרישה, אזהרה או מסמך אחר, ישמש ראיה לכאורה לנכונות האמור בו". ואולם, שאלה זו מנותקת מהשאלה הבאה בה יש להכריע, שהיא שאלה מהותית מתחום דיני השטרות: האם אובדנם של השיקים ואי הצגת השיקים המקוריים בפני בית המשפט גורמים לאובדן העילה השטרית? כפי שטוען הנתבע. התשובה לכך הינה בשלילה. זאת, נוכח הוראת סעיף 70 לפקודת השטרות "תובענה לפי שטר אבוד" הקובעת: "בכל תובענה או הליך על פי שטר, יכול בית המשפט או שופט לצוות שאיבוד השטר לא ישמש טענה, ובלבד שניתן שיפוי, להנחת דעתו של בית המשפט או של השופט, כלפי תביעותיו של כל אדם אחר על פי השטר הנדון". הנה כי כן, הדין נותן בידי בית המשפט את הכוח לאכוף שטר גם אם אבד, ובלבד שהוכחו בפניו במידה הראויה כל הנתונים הנוגעים לשטר, ובכפוף להבטחת שיפוי עושה השטר מפני תביעה עתידית של אוחז השטר המקורי.

53. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - תביעה על סכום קצוב) - המצאת מכתב התראה לחייב בטרם הגשת תביעה בסכום קצוב בהוצאה לפועל במסירה אישית במקום בדואר רשום – אינה מוציאה את המסירה מתוקף.

ת"ת (ת"א) 16577-12-20 **עיריית רמת-גן נ' ניצה מלרן** (07/04/21)

בית משפט השלום בת"א יפו דחה התנגדות שהגישה החייבת וקבע שאין מחלוקת כי המצאת מכתב התראה לחייב בטרם הגשת תביעה בסכום קצוב בהוצאה לפועל הינה תנאי מהותי להגשת התביעה. אך תוצאת אי ההמצאה אינה מחיקה של התביעה על הסף אלא לא ניתן לחייב את החייב בהוצאות בגין פתיחתו של תיק ההוצאה לפועל ככל ששילם את החוב בתקופת האזהרה. כמוכן, נקבע כי על כל אזרח חלה החובה לעדכן את כתובתו במרשם האוכלוסין (ראה סעיף 2(א) בחוק עדכון כתובת, תשס"ה-2005) וכי לא רק שכתובת זו תחשב ככתובת למשלוח דואר (סעיף 2(ב) לחוק הנ"ל) אלא כי רישום הכתובת מהווה ראיה לכאורה על נכונותה (סעיף 3 חוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ה-1965). לפיכך המצאת מכתב ההתראה לכתובת הנתבעת כפי שהיא רשומה במשרד הפנים – המצאה כדין היא. ועוד, חוסר תום לב הוא להטעות את התובעת בדבר כתובת מגוריה ולאחר מכן להלין על כך שהמכתב לא נמסר לה משום שלא נשלח בדואר רשום.

54. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - שכר טרחה) - בקשת רשות ערעור על גובה שכר טרחת עורך דין.

ע"ר (חד') 18573-04-20 **מוטי שמיר נ' טיקטינר-טמיר בע"מ** (02/05/21)

המבקש סבור כי שגתה כב' הרשמת בהחלטה להעמיד את גובה שכר הטרחה על הסכום שקבעה, ושומה היה עליה לקבוע כי על המבקש לשלם למבקש שכר טרחת עורך דין, בהתאם להסכם שכה"ט שבין המבקש לבא-כוחו. בימ"ש השלום דוחה את בקשת הערעור וטוען כי בצדק קבעה **כב' הרשמת אפרת אידר ינון** כי נתונה לה סמכות להחליט בסוגית גובה שכר הטרחה לו זכאי המבקש בגין ניהול הליכי ההוצאה לפועל, ובצדק הורתה כי שכר הטרחה יהא מורכב משכר הטרחה שנקבע בהליך בבית המשפט – שהינו חלק מגובה חוב הקרן שהוגש לביצוע, ובתוספת שכר הטרחה בהוצאה לפועל כפי שקובעות התקנות. נטען לפני ביהמ"ש שכב' הרשמת המלומדת סתרה את עצמה, עת החליטה מצד אחד שאינה מוסכמת לדון בביטול ההסדר, ובאותה נשימה פעלה לפרשו. אין בדבר כל סתירה. לרשם ההוצאה לפועל נתונה הסמכות לפרש את פסק הדין או ההחלטה שניתנו לצורך יישומם, ואין הסדר חוב יוצא מן הכלל בהקשר זה. אין לערב בין שאלת תוקפו של הסדר החוב, לבין אופן ביצועו. אני מסכימה עם טענת המשיבה, כי לשם ביצוע ההסדר, היה על כב' הרשמת להיזקק לשאלה מהו שכר הטרחה "בהתאם לחוק". ודוק, משעה ששכר הטרחה הראשון נקבע בפסק הדין שהוגש לביצוע, נכון עשתה כב' הרשמת כאשר התייחסה אליו כחלק ממרכיב שכר הטרחה לו זכאי המבקש. מלכתחילה לא הייתה סמכות להוציא לפועל את מה שלא נפסק בפסק הדין. סעי' 1 לחוק קובע את הגדרתו של חוב פסוק: "חוב

פסוק – החוב, לרבות הפרשי ההצמדה, הריבית וההוצאות, שנתחייב בהם החייב לפי פסק דין". משמע, שאין כל יסוד לטענת המבקש כי היה מקום שרשמת ההוצאה לפועל הנכבדה תפסוק לזכותו בגדר שכר טרחה את מה שלא נקבע בפסק הדין. יתר על כן, אין יסוד לבטל את החלטה האמורה ולעמיד את חוב שכר הטרחה על גובה שכר הטרחה המוסכם בן המבקש לבא-כוחו, שעה שזה לא קיבל כל ביטוי בפסק הדין.

55. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - חוסר מעש) - לפני שני ערעורים על החלטת כב' רשמת

ההוצאה לפועל בבקשות לסגירת תיק ההוצל"פ בשל חוסר מעש ונכוח טענת פרעתי.

עש"א (די') 17070-04-20 **יעקב כשדי השקעות בע"מ נ' יעל שעייבי** (06/05/21)

- כב' השופט ש' מנחם קיבל את ערעורה של המשיבה בקובעו כי חובה של האגודה לבנק נפרע באמצעות מכירת המגרשים בהרחבה, שהרי מדובר היה על בטוחה לחוב זה, וכלל יסוד הוא כי מימושה של בטוחה מזכה את בעל החוב לטובת פירעון חובו (ראו: סעי' 1(א) ו-16(א) לחוק המשכון, ה'תשכ"ז-1967). היינו, חובה של האגודה לבנק אכן נפרע, בעת מימוש הבטוחה ע"י מכירת המגרשים. מכאן שטענותיה של המשיבה בעניין זה הוכחו כדבעי. כפי שדי בכך שחייב יוכיח ביצוע תשלום חוב למלווה כדי להוכיח כי ההלוואה נפרעה, אף מבלי שהציג אסמכתא של המלווה לכך שהוא מאשר את ביצוע הפירעון, כך גם בענייננו, די בכך שהוכח מימושה של הבטוחה, שמשמעותה העברת תשלום לבנק, כדי ללמד ברמת ודאות מספקת כי החוב לא נותר עוד כשהיה במקור. מדובר בטענת פירעון שהתגבשה לאחר שניתן פסק הדין בהחלטה בערעור צו התשלום, שכן מימוש הבטוחה הוא שהביא לפירעון החוב, וכי הפטור מתשלום נובע משינוי הנסיבות ולאור נימוקי החלטה בערעור צו התשלום עצמו, אשר הוא פסק דין חלוט ומחייב כלפי הצדדים, ומבלי לעקור את החיוב המקורי. ממילא, מדובר בעניין שנמצא בסמכותה של רשמת ההוצאה לפועל, ואינו נבלע בפסק הדין שניתן בהחלטה בערעור צו התשלום.

- אשר לסמכותה של רשמת ההוצאה לפועל, לא יכולה להיות מחלוקת כי סעי' 4א81(ה) לחוק ההוצאה לפועל לא היה בתוקף במועד מתן ההחלטה בערעור על צו התשלום, ומכאן שאף לא הייתה מוסמכת רשמת ההוצאה לפועל לפעול מכוחו. אף שלא היה מקום להסתמך על סעיף זה, אין הדבר עוקר את סמכותה הקיימת של רשמת ההוצאה לפועל. סמכותה של רשמת ההוצאה לפועל להפחית ריביות מקרן החוב נובעת מכוח סעי' 4א81 לחוק ההוצאה לפועל, הקובע כי "רשם ההוצאה לפועל רשאי, מיוזמתו או לפי בקשת החייב ולאחר שנתן לזוכה הזדמנות לטעון את טענותיו, להפחית, מטעמים

מיוחדים שיירשמו, את תוספת הריביות הנצברות בתיק ההוצאה לפועל. "מכוח סעיף חוק זה רשאית הייתה רשמת ההוצאה לפועל לפעול אף מיוזמתה, ועל אחת כמה וכמה במקרה כשלנו שבו המשיבה טענה בעניין זה במסגרת הדיון בבקשת ה'פרעתי', ולהפחית את תוספות הריבית. סעיף חוק זה היה בתוקף במועד מתן החלטת רשמת ההוצאה לפועל, ואין כל מניעה לפעול מכוחו.

- אשר לצורך ב"טעמים מיוחדים שיירשמו", הפירוט שהציגה רשמת ההוצאה לפועל בעניין חובת תום הלב ובעניין יישומו במקרה דנן ממלא דרישה זו. עם זאת, קיים בעיני מקום לשאלה האם היה על רשמת ההוצאה לפועל להבהיר מדוע החליטה להפחית דווקא את הסכומים שצוינו, ובמועדים שצוינו.

56. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - התנגדות) - מטרתו של הליך סדר הדין המקוצר הינה למנוע דיון בתביעה רק במקרים בהם ברור הדבר ונעלה מספק שאין לנתבע כל סיכוי להצליח בהגנתו.

ת"ת (חי') 58074-04-21 **אוריאל נחום נ' סלקום ישראל בע"מ** (07/06/21)

התנגדות לביצוע תביעה על סכום קצוב המועברת לבית משפט, דינה כדין בקשת רשות להתגונן בסדר דין מקוצר. משכך, יש לבחון את ההתנגדות בהתאם להלכות שנקבעו לעניין סדר דין מקוצר. מטרתו של הליך סדר הדין המקוצר הינה למנוע דיון בתביעה רק במקרים בהם ברור הדבר ונעלה מספק שאין לנתבע כל סיכוי להצליח וכי גם מי שהגנתו דחוקה והסיכוי שהתביעה נגדו תידחה קטן, יקבל רשות להתגונן וזאת להבדיל ממי שהגנתו הינה "הגנת בדים". ההלכה היא, שבשלב הדיון בבקשת הרשות להתגונן, בית המשפט אינו צריך לבחון את מהימנות טענות ההגנה, או את האפשרות להוכיחן. "בית המשפט אינו צריך להשתכנע שהטענות בתצהירו של הנתבע הן נכונות, אלא עליו לצאת מההנחה שיש אמת בדברי הנתבע ואין לו (לבית המשפט) צורך לבחון את מהימנותו של הנתבע... אם יש בטענות המבקש הגנה כנגד התביעה, אין לשלול ממנו את האפשרות לדיון מלא במשפט עצמו" (ד. בר אופיר, סדר דין מקוצר בהלכה הפסוקה, מהדורה 12 (2014), 294). אם כן, בשלב הדיוני בו נמצא ההליך, על בית המשפט לבחון האם יש בטענות המפורטות בהתנגדות כדי להקים למבקש הגנה, ולו דחוקה, מבלי לבחון, בשלב זה, את אמיתות הטענות. עם זאת, בבקשת רשות להתגונן בסדר דין מקוצר, חובה על המבקש להתכבד ולהכנס לפרטי הגנתו, ולפרט סכומים ומועדים.

57. **בית משפט שלום** (סדרי דין - אזהרה) – בקשה להארכת המועד להגשת התנגדות מן הטעם, שלא בוצעה המצאה כדין של האזהרה, ולאור העובדה שבאמתחתו טענות ענייניות וטובות לגופו של עניין, אשר מהוות כשלעצמן טעם מיוחד המצדיק הארכת מועד.
ת"ט (ת"א) 2752-06-20 **שי שמעון נעים נ' גמא ניהול וסליקה בע"מ** (21/06/21)

- הכלל הוא שהמצאת האזהרה בפועל ממש היא תנאי מוקדם לקיום הליכי הוצאה לפועל או לתחילת מניינם של מועדים. להמצאת האזהרה חשיבות מיוחדת נוספת כאשר מדובר בהליכים לביצוע שטר (או בתביעה על סכום קצוב), משום שבאזהרה כזאת מעמידים את החייב על כך שהוא זכאי להגיש התנגדות במועד שנקבע לכך. לפי הפסיקה, מסירת האזהרה לחייב היא מהלך חיוני לנקיטת בהליכי הוצאה לפועל ואין היא בגדר מהלך טכני ופורמלי. [ע"א (מחוזי- ב"ש) 68/90 הבנק הבינלאומי נ' פישל]. קיומו של "טעם מיוחד" לפי תקנה 528 לתקנות סדר הדין האזרחי הדן בהארכת מועדים, נבחן לפי נסיבותיו של כל מקרה לגופו, כאשר השיקולים הרלבנטיים הם, בין היתר, משך האיחור, מהות הטעם שהוצג להגשתו של ההליך באיחור, מידת ההסתמכות של הצד שכנגד על פסק-הדין, וכן את סיכוייו הלכאוריים של ההליך.
- הדעה שהובאה בפסיקה היא כי חשיבות העניין העומד לדיון, היא כשלעצמה, אינה מהווה "טעם מיוחד" למתן אורכה להגשת הליך ערעורי, להבדיל מטעם מצטבר לטעם קיים לפי תקנה 528 לתקנות סדר הדין האזרחי. במהלך השנים הגמישה הפסיקה את עמדתה בעת בחינת הבקשות להארכת מועד וכיום קיימת נטייה להקל בבחינת הטעמים המיוחדים, על מנת לאפשר למחלוקת להתברר לגופה ולהימנע מפסקי דין על יסוד נימוקים טכניים ו/או מחדלים של בעלי הדין. יחד עם זאת, סטייה שכזו תיעשה רק לאחר בחינת נסיבות המקרה ולאחר עריכת איזון בין השיקולים הנוגדים, ובהם סיכוייו הלכאוריים של הערעור לגביו מתבקשת הארכת המועד, הסיבה לאיחור בהגשת ההליך, משך האיחור, הסתמכות בעל דין שכנגד ועוד (בבש"מ 6039/18 יעקב ישראל בצלאל נגד הוועדה המחוזית לתכנון ירושלים).

58. **בית משפט שלום** (סדרי דין - עיכוב ביצוע) - הכללים להתערבות בהחלטת רשם ההוצאה לפועל בטענת "פרעתי" במסגרת בקשה לעיכוב ביצועה.
רער"צ (חי) 37325-06-21 **אמירי זכרון יעקב בע"מ נ' לב חשמל הנדסה וביצוע בע"מ** (23/06/21)

הכללים לבחינת עיכובה של החלטה אשר כמוה כפסק דין (החלטת רשם ההוצאה לפועל טענת "פרעתי") קובעים כי יש להידרש הן לסיכויי הערעור והן לבחינת האפשרות להשבת

המצב לקדמותו, אם וכאשר יתקבל הערעור. לעניין קביעת סיכויי הערעור אשר לפני, נקבע בפסיקה כי ראוי שבבקשה לעיכוב ביצוע, תתמקד הערכאה הדיונית, בעיקר ברכיב השני של נזק בלתי הפיך ותנקוט באיפוק וריסון עצמי בהערכת סיכויי הערעור. לחובתה של המבקשת עומדת גם העובדה כי תחת לפנות לערכאה אשר נתנה את ההחלטה, תחילה, דהיינו אל רשם ההוצאה לפועל, היא פנתה בבקשה לעיכוב ביצוע אל בית המשפט. משלא צלחה דרכה לקבלת סעד של עיכוב ההחלטה במעמד צד אחד, בבית המשפט, היא פונה אל רשם ההוצאה לפועל (**כב' הרשם עיסאם חאיק**) עוד באותו היום ועותרת לקבלת סעד של עיכוב החלטתו. המבקשת אינה מיידעת כלל את רשם ההוצאה לפועל על הגשת בקשתה לפני בית המשפט ועל דחיית אותה הבקשה. התנהלות זו אזקוף לחובתה של המבקשת. אשר לשאלת השבת המצב לקדמותו ומאזן הנוחות- הכלל הוא כי הגשת ערעור, אינה מעכבת ביצועו של פסק הדין עליו מערערים ונדרש טעם מיוחד על מנת שבית המשפט ימנע ממי שזכה בדין ליהנות מפרי זכייתו. כאשר המדובר בחיוב כספי, הכלל הוא כי אין זה מסוג העניינים החריגים אשר לגביהם נוטה בית המשפט להיענות לעיכוב הביצוע.

59. **בית משפט שלום** (סדרי דין - התנגדות) - בשלב הדיון בבקשת הרשות להתגונן, בית המשפט אינו צריך לבחון את מהימנות טענות ההגנה, או את האפשרות להוכיחן.

ת"ט (חי') 31979-04-21 **נוהא מנאסרה נ' ליאור סגול בע"מ** (25/06/21)

- סעיף 81א(ג) לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967 קובע, כי התנגדות לביצוע שטר על סכום קצוב המועברת לבית משפט, דינה כדין בקשת רשות להתגונן בסדר דין מקוצר. משכך, יש לבחון את ההתנגדות בהתאם להלכות שנקבעו לעניין סדר דין מקוצר. מטרתו של הליך סדר הדין המקוצר הינה למנוע דיון בתביעה רק במקרים בהם ברור הדבר ונעלה מספק שאין לנתבע כל סיכוי להצליח בהגנתו, וכי גם מי שהגנתו דחוקה והסיכוי שהתביעה נגדו תידחה קטן, יקבל רשות. זאת להבדיל ממי שהגנתו הינה "הגנת בדים". ההלכה היא, שבשלב הדיון בבקשת הרשות להתגונן, בית המשפט אינו צריך לבחון את מהימנות טענות ההגנה, או את האפשרות להוכיחן. "בית המשפט אינו צריך להשתכנע שהטענות בתצהירו של הנתבע הן נכונות, אלא עליו לצאת מההנחה שיש אמת בדברי הנתבע ואין לו (לבית המשפט) צורך לבחון את מהימנותו של הנתבע... אם יש בטענות המבקש הגנה כנגד התביעה, אין לשלול ממנו את האפשרות לדיון מלא במשפט עצמו" (ד. בר אופיר, סדר דין מקוצר בהלכה הפסוקה, מהדורה 12 (2014), 294). אם כן, בשלב הדיוני בו נמצא ההליך, על בית המשפט לבחון האם יש בטענות המפורטות בהתנגדות כדי להקים למבקשת הגנה, ולו דחוקה, מבלי לבחון, בשלב זה, את אמיתות הטענות.

60. **בית המשפט השלום** (סדרי דין – רשות להתגונן) - מה צריכה לכלול בקשת רשות להתגונן כדי להתקבל ובאילו תנאים ניתן להתנות קבלת בקשת רשות להתגונן?
ת"ט (ב"ש) 26179-04-21 **משה גולדפייז נ' בנימין רגב** (04/07/21)

- ההלכה הפסוקה קבעה מה צריכה לכלול בקשת רשות להתגונן כדי להתקבל: הנחת המוצא היא כי הנטל בו נושא מבקש הרשות להתגונן קל הוא. הוא "איננו נדרש להוכיח את גרסתו, אלא רק להראות הגנה אפשרית", והרשות תוענק לו כאשר "התצהיר על פניו (יחד עם החקירה הנגדית, כשמתקיימת) מגלה טענה, שאם תוכח במשפט תהווה הגנה מפני התביעה" (ע"א 518/87 פטלז'אן נ' בנק איגוד לישראל בע"מ (25.11.1993)). עם זאת, על מנת "להראות הגנה אפשרית" אין די בהצגת טענות כלליות. ניתן לסכם את עמדת הפסיקה בעניין באופן הבא: מבקש הרשות להתגונן ראוי להסתפק בטענות הגנה-לכאורה ולו בדוחק, אך עליו להתכבד ולפרט בתצהיר מטעמו את העובדות שעליהן מבוססות טענותיו. עוד נקבע בהלכה מצד אחד, כי אין תפקידו של ביהמ"ש בהליך הבר"ל לקבוע עובדות, ומצד שני, כי ביהמ"ש אינו נותן רשות להתגונן בהגנה שהתבררה בהליך כהגנת בדים.
- באשר לשאלה האם, ומתי ובאילו תנאים ניתן להתנות קבלת בקשת רשות להתגונן: בתקנה 20(ד) לתקנות נקבע כי "בית המשפט ראוי להתנות רשות להתגונן בתנאים, לרבות בדבר מתן ערובה" (ערובה מוגדרת בתקנה 6 לתקנות כך: "הפקדת סכום כסף בקופת בית המשפט או מתן ערבות צד שלישי לרבות ערבות של מוסד פיננסי"), ובהלכה הפסוקה נקבע "כי ככלל התנאת הרשות להתגונן בתנאים תיעשה במקרים שבהם ההגנה נראית על פניה קלושה (ראו למשל רע"א 4819/15 דינמיק שרותי ספנות (ד'ש"ס) בע"מ נ' אמקו ים בע"מ). כך נאמר, כי "כשאמנם 'כמעט' אין לנתבע הגנה, בית המשפט עושה חסד עם נתבע כאשר הוא נותן לו רשות להתגונן, אפילו היא מותנית בתנאי הפקדה. שיקול הדעת של הערכאה הדיונית בסוגיה זו הוא רחב מאד, וערכאת הערעור לא תתערב בדרך כלל בהחלטתה. עם זאת נקבע, כי אין לסכל את מטרת התקנה על ידי קביעת תנאים שאין בכוחו של הנתבע לעמוד בהם.

61. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - עיכוב הליכי הוצל"פ) - תקנה 108(ג) לתקנות ההוצאה לפועל, תש"ס-1979 קובעת, כי כל ההליכים שנקטו בתיק ההוצאה לפועל בטרם עוכבו ההליכים כתוצאה מהגשת התנגדות לביצוע שטר, יעמדו בעינם כל עוד לא החליט בית המשפט אחרת.

תאד"מ (פ"ת) 73681-11-20 **פי.אל.טי שירותים פיננסיים בע"מ נ' טאהר סרסור**
(08/07/21)

באשר לסיכויי הערעור יש לאבחן בין שני מצבים שונים; הראשון, כאשר ננקטו ההליכים בתיק ההוצאה לפועל טרם מתן אזהרה או בטרם חלף תקופתה, והשני, כאשר ננקטו ההליכים לאחר תום תקופת האזהרה בהעדר הגשת התנגדות במועד לביצוע השטר. כאשר ההתנגדות מוגשת במועד רואים את צווי העיקול שהוטלו טרם מתן אזהרה או טרם חלף תקופתה כהליך זמני שניתן בהוצאה לפועל וביטולו ידון בהתאם לפרק לתקנות סדר הדין האזרחי ועל כך אין מחלוקת. אך מה יעשה כאשר ההליכים שננקטו בהוצאה לפועל ננקטו בחלוף המועד להגשת ההתנגדות? חוק ההוצאה לפועל מאפשר ביצוע שטר בהוצאה לפועל, מאחר ויש לראות בו כפסק דין לביצוע על תנאי, כאשר התנאי הוא אי הגשת התנגדות לביצועו. לא הוגשה התנגדות במועד – הופך השטר לפסק דין סופי. הוגשה התנגדות במועד, הופכת הבקשה לביצוע כתב תביעה וההתנגדות בקשת רשות להתגונן. השטר מאבד את מעמדו כפסק דין והופך למסמך חוזי. לפיכך, כאשר מוגשת ההתנגדות באיחור, יש לראות את הבקשה להארכת מועד להגשת ההתנגדות במעמד זהה לבקשה שהוגשה לבטול פסק דין שניתן בהעדר הגנה. כאשר הבקשה לבטול פסק הדין מתקבלת, נשמט הבסיס לקיומו של תיק ההוצאה לפועל שנפתח לביצועו ועל כן, ההליכים שננקטו דינם ביטול.

62. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - ביטול פס"ד) - בית המשפט ייעתר לבקשה שעניינה ביטול פסק דין שניתן במעמד צד אחד אם מצא כי ביטול כאמור מתחייב מן הצדק (קרי, כאשר נפל פגם דיוני היורד לשורשו של עניין, כשלרוב מדובר בפגם בהמצאה או פגם אחר שפגע ביכולת להשמיע טענות)

ת"ק (נת') 39953-11-19 **וונדו שיונוש נ' סב מיכאל** (28/06/21)
תקנה 131 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט – 2018 קובע כדלקמן: "נתן בית המשפט החלטה לפי צד אחד והגיש בעל הדין שנגדו ניתנה ההחלטה בקשת ביטול בתוך שלושים ימים מיום שהומצאה לו ההחלטה, רשאי בית המשפט לבטלה, בתנאים שייראו לו;...".
בפר"ק (מרכז) 45345-10-13 מועצה מקומית באר יעקב נ' עו"ד מרדכי שלו – מנהל מיוחד לעמותה קבע בימ"ש: "בית המשפט ייעתר לבקשה שעניינה ביטול פסק דין שניתן במעמד צד אחד אם מצא כי ביטול כאמור מתחייב מן הצדק (קרי, כאשר נפל פגם דיוני היורד לשורשו של עניין, כשלרוב מדובר בפגם בהמצאה או פגם אחר שפגע ביכולת להשמיע טענות) או בהתאם לשיקול דעת בית המשפט בשים לב לסיבה בגינה ניתנה ההחלטה במעמד צד אחד ולסיכויי ההגנה של הצד המבקש את הביטול. ברת"ק (באר שבע) 12626-12-11 אליהו ג'רבי נ' יעל בן משה קבע בימ"ש כדלקמן: "אי ביטול פסק הדין כמוהו כנעילת

שערי בית המשפט בפני המבקש זאת תוך מניעת אפשרות קיום בירור ענייני והוגן של הנושא שבמחלוקת והכרעה בו על סמך ראיות של צד אחד בלבד. אין לשכוח שסדר הדין אינו אלא אמצעי להשגת המטרה של עשיית משפט צדק ואין להפוך את האמצעי למטרה בפני עצמה. בתי המשפט נוהרים ב"נעילת שערי בית המשפט", במיוחד לאור חשיבותה של זכות הגישה לערכאות, שהינה זכות יסוד במשפט הישראלי, ויש שרואים בה זכות חוקתית של ממש". בנסיבות אלו ולאור "שיקול העל" של זכות הגישה לערכאות כב' הרשם הבכיר **חילמי חג'וג'** מורה על ביטול פסק הדין.

63. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - התיישנות) - האם עשיית פעולה כלשהיא לביצוע פסק הדין, שוללת כליל את האפשרות לטעון התיישנות, או רק מתחילה מחדש את מרוץ תקופת ההתיישנות?

ת"א (חי') 35036-07-20 **ראדי אסעד נ' מדינת ישראל** (28/06/21)

ההוראות בדבר התיישנותו של פסק דין נקבעו בסעיף 21 לחוק ההתיישנות. כעולה מהוראות הסעיף, פסק דין מתיישן בחלוף 25 שנים באופן ש"חייב" על פיו "רשאי" לטעון להתיישנות החיוב, אם חלפו 25 שנים בלי שהזכאי לפיו "עשה פעולה כל שהיא כדי לבצעו". החרג לכלל הנ"ל מצוי בסיפא של הסעיף והוא פסק דין ש"אינו טעון ביצוע". נקבע כי תקופת ההתיישנות שנקבעה לגבי פסק דין נועדה להקנות לחייב מידת מה של ודאות בדבר מצבו המשפטי, שכן השהייה ארוכה בביצוע פסק הדין עשויה להעיד כי הזוכה מוותר על זכייטו, והחייב עלול להסתמך על הימנעותו רבת השנים של הזוכה מלפעול לביצוע פסק הדין. סעיף 21 מבחין אפוא בין פסק דין "הטעון ביצוע" (בע"א 288/95 לחאם נ' אל-זארובי), אשר לגביו רשאי החייב לטעון טענת התיישנות; והשני (בע"א 7401/00 יחזקאלי נ' עו"ד גלוסקה), פסק דין "שאינו טעון ביצוע", אשר אינו נתון להתיישנות. נקבע כי אימוץ הפרשנות הראשונה אינה מתיישבת בעליל עם הרציונל עליו מבוסס סעיף 21 רישא לחוק ההתיישנות, שכן במקרה כזה, גם יורשי-יורשיו של הזכאי לפי פסק הדין יוכלו לתבוע את ביצועו מידי יורשי-יורשיו של החייב, אף בחלוף עשרות שנים לאחר מתן פסק הדין, ובלבד שבמהלך עשרים וחמש שנים מיום נתינתו נעשתה "פעולה כל שהיא" לביצועו. כאמור, הרציונל מאחורי קביעת תקופת התיישנות כה ארוכה, הוא להקנות מידה של ודאות לחייב בדבר מצבו המשפטי, שכן לאחר שחלפה תקופת ההתיישנות יוכל הוא להניח כי הזכות לא תתבע עוד. בנסיבות העניין, משלא נעשה דבר לגבי הסדרת רישום המקרקעין, אף שחלפו חמישה עשורים, רשאים הצדדים להניח כי אין עוד עומדים על קיום פסק הדין.

64. **בית המשפט השלום** (סדרי דין – חיוב צד ג') - כי צד שלישי אשר ללא הצדק סביר לא עשה

כאמור בסעיף 47 או הוציא מידיו נכס שלא כדין ביודעו שיש עליו צו עיקול, רשאי רשם ההוצאה לפועל לחייבו בתשלום החוב הפסוק, ובלבד שחיוב זה לא יעלה על שווי הנכס.

ע"ר (קריית) 28603-09-18 מ.מ. **אבו סנאן נ' טמבור בע"מ** (15/07/21)

- כב' השופטת לובנה שלאעטה חלאילה דחתה ערעור על כב' הרשם ניר שפר בקועה כי צד שלישי המקבל צו עיקול בדבר נכסי החייב המוחזקים בידיו, נדרש לפעול על פי הוראות פרק ד' לחוק ההוצאה לפועל. הוא נדרש להשיב לצו העיקול ולפרט את נכסי החייב המוחזקים בידיו, או כאלו שיגיעו לידיה במהלך שלושת החודשים הקרובים (על פי הידוע לו), וזאת כמצוות סעיף 44(ב) לחוק ההוצאה לפועל, וסעיף 45(א) לחוק. הוא גם נדרש למסור לידי מנהל לשכת ההוצאה לפועל את הנכסים המעוקלים, על פי הוראות רשם ההוצאה לפועל, בהתאם לקבוע בסעיף 47 לחוק. אלו הן החובות העיקריות המוטלות על מי שמקבל לידי צו עיקול כאמור, לצד החובה הכללית לנהוג בתום לב.

- סעיף 46 לחוק מקנה לרשם ההוצאה לפועל סמכות לזמן לחקירה צד שלישי, לאחר שאותו צד קיבל לידי צו עיקול על נכסיו של החייב ולא השיב לצו או שתשובתו לא היתה שלמה או נכונה. בצידן של החובות על צד ג', קובע סעיף 48 לחוק ההוצאה לפועל סנקציה של חיוב בחוב הפסוק. סנקציה זו נקבעה כדי להבטיח יעילות העיקול אצל הצד השלישי. המחוקק למעשה חשף את הצד השלישי לחיוב אישי בדמות סיכון, היה ולא יקיים אחר הוראות החוק הרלוונטיות. סעיף 48 לחוק קובע, כי צד שלישי אשר ללא הצדק סביר לא עשה כאמור בסעיף 47 או הוציא מידיו נכס שלא כדין ביודעו שיש עליו צו עיקול, רשאי רשם ההוצאה לפועל לחייבו בתשלום החוב הפסוק, ובלבד שחיוב זה לא יעלה על שווי הנכס.

- הסמכות המוקנית לרשם לפי סעיף 48, היא סמכות שיפוטית לכל דבר ועניין, ולצורך הפעלתה על רשם ההוצאה לפועל לנהוג כפי שנוהג בית המשפט. על פי ההלכה, בשלב הראשון של הדיון לפי סעיף 48 לחוק שומה על המבקש לשכנע, כי קיימים "נכסים מעוקלים", שלא הועברו על ידי הצד השלישי למוציא לפועל, בניגוד לחובתו לפי סעיף 47 לחוק. רק אם עלה בידי המבקש לעשות כן, עובר הנטל אל הצד השלישי להראות, כי היה קיים "הצדק סביר" לפעולתו.

- המבחן הרלוונטי הוא מבחן ההצדק הסביר. במידה והצד השלישי מצביע על 'הצדק סביר' פטור הוא מהסנקציה הקבועה בסעיף. המחוקק לא הגדיר מהו 'הצדק סביר' והשופט ד. בר אופיר בספרו מוצא, כי הכוונה היא לכל נימוק מתקבל על הדעת שיהווה

בסיס להתנהגותו של הצד השלישי, מעשיו ומחדליו. הוא מוסיף, עם זאת, כי נקיטת המונח 'סביר' – מעמידה מבחן אובייקטיבי לקיומו של הצדק לאי העברת המעוקלים אל המוציא לפועל, כלומר: מבחן ההתנהגות התקינה והמקובלת של אדם מן הישוב, כפי שהיה פועל בנסיבות שבהן פעל הצד השלישי. מדובר, אם כך, במבחן ההתנהגות התקינה והמקובלת של אדם מן הישוב, כפי שהיה פועל באותן נסיבות שבהן פעל הצד השלישי ולכך מצטרף עקרון תום הלב שיסודו 'הגינות'. ההליך לחיוב צד שלישי הינו למעשה הליך מקוצר של "תביעה", המאפשר לנושה שפתח בהליכי הוצאה לפועל כנגד החייב ונפגע ממעשה צד שלישי שפעל בלא הצדק סביר בניגוד להוראת צו העיקול שנמסר לו, להיפרע מן הצד השלישי את נזקו. נטל השכנוע מוטל על הנושה והוא נדרש: א. המצאת צו עיקול כדין בהתאם להוראות החוק ותקנות ההוצאה לפועל, לידי הצד השלישי ב. קיומם של נכסים בידי הצד השלישי. אם הוא עומד בנטל זה, עובר הנטל המשני אל הצד השלישי להראות הצדק סביר להתנהלותו. באשר עיקול - קיזוז ומה שביניהם: קיזוז מהווה סעד מסוג 'עזרה עצמית' (SELF HELP), בהיותו פעולה משפטית חד-צדדית המשתכללת מחוץ לכותלי בית המשפט. עיקול מנגד, הוא פעולה משפטית המופנית נגד בעליו של נכס או המחזיק בו, והיא באה להגביל את הסחירות של הנכס ואת יכולת השימוש בו כדי שהזוכה יוכל להיפרע חוב המגיע לו.

65. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - תחרות זכויות) - עיקול הוא פעולה משפטית המופנית נגד בעלים של נכס או מחזיק בו, והיא נועדה להגביל את הסחירות של הנכס ואת יכולת השימוש בו, כדי שהזוכה יוכל להיפרע חוב המגיע לו.

רער"צ (נצ'') 49854-06-21 **אחמד בדארנה נ' מלק עבד** (16/07/21)

כב' השופט הבכיר יוסף סוהיל דחה ערעור על החלטת **הרשם סאלם ג'דעון** וקבע כי פעולת העיקול מהווה מעין מחסום משפטי שבא למנוע מבעל הנכס או מהמחזיק בו לסכל את פירעון החוב על ידי הברחת הנכס או העברת הזכויות בו לאחרים. הטלת העיקול כשלעצמה איננה מקנה זכות מהותית בנכס המעוקל לטובתו של הזוכה שביקש את הטלת העיקול (ראו: כב' השופט ד. בר אופיר בספרו "הוצאה לפועל - הליכים והלכות". קובע את עדיפותו של בעל הערת האזהרה על פני נושים אחרים של החייב, בהבטיחו כי זכויותיו של בעל ההערה לא תפגענה בשל עיקול מאוחר או בשל חדלות פירעונו של החייב. כלומר: במקרה בו נמכרו הזכויות במקרקעין ונרשמה הערת אזהרה בגין המכירה, לא יוכל צו עיקול שניתן לאחר המכירה, בקשר עם זכויותיו של מוכר הזכויות, לגבור על הערת האזהרה; ולרוכש נתונה הזכות להעביר את הזכויות בנכס על שמו. הפסיקה אף הרחיבה וקבעה כי זכות אובליגטורית, שמכוחה לא נרשמה הערת אזהרה, עשויה במקרים

מסוימים להיות עדיפה על פני עיקול מאוחר יותר. בענייננו, אין חולק כי הערת האזהרה "השלילית" נרשמה לפני הטלת העיקול. מכאן, הערת האזהרה "השלילית" תקפה וגוברת על העיקול המאוחר שנרשם על זכויות המשיב. השאלה שנוטרת להכרעה הינה התחרות בין הערת האזהרה שנרשמה לטובת המערער, לבין הערת האזהרה המאוחרת שנרשמה לטובת הנהנים. בדין קבע כב' הרשם כי אין לו סמכות לדון בתחרות בין שתי הערות האזהרה. נסיבות העניין מצריכות הכרעה במחלוקת מהותית המתגלעת בין טוענים שונים לזכויות במקרקעין עקב חוב כספי, וזו איננה בגדר סמכויותיו של רשם הוצאה לפועל. על כן, על היריבות להיפתר במסגרת הליך בבית המשפט המוסמך ע"י הגשת תביעה עצמאית למתן פסק דין הצהרתי.

66. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - סמכות רשם) - לרשם ההוצל"פ כי אין הסמכות לדון בתחרות בין הערת האזהרה שנרשמה לטובת המערער, לבין הערת האזהרה המאוחרת שנרשמה לטובת הנהנים.

רע"צ 49854-06-21 **בדארנה נ' עבוד** (16/07/21)

- עיקול הוא פעולה משפטית המופנית נגד בעלים של נכס או מחזיק בו, והיא נועדה להגביל את הסחירות של הנכס ואת יכולת השימוש בו, כדי שהזוכה יוכל להיפרע חוב המגיע לו. פעולת העיקול מהווה מעין מחסום משפטי שבא למנוע מבעל הנכס או מהמחזיק בו לסכל את פירעון החוב על ידי הברחת הנכס או העברת הזכויות בו לאחרים. הטלת העיקול כשלעצמה איננה מקנה זכות מהותית בנכס המעוקל לטובתו של הזוכה שביקש את הטלת העיקול. סעיף 127(ב) לחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969(להלן: "חוק המקרקעין"), קובע את עדיפותו של בעל הערת האזהרה על פני נושים אחרים של החייב, בהבטיחו כי זכויותיו של בעל ההערה לא תפגענה בשל עיקול מאוחר או בשל חדלות פירעונו של החייב. כלומר: במקרה בו נמכרו הזכויות במקרקעין ונרשמה הערת אזהרה בגין המכירה, לא יוכל צו עיקול שניתן לאחר המכירה, בקשר עם זכויותיו של מוכר הזכויות, לגבור על הערת האזהרה; ולרוכש נתונה הזכות להעביר את הזכויות בנכס על שמו.

- הפסיקה אף הרחיבה וקבעה כי זכות אובליגטורית, שמכוחה לא נרשמה הערת אזהרה, עשויה במקרים מסוימים להיות עדיפה על פני עיקול מאוחר יותר. צדק כב' הרשם סאלס ג'דעון, כאשר קבע, כי תכליתה של הערת האזהרה מכוח סעיף 126 לחוק המקרקעין זהה לתכלית להערת האזהרה מכוח סעיף 128 לחוק המקרקעין. אין חולק כי הערת האזהרה "השלילית" נרשמה לפני הטלת העיקול. מכאן, הערת האזהרה

"השלילית" תקפה וגוברת על העיקול המאוחר שנרשם על זכויות המשיב. השאלה שנותנה להכרעה הינה התחרות בין הערת האזהרה שנרשמה לטובת המערער, לבין הערת האזהרה המאוחרת שנרשמה לטובת הנהנים. בדין קבע כב' הרשם כי אין לו סמכות לדון בתחרות בין שתי הערות האזהרה. לא נעלמה מעיני טענת המערער לפיה הנהנים לא הגישו כל תגובה בעניין, אך אין בכך כדי לגרוע מתוקפה של הערת האזהרה אשר עדיין קיימת ותקפה. לדידי, נסיבות העניין מצריכות הכרעה במחלוקת מהותית המתגלעת בין טוענים שונים לזכויות במקרקעין עקב חוב כספי, וזו איננה בגדר סמכויותיו של רשם הוצאה לפועל. על כן, על היריבות להיפתר במסגרת הליך בבית המשפט המוסמך ע"י הגשת תביעה עצמאית למתן פסק דין הצהרתי.

67. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - רשות להתגונן) - ניתן לומר כי תינתן רשות להתגונן כאשר הנתבע מעלה בתצהירו שיש לו יסוד להגנה, או אפשרות מבוססת של הגנה, או הצעה סבירה של הגנה, או הגנה טובה לכאורה או עובדות המצביעות על סכסוך סביר.

ת"ט (כ"ס) 9584-12-19 **אלי סהר נ' פי.סי.אס גלובל בע"מ** (03/08/21)
נקבע על פי כב' השופט איתי רגב כי הליך שנקבע בחוק ההוצאה לפועל שיש לראות בו כבקשת רשות להתגונן יידון בהתאם לכך, כמצוות ת' 20 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט – 2018. ככלל ניתן לומר כי לא במהרה תידחה בקשת רשות להתגונן, כשם שאין לומר כי רשות תינתן כדבר מובן מאליו. בעשרות שנות פסיקה בנושא זה נקבעו אמות מידה די ברורות בשאלה: מתי תינתן לנתבע רשות להתגונן ומתי תידחה בקשתו. ניתן לומר כי תינתן רשות להתגונן כאשר הנתבע מעלה בתצהירו שיש לו יסוד להגנה, או אפשרות מבוססת של הגנה, או הצעה סבירה של הגנה, או הגנה טובה לכאורה או עובדות המצביעות על סכסוך סביר. כל אלה הם מטבעות לשון שונים של אותו רעיון: שבשלב הזה של המשפט, אין הנתבע צריך לשכנע את בית המשפט בצדקתו. זאת הוא יצטרך לעשות במשפט עצמו. אין בית המשפט השומע את הבקשה צריך לשקול את טיב הראיות של הנתבע ואת מהימנות העדים של הנתבע לעומת אלו של התובע. כל אלו הם עניין למשפט עצמו. על בית המשפט לשקול אם הנתבע הראה סיכוי של הצלחה בטענותיו. הייתה הגנה לכאורה בידי הנתבע - יורשה להתגונן בפני התביעה; לא הייתה כזו, או אם בית המשפט מתרשם שהגנתו של הנתבע היא הגנת בדים - לא יתן לו רשות להתגונן.

68. **בית המשפט השלום** (סדרי דין – סמכויות) - אין להקל ראש בעומס העבודה המוטל על רשמי ההוצאה לפועל, ואין להקל ראש בעומס הנוסף לרשמי ההוצאה לפועל מקום שבו

מתבקשים צווי פינוי ומתבקש ביטולם שוב ושוב. עם זאת, הדעת נותנת כי מצב כזה איננו נפוץ, ושמור למקרים חריגים.

רער"צ (ת"א) 10895-06-21 **הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ נ' שולמית צלנר** (06/08/21)

כב' סגן הנשיא השופט עמית יריב קיבל ערעור על החלטת רשם ההוצאה לפועל (כב' הרשם **אוהד אשר**) וטען כי סגירת תיק ההוצאה לפועל פירושה שלילתה של זכות קניינית, מהלך שיש לנקוט בזהירות רבה ובמקרים חריגים, שענייננו אינו נמנה עליהם. אכן, אין להקל ראש בעומס העבודה המוטל על רשמי ההוצאה לפועל, ואין להקל ראש בעומס הנוסף לרשמי ההוצאה לפועל מקום שבו מתבקשים צווי פינוי ומתבקש ביטולם שוב ושוב. עם זאת, הדעת נותנת כי מצב כזה איננו נפוץ, ושמור למקרים חריגים. יש לזכור, כי על כף המאזניים מוטלות זכויותיה של החייבת בנכס המגורים אל מול זכויותיו של הבנק: ניתן בהחלט לתאר מצב שבו המשך הליכי הפינוי בשלב זה יביאו לכך שהחייבת תמצא את עצמה ללא מקום מגורים. קיימים מקרים שבהם אין מנוס מתוצאה כזו, אבל ודאי אין מדובר במצב שיש לשאוף אליו. אילו עמד המבקש על ביצוע הפינוי – אפשר שלא ניתן היה לבוא אליו בטענות על כך; אולם מקום שבו המבקש עצמו – מלווה מקצועי, האמון על הערכת יכולת הפירעון של לוויים – סבור כי ניתן לאפשר לחייבת לעמוד בחיוביה, ולתת לה הזדמנות נוספת – אינני סבור כי העומס על מערכת האכיפה (או על מערכת המשפט) הוא טיעון נגד משכנע דיו לעניין זה. ודוקו: אינני שותף לעמדתו של רשם ההוצאה לפועל, שלפיה יש חוסר תום לב בשימוש בהליכי ההוצאה לפועל כדי להביא את החייבת להידברות: עסקו של הבנק הוא בגביית הלוואות שנתן, ולא במימוש ביטחונות. ככל שהבנק מעריך שיוכל לגבות את החוב כלפיו ללא צורך במימוש ביטחונות – הרי מדובר בפתרון שהוא טוב למבקש (שכן זהו הפתרון שביקש מרשם ההוצאה לפועל לאשר), טוב לחייבת (שלא תאבד את קורת הגג שלראשה, ולא תיאלץ לשאת בעלויות המימוש, שאינן מבוטלות כלל ועיקר), ואינו מזיק לאיש. אם נדרש איום בנקיטת הליכי פינוי כדי לשכנע את החייבת לפנות לנתיב המשא ומתן – לו יהי כן, גם אם לא רצוי שכך יהיה, ואין כל ערובה שהמבקש ימשיך להעדיף את דרך ההידברות על דרך המימוש.

69. **בית המשפט השלום** (סדרי דין – עיכוב/ביטול הליכים) - על מנת לעמוד על היקף שיקול דעתו של בית המשפט בשאלת עיכוב ו/או ביטול הליכים פעילים בהוצאה לפועל, יש לזכור את תכליתו של חוק ההוצאה לפועל שנועד להעמיד לרשות הציבור מנגנון, באמצעותו יוכל בעל דין לממש פסק דין שניתן לטובתו, וגם מסמכים משפטיים הניתנים לביצוע כמו פסק דין, ובהם שטרי משכון, משכנתה, שטרות ושיקים, וגם תובענות על סכום קצוב.

ת"ת (עכו) 57799-07-21 אליהו אבקסיס נ' הפרופיל (אלומניום-חיפה) בע"מ (08/08/21) מנגנון זה צריך להיות יעיל, מעשי ובר-יכולת אכפתית, כאשר אינטרס הזוכה במימוש זכויותיו הוא בעל בכורה. עם זאת, המחוקק ראה לנגד עיניו גם את החייב, המתקשה למלא אחר פסק דין שניתן כנגדו בשל מצבו הסוציאלי, וביקש שלא להפכו, על ידי הפעלת מנגנון ההוצאה לפועל, לחסר כל ולנטל על החברה. זו תכליתו השנייה של חוק ההוצאה לפועל. בצד שתי תכליות מיוחדות אלה, עומדות שתי תכליות כלליות התומכות בהן, אשר נגזרות מערכי היסוד של השיטה. כך, לצד התכלית המיוחדת של גבייה מהירה ויעילה של החוב עומדת התכלית הכללית של הגנה על הקניין, המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. בצד התכלית המיוחדת שעניינה מניעת ירידה לחייו של החייב מונחת התכלית הכללית של הגנה על כבוד האדם של החייב ועל חירותו. האיזון בין האינטרסים של מבקש עיכוב הליכים לבין האינטרסים של התובע מביא בחשבון כמה פרמטרים: ראשית, יש לבחון את סיכויי המבקש לעכב את ההליך המשפטי להצליח בהליך המשפטי שהוא מנהל. שנית, יש לבחון את מאזן הנוחות שבין הצדדים בשים לב לתכליות הנ"ל של חוק ההוצאה לפועל. עיכוב ו/או ביטול הליכים עלול לגרום לתובע נזק במובן זה שייגרעו סיכוייו לגבות את החוב. בכך ייפגעו התכלית (הספציפית) של חוק ההוצאה לפועל לגביית החוב באופן יעיל ומהיר והתכלית (הכללית) של הגנה על קניינו של הזוכה. מנגד, יש לשמור על האינטרסים של החייב. יש להוסיף לכך, כי בהתאם לתקנה 109(ב) לתקנות ההוצאה לפועל, תש"ס-1980, בית משפט שהועברה אליו בקשה להארכת מועד מוסמך לעכב את הליכים "מטעמים מיוחדים שיירשמו".

70. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - רשות להתגונן) - תפקידו של בית המשפט הוא לאזן בין זכויותיהם האמורות של הצדדים בין אם על ידי דחיית בקשה המבוססת כולה על "הגנת בדים", בין אם באמצעות התניית הרשות להתגונן במתן ערובה ובין אם באמצעות הטלת הוצאות ככל שבסוף ההליך הוברר שרשות להתגונן שניתנה הייתה בלתי מוצדקת.

ת"ט (עכו) 11500-01-20 נאזם עטאללה נ' ע.א.טופ רכב בע"מ (19/08/21) בהתאם לסעיף 81א לחוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז-1976, עם הגשת התנגדות לביצוע שטר הופכת התביעה לתביעה בסדר דין מקוצר, ובשים לב להוראה זו ולפסיקה הרלוונטית, על בית המשפט לשקול את אינטרס התובע הנשען על תביעה שלכאורה אינה מוטלת בספק כמו גם את האינטרס הציבורי שביסודו עומד הצורך לייעל הליכי גבייה באותן תביעות שהצחתן קרובה לוודאית. מנגד, עומדת לנגד עיני בית המשפט גם זכות הנתבע להתגונן בהליך דיוני רגיל אשר הוכרה כזכות דיונית בסיסית הדומה בטיבה לזכות התובע לגישה לערכאות – זכות אשר הוכרה כזכות יסוד חוקתית. ואכן – מהדיון עלה כי דברים אלה

ברורים היו לצדדים ועל כן הוסכם על קבלת ההתנגדות משטענות המבקש מצדיקות בירור לגופן. אלא שמימוש זכות זו מותנית בכך כי על המבקש להתכבד ולפרט את מהות הגנתו, וזאת בצורה קונקרטית וברורה תוך שכנוע כי אין מדובר ב"הגנת בדים".

71. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - התניית שיפוט) - בהתאם לחוק הוצאה לפועל, התשכ"ז-1967 (להלן – "חוק ההוצל"פ"), לזוכה בהליך הוצאה לפועל הזכות והחירות לבחור את מקום פתיחת תיק ההוצאה לפועל - ראו סעיף 6(א) לחוק ההוצל"פ.

ת"ט (עכו) 18671-06-21 **כספיט טכנולוגיות תשלום בע"מ נ' הנייה משלב** (22/08/21) לפי סעיף 81א(א) לחוק ההוצל"פ שטר חוב ניתן לביצוע כמו פסק דין של בית המשפט, הרי שתקנות סדר הדין האזרחי אינן חלות בשלב זה והזוכה רשאי להגיש בקשת ביצוע לכל לשכת הוצאה לפועל שיבחר. עם זאת, מחובתו של זוכה לפרט בבקשת הביצוע מיהו בית המשפט שלו הסמכות לדון בהתנגדות ככל שתוגש – ראו תקנה 103(7) לתקנות ההוצאה לפועל, תש"ס-1979. לאחר הגשת התנגדות - הדיון בהתנגדות כפוף לתקנות סדר הדין האזרחי, וכך גם בהתייחס לסמכות המקומית. דיון בהתנגדות מסור לערכאה אליה רשאי היה מגיש בקשת הביצוע להגיש תביעה בסדר דין מקוצר, בשונה מהבקשה לביצוע עצמה, שאינה כפופה לכללי הסמכות המקומית שבתקנות סדר הדין האזרחי. כאמור, בענייננו קיימת תניית שיפוט בין הצדדים. בפסיקה רחבה קבעו בתי המשפט כי תנייה כאמור יש לכבד והדברים נכונים גם כיום לאחר כניסתן של תקנות סדר הדין האזרחי החדשות משגם לאחר צמצום החלופות בהשוואה לנוסחן הקודם של התקנות, הותיר מחוקק המשנה הוראה ספציפית וברורה כי "אם קיים הסכם בין בעלי הדין על מקום השיפוט, תוגש התובענה לבית המשפט שעליו הוסכם (סייפת תקנה 7(א)).

72. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - רישום חייב משתמט) - סעי' 66 לחוק ההוצאה לפועל קובע שלושה תנאים (התנאי הראשון כולל כמה תנאים כשלעצמו; התנאי השלישי כולל כמה חלופות). אם שוכנע רשם ההוצל"פ כי מתקיימים 3 התנאים במצטבר, רשאי הוא, מיוזמתו או לבקשת זוכה, לצוות על רישום חייב במרשם החייבים.

עש"א (חי') 51383-08-21 **ארתור עודד רופין נ' מירב פרץ** (24/08/21) רשם ההוצל"פ הוא שאמור לבחון ולהחליט אם מתקיימים שלושת התנאים במצטבר. לא רק שזו הערכאה המוסמכת לקבל ההחלטה בבקשה, אלא שגם לגופו של ענין נכון שהיא זו שתבחן לראשונה קיום 3 התנאים. כך רק לשם הדוגמא, ביחס לתנאי הראשון, בפני רשם ההוצל"פ מצויים כלל הליכי הגביה שננקטו בהוצאה לפועל, והוא שאמור לשקול אם לאורם אין כבר הליכים אחרים שפגיעתם פחותה בחייב, ויש בהם להביא לתשלום החוב.

מכל מקום, אם שוכנע רשם ההוצל"פ כי מתקיימים 3 התנאים במצטבר, רשאי הוא, מיוזמתו או לבקשת זוכה, לצוות על רישום חייב במרשם החייבים. הרשמת לא הגיעה כלל לשלב שקילת הבקשה לגופה, ובחינת קיום 3 התנאים על תתי סעיפיהם, לאור העובדה שגרסה שלא צורף אישור מסירה. יכול שלו היתה נדרשת לבקשה לגופה היתה מקבלת אותה, ויכול שלא. איני קובע מסמרות. הנקודה הנה שזו בקשה שרשמת ההוצאה לפועל היא זו שאמורה להחליט בה, אם מתקבלת הטענה בענין הראשון שפורט. ולא ערכאת ערעור היא שאמורה לתן ההחלטה לראשונה במקומה. יש להבדיל בין תקיפת החלטה שניתנה, לבין החלטה שטרם ניתנה. הבקשה הרי לא נדחתה, אלא טרם הוחלט בה. מה שמבוקש כעת הנו שערכאת הערעור תקבל החלטה לראשונה במקום רשמת ההוצל"פ המוסמכת להכריע בבקשה, להבדיל ממקרה בו מותקפת החלטה שניתנה. העניין אינו כזה בו תינתן בערעור החלטה שהיה צריך לתן וטרם ניתנה.

73. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - סמכות מקומית) - האם יש להיעתר לבקשת המבקשת להעברת הדיון בהתנגדות לבית משפט השלום בתל-אביב-יפו, או שמא יש לשעות לטענת המשיבים לפיה הסמכות המקומית לדון בהתנגדות נתונה לביהמ"ש זה? כידוע, ההלכה היא כי בניגוד לסמכות העניינית, אין הסמכות המקומית נתפסת כמצויה בליבה של סמכות השפיטה.

ת"ט (רח"י) 38858-05-21 **נגה גלילות שותפות מוגבלת נ' א.ר.ח מסעדות בע"מ** (25/08/21) בקשה לביצוע שטר, בדומה לבקשה לביצוע פסק דין, אינה כפופה בעת הגשתה להוראת תקנה 7(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 (להלן: "תקנות סדר הדין האזרחי"), אשר מסדירה את נושא הסמכות המקומית, והמבקשת (הזוכה) רשאית להגיש את בקשת הביצוע לכל לשכת הוצאה לפועל, לפי בחירתה. ברם, על הזוכה בהוצאה לפועל מוטלת החובה לכלול בבקשת הביצוע פירוט אודות "בית המשפט שלו הסמכות לדון בהתנגדות", וזאת מכוח תקנה 103(7) לתקנות ההוצאה לפועל, תש"ס-1979. בחינת הוראות החוק הרלבנטיות (סעיף 81א(ג) לחוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז-1967; תקנות 108(א) ו- (ב) לתקנות ההוצאה לפועל, מלמדת, כי משהוגשה התנגדות לביצוע שטר, אין הוראות חוק ההוצאה לפועל ותקנותיו חלות עוד, ובמקומן חלות תקנות סדר הדין האזרחי. כך בכלל וכך בעניין הסמכות המקומית. הווה אומר, בחינת הסמכות המקומית לדון בבקשה לביצוע שטר תעשה בהתאם לאחת מחלופותיה של תקנה 7(א) לתקנות סדר הדין האזרחי ולא תחולנה הוראות תקנות ההוצאה לפועל. כידוע ההלכה היא כי כאשר קיימת תניית שיפוט ייחודית, העדיפות תינתן להתחשבות בתנייה, ולא להתעלמות ממנה. זאת, משום שתנייה כזו, מצביעה על אומד דעת הצדדים, אותו יש לכבד. לפיכך, הסכמת הצדדים למקום

שיפוט אחר מזה הכתוב בתקנות, גוברת על הוראת תקנה 7(א) רישא לתקנות סדר הדין האזרחי.

74. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - אגרה) - אחד הרציונליים העומדים בבסיס הדרישה לתשלום אגרת בית המשפט הוא הבטחת תשלום הוצאות התדיינות משפטית, תשלום זה נגבה בקשר עם השירות שניתן על ידי המדינה.

ה"פ (ת"א) 67761-12-19 **אבי נימצוביץ נ' לאה ליסר (אוביץ)** (13/08/21)
ככלל, בהתאם לתקנה 3(1), בתובענה לצו הצהרתי, תשלום אגרה בסכום מסוים (ולרוב נמוך יותר מתובענה כספית), זאת למעט תובענה לסעד כספי כתוצאה מצו כאמור. הלכה היא כי ההכרעה בשאלה האם מדובר בסעד ששווי ניתן לביטוי כספי תלויה באופן בו נוסחו הסעדים בתובענה, וכי יש לבחון האם לא ניתן לשום את שווי של הסעד.

75. **בית המשפט השלום** (סדרי דין - סדר דין מקוצר) - מטרתו של הליך סדר הדין המקוצר הינה למנוע דיון בתביעה רק במקרים בהם ברור הדבר ונעלה מספק שאין לנתבע כל סיכוי להצליח בהגנתו, וכי גם מי שהגנתו דחוקה והסיכוי שהתביעה נגדו תידחה קטן, יקבל רשות להתגונן וזאת להבדיל ממי שהגנתו הינה "הגנת בדים".

ת"ט (חי) 25654-01-21 **יעקב לוי נ' ר.א.מ. סחר ושיווק מתכות בע"מ** (29/09/21)
סעיף 81א(ג) לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967 קובע, כי התנגדות לביצוע שטר על סכום קצוב המועברת לבית משפט, דינה כדין בקשת רשות להתגונן בסדר דין מקוצר. משכך, יש לבחון את ההתנגדות בהתאם להלכות שנקבעו לעניין סדר דין מקוצר. ההלכה היא, שבשלב הדיון בבקשת הרשות להתגונן, בית המשפט אינו צריך לבחון את מהימנות טענות ההגנה, או את האפשרות להוכיחן. אם כן, בשלב הדיוני בו נמצא ההליך, על בית המשפט לבחון האם יש בטענות המפורטות בהתנגדות כדי להקים למבקש הגנה, ולו דחוקה, מבלי לבחון, בשלב זה, את אמיתות הטענות. תקנה 20(ד) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 קובעת, כי בית המשפט רשאי להתנות את מתן הרשות להתגונן בתנאים. תקנה זו החליפה את תקנה 210 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984. בהתאם להלכה שנפסקה לגבי תקנה 210, יעשה בית המשפט שימוש בסמכות זו כאשר תצהיר ההגנה "כמעט" לא מגלה הגנה, וההגנה נראית על פניה קלושה ביותר או כאשר ההגנה לוקה בחוסר בהירות. בקביעת התנאים על בית המשפט להתחשב בסכום התביעה ובסיכויי ההגנה.

עיכוב יציאה מן הארץ:

בית המשפט המחוזי:

76. **בית המשפט המחוזי** (עיכוב יציאה) - צו עיכוב יציאה מן הארץ בהליכי פשיטת רגל, שונה בתכליתו מצווים דומים המוכרים בהליכים אחרים.

פש"ר (חי') 26692-02-15 **חגית שופן נ' הכונס הרשמי מחוז חיפה** (15/09/21)
צו עיכוב יציאה מן הארץ בהתאם לתקנה 384 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, נועד למנוע השתמטות החייב מן ההליך על-ידי בריחתו מחוץ לארץ, וכך גם צו בהתאם לסעיף 14 לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967. צו עיכוב היציאה מן הארץ המוצא בהליכי פשיטת רגל נועד להגשים יותר ממטרה אחת: ראשית, הוא נועד למנוע הימלטות החייב מן הארץ, מקום שכל ההליכים בתיקי ההוצאה לפועל מעוכבים והם מתנהלים במסגרת הליך קולקטיבי; שנית, על מי שנכנס להליך פשיטת רגל להתנהל באופן שקוף, וכחלק מהליך הפיקוח עליו ועל הוצאותיו מוצא כנגדו צו עיכוב יציאה מן הארץ, על מנת למנוע מן החייב לצאת את הארץ למטרות בילויים, או למטרות שימנעו מן המנהל המיוחד יכולת הפיקוח עליו; מטרה שלישית, היא למנוע התנהלות פזרנית של החייב. הנכנס לשערי בית משפט של פש"ר נהנה מיתרונות, אולם ידע, כי מעתה, מספר זכויות המוקנות לאדם מן השורה נפגעות במידת מה, ובין היתר זכותו לצאת את הארץ, כחלק מחובות החייב להתנהל על-פי אמות מידה "לא פזרניות" לתועלת נושיו עד אשר ימצא את ההליך בניסיון להבריא מחובותיו. מדובר אפוא בחלק ממערכת איזון האינטרסים של הנושים, של החייב והאינטרס החברתי בדבר חובת חייבים בהליך פש"ר, לנהוג באופן שיגרום להצלחת ההליך ולהגשמת מטרות. בית המשפט העליון חזר על האמור בהלכת טאהא במסגרת רע"א 7008/18 ברוכמן נ' כונס הנכסים הרשמי (02.01.2019) וקבע, כי כשעסקן בביטול זמני של צו עיכוב היציאה מהארץ, איזון ראוי של האינטרסים שבסיס הליך פשיטת הרגל מחייב קיומם של התנאים שנקבעו בהלכת טאהא, ובין היתר, על הבקשה להתבסס על נימוקים משכנעים המצדיקים את יציאת החייב מהארץ.

כינוס נכסים :

77. **בית המשפט המחוזי** (כינוס נכסים) - בקשת רשות ערעור על החלטת בית-המשפט השלום במסגרתה נדחתה בקשת עיריית תל-אביב-יפו להמשיך בהליכי מימוש נכס שבבעלות עזבון אימה המנוחה של היחידה, וזאת במסגרת הליכי ההוצאה-לפועל.

רחד"פ (ת"א) 11082-12-20 **עיריית תל-אביב-יפו נ' הממונה על הליכי חדלות פירעון מחוז תל-אביב** (04/05/21)

- ביהמ"ש מקבל את הערעור וקובע כי יש לערוך הבחנה בין חובות עזבון המנוחה, וביניהם החוב למערערת, לבין חובות היחידה-היורשת לנושים שלה. הכללת המערערת בין נושי היחידה מתעלמת אפוא מהוראות חוק הירושה ומן ההפרדה הנכסית הקיימת בין האישיות המשפטיות הנפרדות: עזבון המנוחה מחד, והיחידה מאידך. בהקשר זה יצוין עוד כי מצאתי טעם רב גם בטענת המערערת, לפיה הכללת החוב המובטח של המערערת תחת מסת חובות היחידה, עלולה אף לפגוע ביתר נושי עזבון המנוחה, ככל שישנם כאלה (ועניין זה כלל לא התברר בפניי ודומני שאף לא בפני בית-המשפט קמא). זאת, הואיל ובהתאם להוראות חוק הירושה, נושי העיזבון קודמים לחלוקת העיזבון ליחידה וליתר היורשים (ככל שישנם כאלה). לכך יש להוסיף אף את הפן הדיוני, קרי שעניינו של עזבון המנוחה כלל אינו נדון בפני בית-המשפט של חדלות-פירעון, ובנסיבות אלה - ועל אף הסמכות הרחבה הנתונה לבית-המשפט של חדלות-פירעון במסגרת סעיף 279 לחוק - הכרעה בנושאים הנוגעים להליכי עזבון המנוחה אינה כלולה בגדר סמכות רחבה זו. ראו רע"א 7184/18 בר בורגר חיפה בע"מ ואח' נ' ע.ה. השקעות בע"מ (בפירוק) ואח' (12.5.2019). מכלל האמור לעיל עולה אפוא כי הדרך המשפטית הנכונה הינה כי כונס-הנכסים מטעם המערערת יפעל למימוש הנכס ולחלוקת התמורה בין נושי העיזבון כאמור בחוק הירושה, ורק לאחר מכן יעביר ליחידה (וליתר היורשים, ככל שישנם כאלה) את חלקה ביתרת העיזבון.
- כאן המקום להתייחס לטענתו הנוספת של הממונה, לפיה יש להורות על מימוש הנכס במסגרת הליכי חדלות-הפירעון שלא מכוח בעלותה של היחידה בנכס, אלא מכוח זכותה "השיורית" לרשת חלק מן הנכס בעתיד, לאחר שחובות העיזבון יסולקו. מעבר לעובדה כי טענה זו כלל לא נדונה בפני בית-המשפט קמא, הרי שאני סבורה כי לא ניתן לקבלה בשל העובדה כי מדובר בזכות "שיורית", אשר כשמה כן היא - זכות הנותרת רק לאחר שיסולקו חובות העיזבון, וכמתואר לעיל אני סבורה כי לא ניתן "לדלג" על

שלב הנוכחי בהליכי העיזבון. אף-על-פי-כן, במבט צופה פני עתיד ובהתחשב בכל זאת בזכותה "השיורית" הצפויה של היחידה ליהנות מן העיזבון לאחר פירעון חובותיו, ובהינתן שאין חולק כי אומדן שווי הנכס המשועבד גבוה במקרה זה באופן מובהק מהחוב המובטח, הרי שאני סבורה כי האיזון הראוי במקרה זה יושג אם הליכי מימוש המתנהלים על-ידי כונס-הנכסים מטעמה של המערערת ייעשו בפיקוח של בית-המשפט של חדלות-הפירעון - באמצעות הנאמן - על אופן המימוש של הנכס, וזאת על מנת לוודא שמימוש הנכס ייעשה באופן הראוי ביותר על מנת להשיא את התמורה גם לטובתם העתידית של נושי היחידה; השוו ע"א 8044/13 ששון לוי ואח' נ' שיכון ובינוי נדל"ן השקעות בע"מ ואח'. ודוק, כאמור באותה הלכה, "פיקוח אין פירושו זכות להתערבות אקטיבית מצד בעל התפקיד שהתמנה בהליכי חדלות הפירעון בהליכי המימוש שנוקט הנושה המובטח. מנגד, על מנת שהפיקוח יהיה אפקטיבי נדרש הנושה המובטח לשתף פעולה עם בעל התפקיד ולעדכן אותו מעת לעת בדבר התקדמות הליכי המימוש" (סעיף 40(ג) לפסק-דינו של כבוד השופט י' דנציגר).

בוררות:

בית המשפט העליון :

78. **בית המשפט העליון (שונות – בוררות)** - רשות ערעור על פסקי דין והחלטות בענייני בוררות

תינתן רק במקרים חריגים, בהם מתעוררת שאלה משפטית עקרונית או ציבורית, בעל השלכות רוחב החורגות מעניינם הפרטני של הצדדים לבקשה, או במקרים בהם נדרשת התערבותו של ביהמ"ש העליון משיקולי צדק או לשם מניעת עיוות דין.

רע"א 3979/21 **אהרון אמסלם נ' לאה אלון** (01/07/21)

ביהמ"ש המחוזי קבע כי הבורר חרג מסמכותו, שכן התכנית התחבורתית שנקבעה בפסק בוררות ראשון שניתן הייתה תכנית תחבורתית מלאה ושלמה בת שני שלבים, הכרוכים זה בזה: סלילת כביש האצה; וסלילת שבילי גישה נפרדים לכל מגרש מתוך כביש ההאצה. משניתן פסק הבוררות הראשון ואושר, הבורר לא היה מוסמך עוד לשנות את המתווה שנקבע בו. לכן נקבע כי חלקו של פסק הבוררות הנוסף שניתן, והנוגע לקביעות שעניינן סלילת כביש שבילי גישה נפרדים ללא סלילת כביש האצה, מבוטל. רשות ערעור על פסקי דין והחלטות בענייני בוררות תינתן רק במקרים חריגים, בהם מתעוררת שאלה משפטית עקרונית או ציבורית, בעל השלכות רוחב החורגות מעניינם הפרטני של הצדדים לבקשה, או במקרים בהם נדרשת התערבותו של בימ"ש זה משיקולי צדק או לשם מניעת עיוות דין. הדברים מקבלים משנה תוקף כאשר הבקשה נסובה על פסקי דין שעניינם אישור או ביטול פסק בוררות. הבקשה דגן נטועה כל כולה בנסיבותיו הפרטניות של המקרה ואינה עומדת באמות המידה למתן רשות ערעור.

79. **בית המשפט העליון (בוררות)** - רשות ערעור בענייני בוררות תינתן במקרים חריגים בלבד,

המעוררים שאלה משפטית או ציבורית עקרונית החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים, או כאשר הדבר נדרש משיקולי צדק או לשם מניעת עיוות דין.

רע"א 6188/21 **בית יוסף יזמות נדל"ן בע"מ נ' א.י. פרויקטים ויזמות בע"מ** (22/09/21)
מקום בו מונה בורר והליך הבוררות החל, הדרך הדיונית היחידה להחלפת בורר בהיעדר הסכמת שני הצדדים, היא הגשת בקשה להעברת הבורר מתפקידו לפי סעיף 11 לחוק הבוררות. עיון בלשון סעיף 11 לחוק מלמד כי סמכות ביהמ"ש להעביר בורר מתפקידו תחומה לרשימת המקרים המנויים בסעיף בלבד. אכן שונים הם הדברים בכל הנוגע לטענות

המבקשת כי הבורר "נעול" בדעתו, שכן טענות מעין אלו עשויות לבסס עילה להעברתו מתפקידו. אלא שטענות אלה נדחו ע"י ביהמ"ש המחוזי לגופן, בקבעו כי אין זה המקרה לקבוע כי הבורר אינו ראוי לאמון הצדדים. זאת בראש ובראשונה על בסיס הקביעה כי המבקשת לא הוכיחה כי הבורר אכן אמר את הדברים המיוחסים לו. קביעה זו התבססה על התרשמות ביהמ"ש מעדויות העדים שנשמעו לפניו, וככלל ערכאת הערעור לא תתערב בקביעות מעין אלו. מקרה זה אינו נמנה על המקרים המצדיקים התערבות בהתרשמות בביהמ"ש, קל וחומר שעה שמדובר בערעור ברשות בענייני בורות, בו אמות המידה להתערבות ערכאת הערעור מחמירות במיוחד כאמור. באשר לסוגיית זימון הבורר לעדות. מדובר גם כן בהחלטה המסורה לשק"ד הערכאה הדיונית, אשר כלל לא טיטה ערכאת הערעור להתערב בה. מה גם, זימון של בורר להעיד בביהמ"ש לשם חקירתו ייעשה במקרים חריגים בלבד.

בית משפט שלום:

80. **בית המשפט השלום** (בוררות) - רשם ההוצאה לפועל אינו אמור לבחון את האופן שבו הבורר קובע את מסקנותיו, תפקידו לבצע את פסק הבורר ככתבו וכלשונו.
רע"צ (חי') 37325-06-21 **אמירי זכרון יעקב בע"מ נ' לב חשמל הנדסה וביצוע בע"מ**
(05/07/21)

• כב' השופטת מירב קלמפנר - נכון דחתה ערעור על הרשם ההוצאה לפועל (**כב' הרשם עיסאם חאיק**) בקובעה כי טענת "פרעתי" משמעה כי החייב בתיק ההוצאה לפועל כבר פרע את חובו בהתאם לפסק הדין או שאינו צריך עוד לפרוע את חובו מסיבה כזו או אחרת אותה יוכיח לפני רשם ההוצאה לפועל העושה שימוש בסמכותו המעין שיפוטית לצורך קביעה זו. המערערת כשלה בהרמת הנטל המוטל על כתפיה להוכיח כי המשיבה לא מסרה בידיה את מלוא המסמכים הנדרשים על פי פסק הבורר. הוכח כי משעה שביקשה המשיבה למסור בידי המערערת מסמכים בהתאם לפסק הבורר ואף הותירה אותם בידיה, סירבה זו בטיעונים שונים לקבלם ואף סירבה למסירתם לבדיקה אצל הבורר, להנחת דעתו כי מולאו התנאים הנקובים בפסק הבורר. נדרשה התערבות הבורר ובדיקתו והודעתו הרשמית לרשם ההוצאה לפועל כי מלוא המסמכים הועברו. יוצא איפוא כי כאשר קובע רשם ההוצאה לפועל שהמערערת לא הוכיחה את טענת ה"פרעתי" מטעמה ועליה לשלם את חיוביה בתיק ההוצאה לפועל, אין כל פגם בהחלטתו אשר מצדיק התערבות ערכאת הערעור בה. רשם ההוצאה לפועל פעל בדיוק כשם שהורה לו בית משפט זה לפעול, כאשר מסר את בדיקת המסמכים שהמציאה המשיבה, בידי הבורר. הבורר בחן את המסמכים וכאשר נמצאו כולם לשיעור רצונו,

מסר את אישורו כי הושלם התנאי הנדרש לצורך קבלת שכרה של המשיבה מעם המערערת. הבורר אמור לבדוק את המסמכים ואינו נדרש כלל לתגובותיה של המערערת לאותם מסמכים. הבדיקה היא מקצועית ונעשית בידי גורם ניטרלי ומקצועי אשר נבחר כאמור בידי שני הצדדים כבורר.

- רשם ההוצאה לפועל אינו אמור לבחון את האופן שבו הבורר קובע את מסקנותיו. תפקידו לבצע את פסק הבורר ככתבו וכלשונו ולשם כך בלבד נזקק לאישור הבורר כי מלוא המסמכים הועברו למערערת. זאת ואך ורק זאת. טענותיה של המערערת לפגמים בעבודת הבורר, אינן יכולות להסוות את העובדה הפשוטה כי המערערת אינה ממלאה אחר חיוביה מפסק הבורר, זאת ללא כל הצדק וכי פתיחת תיק ההוצאה לפועל כנגדה בדין יסודה.

פינוי, פירוק שיתוף, כינוס ומימוש משכנתה/משכון:

בית המשפט העליון:

81. **בית המשפט העליון** (משכון)- בקשת רשות ערעור על החלטת ביהמ"ש המחוזי בגדרה נדחתה בקשת המבקשת לכך שגורם מממן יפקיד את סכום החוב שבמחלוקת, וכי גורם זה יבוא בנעלי המשיב כבעל המשכון אם ייקבע בסופו של ההליך כי המשיב זכאי לסכום האמור, והכספים שהופקדו יועברו לידי.

רעא 2822/21 **עמותת מעלות התורה נ' יוסף רייכמאן** (26/04/21)

- ביהמ"ש העליון דחה את הבקשה בקבעו: אמנם, העברת סכום החוב שבמחלוקת למשיב (אף תחת מחאה, ותוך שמירת טענות המבקשת בעניין עצם קיום החוב) בשלבים שונים בהליך עשויה הייתה להביא לעיכוב ביצוע הליכי מימוש הנכס. אולם בקשת המבקשת אינה מתמצית בבקשה לשלם את החוב למשיב ובעיכוב או בביטול הליכי מימוש הנכס, אלא היא מוסיפה ומבקשת כי המשכון הרשום לטובת המשיב יירשם, כנגד התשלום האמור, לטובת הגורם המממן. לגישה, אופן הפעולה האמור מתאפשר לפי סעיפים 13 ו-14 לחוק המשכון. פדיון המשכון ע"י הגורם המממן, אשר זהותו אינה ידועה וכאשר לא הוכח כי זכותו עלולה להיפגע ממתן המשכון או ממימושו, אינה אפשרית לפי הוראות חוק המשכון ולפי הפסיקה שפירשה אותו. סעיף 13(א) לחוק המשכון קובע את התנאים בהם ניתן לפדות את המשכון. לשונו הברורה של החוק מלמדת כי לא כל אדם רשאי לפדות את המשכון ע"י קיום החיוב, אלא כי זכות זו שמורה אך לחייב עצמו ולאדם שזכותו עלולה להיפגע ממתן המשכון או ממימושו.

- סעיף 14 מוסיף וקובע כי אם נפדה משכון לפי סעיף 13 ע"י מי שאינו החייב, זכאי הפודה לחזור אל החייב ולהיפרע ממנו כדין ערב שמילא את ערבותו, "ואם הפודה לא היה בעל הנכס יעמוד לו המשכון להבטחת זכותו זו". המבקשת מעוניינת כי הגורם המממן יהיה הגורם הפודה את המשכון. בהקשר זה אין לקבל את טענת המבקשת לפיה הגורם המממן, כשמו כן הוא, מממן את פדיון המשכון בלבד, בעוד שהיא עצמה – החייבת – פודה את הנכס. זאת משום שהיא מוסיפה ומבקשת להחיל את סעיף 14 ל ולהורות על רישום הגורם המממן כבעל המשכון, זכות השמורה, לפי הסיפא של הסעיף, אך ורק לפודה שאינו בעל הנכס. ואולם, ביהמ"ש המחוזי קבע כקביעה עובדתית, אשר לא נמצאה כל הצדקה להתערב בה, כי המבקשת הסתירה את זהות

הגורם המממן, וכי מכל מקום היא לא הוכיחה כי מדובר בגורם שזכותו עלולה להיפגע ממתן המשכון או ממימושו. במצב דברים זה, ולאור הוראותיו המפורשות של החוק, די באמור כדי לקבוע כי הגורם המממן העלום אינו רשאי לפדות את הנכס מכוח סעיף 13 לחוק, ומשכך אף אינו רשאי להירשם כבעל המשכון מכוח סעיף 14 לחוק. מעבר לדרוש, יצוין כי משהחל הליך ההתמחרות למימוש הנכס, והמועד להגשת ההצעות הסתיים, אין מקום לפדיון הנכס ע"י צד שלישי (הגורם המממן), תוך רישום המשכון לטובתו. משכון הנכס לטובת צד שלישי, אשר לא השתתף כלל בהתמחרות, או לגורם שהשתתף בה והצעתו לא זכתה, לאחר סיום הליכי ההתמחרות, עלול לפגוע בהליכי ההתמחרות עצמם ובמימוש התכלית העומדת בבסיסם.

82. **בית המשפט העליון** (פינוי)- האם לצורך פינויה של דירת מגורים לפי סעיף 38(ג) לחוק ההוצל"פ די בהסכמתו של החייב-הלווה, בעל הזכויות הקנייניות בנכס, לכך שסעיף 38(א) לא יחול בעניינו (היינו – ויתורו של החייב על הזכות לדיוור חלופי), או שמא נדרשת לכך גם הסכמת ילדיו שאינם בעלי זכויות קנייניות בדירה?
רע"א 2770/21 פלוני נ' בנק מזרחי טפחות בע"מ (27/04/21)

כב' השופטת י' וילנר קבעה כי לשם מכירת דירת מגורים ופינויה בהתאם להוראת סעיף 38(ג) לחוק, די בויתור מצדו של החייב-הלווה על תחולתו של סעיף 38(א) לחוק. נקודת המוצא לדיונו היא לשונו של סעיף 38(ג) לחוק ההוצאה לפועל. סעיף זה, כאמור, התווסף במסגרת תיקון 29 לחוק, והוא נועד למנוע את המצב שקדם לתיקון החוק, ושבמסגרתו חייב היה רשאי לוותר על זכותו לדיוור חליפי ללא כל מגבלה, באופן שעלול היה להותיר אותו ואת בני משפחתו המתגוררים עמו ללא קורת גג במסגרת הליכי מימוש המשכנתא או המשכון בעניינו. המחוקק, אשר ביקש להגביל את היכולת של חייב לוותר על זכותו לדיוור חליפי, תוך איזון בין הגנה על הזכות לקורת גג וקיום מינימלי לכבוד לבין האינטרס הציבורי בהגנה על שוק ההלוואות והביטחונות, הורה כי הוויתור על הזכות לדיוור חליפי תתאפשר רק במקרים שבהם הוסברה לחייב משמעות הוויתור בשפה המובנת לו, וכי במקרה שכזה יועמד לחייב הסכום המאפשר לו לשכור דירת מגורים התואמת את צרכיו ואת צרכי בני משפחתו המתגוררים עמו למשך תקופה שלא תעלה על 18 חודשים. בדברי ההסבר לחוק צוין כי הטלת המגבלות על ויתור של חייב על זכותו להגנת הדיוור החליפי הקבועה בסעיף 38(א) לחוק, נועדה להבטיח כי "החייב ובני משפחתו הגרים עמו לא יוותרו בלא קורת גג". העובדה כי סעיף 38(ג) לחוק קובע כי הסידור החלופי שיועמד לטובת חייב שוויתר על זכותו לדיוור חליפי מכוח סעיף 38(א) לחוק, "יהיה בסכום המאפשר לחייב

לשכור דירת מגורים באזור מגוריו התואמת את צורכי החייב ובני משפחתו הגרים עמו", מלמדת כי זכויות בני המשפחה המתגוררים בדירת החייב המשועבדת, נלקחו בחשבון על-ידי המחוקק, וכי ההגנה שניתנה להם היא זו המפורשת בסעיף, ולא מעבר לכך. המסקנה האמורה אליה הגעתי, שלפיה אין צורך בקבלת הסכמתם של בני משפחתו של החייב המתגוררים עמו לשם החלתו של סעיף 38(ג) לחוק, נובעת לא רק מלשון הסעיף כאמור, אלא אף מכך שלבני המשפחה המתגוררים עם החייב, אין, ככלל, מעמד מיוחד ביחס לדירה, ובוודאי לא מעמד הגובר על מעמדו של החייב עצמו – הבעלים או החוכר לדורות של הדירה הנדונה.

83. **בית המשפט העליון** (מימוש משכנתא) - דחיית בקשה לעיכוב ביצוע מימוש משכנתא על נכס מסחרי, נוכח שיקול מאזן הנוחות.

ע"א 2929/21 **יצחק חנאי נ' בנק הפועלים בע"מ** (27/05/21)

בית המשפט דוחה בקשה לעיכוב ביצוע כאמור וקובע כי המדובר בנכס עסקי, ולא נטען כי הוא נושא ערך מיוחד עבור המבקש או שהוא בעל איכויות ייחודיות. לפיכך, העברת הזכויות בנכס, ככל שתקודם בהליכי ההוצאה לפועל וככל שבסופו של יום יתקבלו טענות המבקש, תגרום לנזק כספי בעיקרו, ולא הוכח שלא יהיה בידי המשיב לפצות את המבקש על נזקיו. מבלי לקבוע מסמרות בשאלת סיכויי הערעור, בנסיבות המקרה דנן שיקול מאזן הנוחות מוליך לדחיית הבקשה. במוקד הבקשה ניצבת האפשרות שהמשיב יממש את המשכנתא על הנכס. כפי שנקבע לא אחת, אין בהעברת זכויות בנכס מקרקעין כדי להפוך את הנזק שנבחן בגדר מאזן הנוחות ל"בלתי הפיך", ויש לבחון כל מקרה לגופו. בהקשר זה נקבע שאין דין פינוי נכס המשמש למגורים כדין נכסים המשמשים להשקעה ומסחר.

84. **בית המשפט העליון** (פינוי) - דחיית בקשת המבקשת לעיכוב הליכי הוצאה לפועל שנפתחו כנגד בעלה לפינוי מגרש ולהריסת הבנייה הלא חוקית שבו מכוח פס"ד חלוט ועקב שיהוי בהגשת הבקשה.

רע"א 4845/21 **גאולה שרביט נ' רשות מקרקעי ישראל** (21/07/21)

כידוע, לערכאה הדיונית מסור שיקול דעת רחב בכל הנוגע לסעדים זמניים, ומשכך התערבות ערכאת הערעור בהחלטות הנוגעות לסעדים זמניים תישמר למקרים חריגים בלבד, בהם ההחלטה הנדונה עשויה להשפיע באופן בלתי הפיך או באופן ניכר על זכויות הצדדים. המקרה דנא אינו נמנה עם מקרים אלה, ודי בכך כדי לדחות את הבקשה. עוד צוין כי המבקשת השתהתה שיהוי כבד בהגשת התביעה. המבקשת טוענת בתביעתה כי

הרקע להגשתה הוא פתיחתו של תיק ההוצאה לפועל נגד החייב מכוח פסק הדין החלוט, וחששה כי יבקשו לאכוף את פסק הדין החלוט גם כלפיה. ואולם, נראה כי החשש האמור צריך היה להיווצר מיד עם מתן פסק הדין החלוט, לפני למעלה מעשור. יתרה מכך, דומה כי גם פרק הזמן שחלף מאז פתיחת הליכי הפינוי כנגד החייב ועד להגשת תביעתה ובקשתה למתן סעד זמני – כחצי שנה – הוא משמעותי. כפי שנקבע לא אחת, בעת ההחלטה האם להיעתר לבקשה למתן סעד זמני, יש ליתן משקל ממשי ולעיתים אף משקל מכריע לשיהוי בהגשת הבקשה. די אף בכך כדי לדחות את הבקשה.

בית המשפט המחוזי:

85. **בית המשפט המחוזי** (פינוי) - האם דירה שרשומה על שם אחות בן הזוג ונעשה בה שימוש על ידי הצדדים היא דירתם של הצדדים ולא דירת האחות למרות הבעלות הרשומה בלשכת רישום מקרקעין? שאלה נוספת היא האם יש להיענות לבקשת האחות לסלק ידה של גיסתה לשעבר מהדירה ולחייבה בדמי שימוש?
תלה"מ (נצ') 60777-07-20 ג.ס.נ' מ.ד. (14/04/21)

כב' השופט אסף זגורי קובע כי כוחו של הרישום הינו יפה כלפי כולי עלמא והוא מהווה ראייה חותכת לתוכנו, כאמור בסעיף 125 (א) לחוק המקרקעין הקובע: "רישום בפנקסים לגבי מקרקעין מוסדרים יהווה ראייה חותכת לתוכנו, אולם אין בכך כדי לגרוע מהוראות סעיפים 93 עד 97 לפקודת הסדר זכויות במקרקעין [נוסח חדש], התשכ"ט-1969". כדי לעמוד בנטל להפריך ולסתור את חזקת הרישום, אין די בהוכחת שימוש הנוגד את הבעלות, יש צורך להראות אינדיקציות ברורות לעסקה במקרקעין, שחייבת להיעשות בכתב מכוח סעיף 8 לחוק המקרקעין, או לכך שמראש הבעלות היא של הצד שאינו רשום וטוען לבעלות (למשל מכוח צו ירושה שגוי או מסמך מזויף אחר שהקנה בעלות לצד הרשום). בבחינת מאזן הצדק יבואו בכלל שיקולי ביהמ"ש מספר שיקולים כגון: כוונת הצדדים ליצירת הרישיון משך הזמן שהחזיק בעל הרישיון בקרקע, הסתמכות על הציפיה והשקעות בנכס, היקף ההשקעות, האם ההשקעות היו על דעת בעל המקרקעין ובשיתוף פעולה עמו וכיו' ראה למשל: ע"א 463/79 ג'בראן נ' ג'בראן, פ"ד לו (4) 403 (1982). באשר לשאלה השנייה, נאמר כי על מנת לזכות בסעד של דמי שימוש יש לעתור לכך במסגרת כתב התביעה במפורש ואף לשלם אגרה בגין סכום התביעה. זכותה של המשיבה לדמי שימוש במקרה הנוכחי מקורה בחוק עשיית עושר ולא במשפט התשל"ט - 1979. מהותו של סעד ההשבה בעילת עשיית עושר ולא במשפט היא, השבה לתובע של טובת ההנאה ממנה נהנה הנתבע שלא כדין על חשבונו (ראו: ע"א 290/80 ש.ג.מ חניונים בע"מ נ' מדינת ישראל). כמו כן, במצב

בו העידו הצדדים כי התגוררו בנכס בחינם, ברשות ובהסכמה, הרי אני קובע כי אין לחייב את האישה בתשלום דמי שימוש.

86. **בית המשפט המחוזי** (משכון) כאשר מדובר במשכון רשום, לפי סעיף 17 לחוק המשכון, הרי שיש בידי הרשם סמכות להורות על מימוש המשכון בדרך שבה מממשים נכס שעוקל בהוצאה לפועל, קרי - מכירת הזכויות בנכס הממושכן. רער"צ (חד"י) 29671-01-21 **אברהם סימון נ' בנק בינלאומי לישראל בע"מ** (18/07/21) החלטת המכר ניתנה ע"י כב' רשם ההוצאה לפועל. כיוון שהמשכון הינו משכון רשום, לפי סעיף 17 לחוק המשכון, הרי שהייתה בידו הסמכות להורות על מימוש המשכון בדרך שבה מממשים נכס שעוקל בהוצאה לפועל, קרי - מכירת הזכויות בנכס הממושכן. החלטת כב' הרשם נסובה על כך שאין לו הסמכות העניינית לקבוע כי הזכויות עליהם נרשם המשכון לפי חוק המשכון אינן של החייבים, הא ותו-לא. הרשם קבע באותה החלטה כי אם צד ג' כלשהו טוען לזכויות אלה, עליו לפנות לבית המשפט המוסמך. החלטה זו אינה שוללת מהרשם את סמכותו לדון במשכון שכבר נרשם, על הזכויות בנכס, שאותה שעה היו רשומות על שם המבקשים. לפי החלטה זו, כל צד ג' שהיה מעונין לטעון כי הזכויות עליהם נרשם המשכון אינן של המבקשים, כי אם שלו, יכול היה להגיש תביעה לבית המשפט המוסמך. כל עוד לא נעשה הדבר, רשאי היה רשם ההוצאה לפועל, בהתאם לסמכותו כמפורט בסעיפי חוק המשכון הנ"ל, להמשיך בהליכי המימוש.

בית משפט שלום :

87. **בית משפט השלום** – (פינוי - ודיור חלוף) - תחולת סעיף 38 לחוק ההוצאה לפועל והזכות לדיור חלוף ביחס להסכמים שנחתמו לפני תיקון 29 (יום 16.5.2009) לחוק ההוצאה לפועל. ה"פ (ראשל"צ) 4137-07-14 **רויטל גייסי נ' הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ** (20/06/21)

בית המשפט דחה את המרצת הפתיחה ופסק כלהלן : סעיף 38 לחוק ההוצאה לפועל מסדיר את הזכות לדיור חלוף. מאחר שהסכם ההלוואה ושטר המשכנתא נחתמו בשנת 2005, היינו לפני יום התחילה של תיקון 29 (יום 16.5.2009) לחוק ההוצאה לפועל, הרי שהתיקון לחוק לא חל על המקרה הנדון, ויש לבחון את המקרה לפי ההוראה טרם התיקון, דהיינו כי הצדדים רשאים להתנות על ההגנה שמעניק החוק לסידור חלוף ובלבד שהתניה פורשה בהסכם או בשטר המשכנתא. על פי סעיף 38(ג) לחוק ההוצאה לפועל כנוסחו טרם התיקון לחוק, וכפי שיש לקוראו על פי הוראת המעבר, ויתור החייב על הגנה לזכות בסידור חלוף

יוכר בדין אם הוויתור פורש בהסכמים והוא מחייב שהבנק יבהיר לו את זכותו לדיור חלוף ואת משמעות הוויתור. ההלכה הפסוקה הבחינה הבחן היטב בין תחולת הגנות הקבועות בסעיף 38 לחוק ההוצאה לפועל ובסעיף 33 לחוק הגנת הדייר וקבעה, כי את האחרונה יש לפרש בצמצום, ואין מקום להחיל עליה את הדרישות הדווקניות שנקבעו בפסיקה לצורך ויתור על הגנת הדיור החלוף. לפיכך, נקבע בפסיקה, כי לשם התניה על הגנת סעיף 33 לחוק הגנת הדייר, אין צורך בהסבר נאות, חיצוני להסכם המשכנתא, אלא די בכך שעפ"י אומד דעת הצדדים – כפי שהוא נלמד מלשון ההסכם ומן הנסיבות החיצוניות האופפות אותו, בהתאם לכללים המקובלים בפירוש חוזים – הוסכם לוותר על הגנה זו, כדי לשכלל את הוויתור. במקרה זה, אומד דעתם של הצדדים כמשתקף מהסכם ההלוואה ושטר המשכנתא, על פי לשונם והנסיבות החיצוניות האופפות אותם, היה כי המבקשת ויתרה על ההגנה המוקנית לה בסעיף 33 לחוק הגנת הדייר, להישאר בדירה כדיירת מוגנת, והסכימה כי במסגרת מימוש המשכנתא, תפונה מן הדירה.

88. **בית משפט שלום** (פינוי - דיירות מוגנת) - האם לנתבעים זכויות בדירה שהושכרה

לאביהם המנוח בדיירות מוגנת, או שמא יש להורות על סילוק ידם מהדירה?

ת"א (אש"י) 41224-05-18 **רשות הפיתוח במובן חוק רשות הפיתוח (העברת נכסים) עמידר**

החברה הלאומית לשיכון בישראל בע"מ נ' יצחק טיטלבוים (24/06/21)

- בתביעה לסילוק יד, די לבעל הנכס להוכיח כי יש לו זכויות בנכס ולטעון כי לנתבע אין זכות להחזיק בדירה והנטל עובר לנתבע להוכיח את מעמדו והמשך זכות החזקה. על הנתבע, כפי שחל גם בתביעות לסילוק יד מדיור ציבורי, הנטל להוכיח כי התגורר ברציפות עם בעל הזכויות החוזיות עד לפטירתו, ולכן זכאי הוא לקבלת זכויות בהתאם לחוק. על כן, אין התובעת צריכה להוכיח את הרכיב השלילי, כי הנתבעים אינם זכאים למעמד של דייר לפי החוק, אלא הנטל על הנתבעים להוכיח כי יש להם זכויות של דייר. על כן די בתצהיר הקצר של מר בר כדי לעמוד בנטל ההוכחה המוטל על התובעת ולהעביר את הנטל לנתבעים להוכיח את זכויותיהם בדירה. תנאים להכרה במעמד של דייר מעוגנים בסעיף 20(ב) לחוק וילד של הדייר החוזי שמבקש להכיר בו כדייר מוגן, לאחר שהדייר נפטר, צריך להוכיח כי גר בדירה לפחות שישה חודשים סמוך לפטירתו וכי לא היה לו בזמן הפטירה דירה אחרת למגורים. באשר לטענת הנטישה-שעה שהנתבעים לא הוכיחו כי היה להם מעמד של דייר, ממילא אין כל צורך לדון בטענת הנטישה. טענה זו של התובעת מיותרת ונטענה כטענה חלופית בלבד, אולם לא ניתן לטעות טענות עובדתיות סותרות. טענת התובעת פשוטה, ולא נסתרה,

כי הנתבעים לא גרו בדירה עם הדייר החוזי סמוך לפטירתו, על כן לא ניתן כלל לדון בסוגיית הנטישה. עניין זה נדון רק ביחס לדייר חוזי, כאר בתנאים נוקשים ניתן לנשל אותו מזכויותיו החוזיות אם נטש את הדירה.

- באשר לטענת תביעה לסילוק יד- תביעה לסילוק יד היא עילה מתחדשת וממילא לא ניתן להתגונן בפניה בטענת שיהוי. גם אם ניתן להעלות טענת שיהוי כנגד תביעה לסילוק יד, לא בנקל יכול בעל דין להיתלות בטענת שיהוי המשפיעה על זכויותיו הדיוניות של בעל דין וחוסמת את דרכו להוכיח את זכותו לסעד משפטי על פגיעה בזכויותיו. באשר לטענת הגנה סעד מן הצדק- גם בטענת ההגנה מן הצדק, סעד של פיצוי, לא מצאתי ממש. ראשית, לפי סעיף 132(א) לחוק שכותרתו סייג לפינוי, רשאי בית המשפט לסרב להעניק סעד של פינוי כנגד דייר, אם מצא שלא יהיה זה צודק לתתו. תנאי להפעלת סעיף זה הוא כי מדובר בדייר שמבקשים לפנותו, הנתבעים לא זכו למעמד של דייר, ולכן אין כל מקום לדון בשאלת סעד מן הצדק.

שונות: חוזים, פיצויים, התיישנות, מאסר חייבים,

פרשנות ואח'

בית המשפט העליון:

חוזים:

89. **בית המשפט העליון** – (חוזים - חיוב מס) - מהו טיבו של תשלום המשולם על ידי יצרנו של מוצר לסוכן שבידו הסכם להפצתו הבלעדית של המוצר (המפיץ) בתמורה לקיצור תקופת ההתקשרות נשוא ההסכם? האם מדובר בהכנסה הונית, הצומחת ממכירתה של זכות ההפצה תמורת התשלום ששולם, אשר בגינה יחויב המפיץ במס רווחי הון, או שמא מדובר בהכנסה פירותית, הצומחת מהתשלום בגין אובדן רווחים, אשר בגינה יחויב המפיץ במס הכנסה בהתאם למדרגות המס שחלות עליו?

ע"א 5369/18 **יהושע כץ נ' פקיד שומה פתח תקוה** (27/06/21)

- המשפט הישראלי פיתח לאורך השנים מבחנים ומבחני-עזר רבים אשר נועדו לסייע לבתי המשפט במלאכת ההבחנה בין הכנסה פירותית להכנסה הונית, כאשר אחד המבחנים המרכזיים שנקבעו הוא המשל של "עץ ופירות". מקור ההכנסה הוא העץ אשר יש לו פוטנציאל להניב פירות באופן חוזר ונשנה, ופירות אלו, הם ההכנסה מהמקור. מבחנים נוספים שמטרתם לסייע במלאכה הם בין היתר: טיב הנכס ואופיו; תדירות העסקאות או הפעולות המבוצעות בו; קיומו של סיכון עסקי; אופן מימון העסקה; קיומו של מנגנון כלכלי – פיתוח, טיפוח, יזמות ושיווק; תקופת ההחזקה בנכס; ידענותו ובקיאיות של הנישום בתחום אשר בו מתבצעת העסקה; פעילות קבועה ומתמשכת; היקף כספי נרחב; ומבחן הנסיבות האופפות את העסקה. במבט-על, ניתן לומר כי לא קיים מבחן ממצה אחד. כל הכנסה צריכה להיבחן על פי אמות המידה המתאימות לה, בהתאם לנסיבות הפקתה, תוך שימוש במבחני העזר שהותוו לאורך השנים.

- ההבחנה בין עיקר וטפל נעשית אף היא בעזרת מבחני עזר. אחד ממבחנים אלו מעמיד לדיון את השאלה האם ביטול החוזה שבגינו משולם הפיצוי מחסל את העסק של מקבלו או פוגע במבנהו הבסיסי של העסק עד כדי איון של עיקר פעילותו. אם כך יהיו פני הדברים, ייחשב הפיצוי להוני ומקבלו יחויב במס בגין רווח הון. מאידך, אם העסק של מקבל הפיצוי יכול להמשיך להתקיים ולהפיק רווחים בזכות התקשרויות בחוזים

אחרים, הדומים לזה שבוטל, אזי ייחשב התקבול לפירותי במהותו ומקבלו יחויב במס בגין הכנסה רגילה כאשר הבחנה חשובה זו הוסברה בהלכת קציר. ביהמ"ש מבהיר כי הלכת קציר ומבחן העזר שנקבע בה, כפי שנוסחו, חלים על כלל ההסכמים אשר באים להסדיר ביטול מוסכם של התקשרות קודמת בין בעלי הדין או פיצויים בגין הפרתה של אותה התקשרות קודמת. פיצוי בגין קטיעתו של העץ או של אחד מענפיו – דהיינו: פיצוי בגין פגיעה במקור ההכנסה – מהווה תשלום שמהותו הונית; ומאידך, פיצוי המשולם בגין קטיף הפירות של העץ שנשלל מבעליו – דהיינו: פיצוי בגין פגיעה בהכנסה המופקת ממקור כזה או אחר – מהווה תשלום שמהותו פירותי.

בית המשפט המחוזי

90. **בית משפט המחוזי - (שונות - חוזים - קיזוז) - זכות הקיזוז, ככל זכות חוזית, כפופה לעקרון תום הלב במימושה והגם שאין לשלול גם קיזוז חוב הריבית ההסכמית אף אם הוגשה תביעה ללשכת ההוצאה לפועל קודם לכן, עדיין על בית המשפט של פשיטת רגל לבחון את התנהלות החברה המלווה בעמידתה על זכותה החוזית**
פש"ר (ב"ש) 34981-07-15 יאיר שלי נ' הכונס הרשמי (03/08/21)
הגשת תביעת חוב להוצאה לפועל מהווה פעולה לגיטימית ואף מבורכת של המבקשת לגבות את החוב שלא על ידי פגיעה בבטוחה. ואולם, זכות הקיזוז, ככל זכות חוזית, כפופה לעקרון תום הלב במימושה והגם שאין לשלול גם קיזוז חוב הריבית ההסכמית אף אם הוגשה תביעה ללשכת ההוצאה לפועל קודם לכן, עדיין על בית המשפט של פשיטת רגל לבחון את התנהלות החברה המלווה בעמידתה על זכותה החוזית. במילים אחרות: אין להעניש את החברה המבטחת המלווה על כי ביקשה לתבוע חובה במסגרת הליך פחות דראסטי, אולם כשם שנדרשה לתום הלב בפניה לאפיק זה, כך היא נדרשת לתום הלב גם בהמשך מיצוי זכויותיה. חובת תום לב זו מחייבת כי שעה שהמבקשת עתרה לגביית החוב במסגרת זו, היה עליה לכלול את הריבית ההסכמית ולא להשתהות בתביעתה לחלק זה, באופן שיכול להביא לתפיחת החוב לממדים לא סבירים. זכותה של המבקשת לריבית פיגורים היא זכות חוזית, אולם מימושה כפוף לתום הלב ויש להישמר מפני מצב שבו הופכת זכות זו ל"תכנית חיסכון" לחברה המלווה באופן שאינו מידתי, והתוצאה תביא לפגיעה לא מידתית הן בחייב והן בנושים האחרים. הדברים מתיישבים אכן גם עם רוח חוק חדלות פירעון אשר מורה בסעיף 243(ג) בו כי ריבית הסכמית לא תתווסף לאחר צו פתיחת הליכים [המקבילה לצו הכינוס]. הדברים בוודאי נכונים כאשר המבקשת הגישה תביעת חוב בהליך זה ועל כן היא זכאית לקבל את זכויותיה בכפוף לדיני הקדימה ולא

מעבר לכך. הבטוחה יוצרת קדימה בהקשר שלפנינו אולם אין היא מעניקה זכויות יתר לשיעור הנשייה, מקום שהיא חלק ממכלול הנשייה בהליך.

מאסר חייבים – מאסר חלף קנס:

91. **בית המשפט העליון** (שונוות – מאסר חלף קנס) - האם ניתן לאסור אדם בגין אי-תשלום קנס שבו חויב במסגרת גזר דינו, כשסכום הקנס הופקד, אך נזקף ושולם לשם פיצוי נפגע העבירה, ולא לטובת פירעון הקנס, כל זאת כאשר בגזר הדין נקבע שהחלופה לאי-תשלום הקנס היא מאסר.

רע"פ 7621/15 **יצחק מוסרי נ' מדינת ישראל** (01/07/21)

- כב' המשנה לנשיאה (בדימ') ציין כי לשונו של סעיף 71(א) לחוק, העוסק במאסר חלף קנס, נושאת הן את האפשרות שאדם ייכלא אם לא עמד בפועל בחיוב לפרוע את סכום הקנס, והן את האפשרות שכליאה תתאפשר רק מקום שהקנס לא שולם על ידו כלל. תכליותיו האכפתיות והעונשיות של סעיף זה מתמלאות כאשר החייב מפקיד בידי אוצר המדינה כסף לכיסוי הקנס. סעיף 77(ג) לחוק, שבו נקבע שכל תשלום מצד החייב ייזקף תחילה לטובת הפיצויים, אינו משפיע על כך, ומטרתו אף איננה להקים איום של מאסר חלף קנס, כדי להביא לתשלום הפיצויים. אופיו השונה של הקנס לעומת הפיצוי, והשיקולים השונים שעל בימ"ש לשקול במסגרת הטלתו, מוליכים גם הם למסקנה זו. לנוכח האמור, בסעיף 77(ג) לחוק העונשין קשה למצוא יסוד שמצדיק את ההנחה שתכליתו היא להשפיע על פרשנות סעיף 71(א) לחוק, כך שהמילה "ישולם" תקבל משמעות של: "יפרע". יתרה מכך, ההפרדה שנערכה בסעיף 77(ג) לחוק בין המילה "ישולם" לבין המילה "ייזקף" עשויה להצביע דווקא על ההפך. לתוצאה דומה ניתן להגיע מתוך החלת סעיף 61(ב) לחוק החוזים וגם על דרך של היקש אותו ניתן ללמוד מדיני פשיטת רגל.

- המשנה לנשיאה סיכם כי ניתוח לשון החוק ותכליתו, לצד כללי הפרשנות החלים בדיני העונשין, נוטים לפרשנות לפיה במצבים בהם מוטל מאסר חלף קנס ולצדו פיצוי לנפגע העבירה – תמורת הקנס המשולמת על ידי המורשע תיזקף לטובת נפגע העבירה, וכתוצאה מכך לא תופעל חלופת המאסר. לפי הפרשנות המוצעת, סכום הקנס אמנם משולם, אך לא נשאר בהחזקה של אוצר המדינה, לפי סדר הקדימות בסעיף 77(ג) לחוק, לפיו סכום הקנס נזקף קודם כל לשם פיצוי לנפגע העבירה. בכך יש לרפא ולו במעט את מצבו של קורבן העבירה. לגבי יתרת הפיצוי (שאופיו בעיקרו אזרחי), הרי שמנגנוני הגבייה של המרכז לגביית קנסות ערוכים להתמודד עם הצורך בגביית הסכום הנותר, כפי שנעשה בייחס לחובות רבים אחרים, שאין בצידם חלופת מאסר.

- לפיכך, אין לאסור אדם אם נמצא שאין ביכולתו לשלם את הפיצויים. האפשרות לכלוא אדם שלא שילם את הפיצויים שנגזרו עליו מוסדרת בחקיקה האמריקאית במפורש, והתנאי למימושה הוא, בין היתר, קיום הליך במסגרתו ייבחנו הנסיבות להטלת המאסר חלף הפיצויים, והכל בתנאי שלא יושת מאסר על מי שיכולתו הכלכלית איננה מאפשרת את תשלום הקנס. לסיכום, אין לאסור אדם שהעביר את סכום הקנס שהושת עליו לאוצר המדינה, וזאת גם אם הסכום המועבר נזקף לטובת פיצויים לנפגע העבירה. נוכח האמור, אין לכלוא את המערערים (ושכמותם) בטענה שלא שילמו את הקנס שהושת עליהם, ככל שהפקידו את סכום הקנס (או סכום הגבוה ממנו), שנזקף לטובת נפגעי העבירה שזכו בפיצויים.

פרשנות:

92. **בית המשפט העליון** (שונות - פרשנות - מנהל ורגולציה) – נקבע, כי אין מקום לאמץ את עמדתו הפרשנית של המאסדר ביחס להנחיות שיצאו תחת ידו כברירת מחדל. יש לשמוע את עמדת המאסדר, ולבחון אותה בהתאם להלכה הפסוקה באשר לבחינת העמדה הפרשנית של רשות מנהלית ביחס להסדר נורמטיבי שעל ביצועו היא אמונה ולפי אמות מידה ייחודיות, ורק אז, להכריע בדבר המשקל שיש ליתן לה. עוד נפסק כאן לראשונה, כי הגנת "זוטי דברים" לא חלה בתובענות ייצוגיות.

דנ"א 4960/18 **שולמית זליגמן נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ** (04/07/21)

- המשנה לנשיאה קבע באשר לעמדה הפרשנית של מאסדר בנוגע להנחיותיו כי אין להגדיר משקל זה מראש, אלא לבחון, בהתאם להלכה הפסוקה באשר למשקל שניתן לעמדתה הפרשנית של רשות מנהלית, כל מקרה לגופו בהתאם לנסיבות, תוך "הטיית האוזן" לעמדתו הפרשנית של המאסדר, כגורם בעל מומחיות מקצועית, ורק אז להכריע בדבר המשקל שיש ליתן לעמדתו הפרשנית.
- המשנה לנשיאה עמד על מספר שיקולים ייחודיים הנוגעים למאסדרים, שעל בסיסם, לפי נסיבות המקרה, יש לבחון האם יש מקום לקבל, או לדחות את עמדתם הפרשנית: האם הפרשנות המוצעת מטעם המאסדר תואמת את כללי הפרשנות המקובלים, כפי שנקבעו בפסיקה; האם העמדה הפרשנית שהציג המאסדר טכנית ומקצועית שאז יתרון המומחיות שלו עשוי לבוא לידי ביטוי, או שמא מדובר בעמדה נורמטיבית, שאז המומחיות נתונה לבימ"ש כפרשן המוסמך. האם המאסדר ניסח בעצמו את ההנחיות, או שמדובר בהנחיות ישנות שהוא רק מביע את עמדתו לגביהן כפרשן חיצוני. יש לבחון גם האם המאסדר הביא לידי ביטוי את מומחיותו בעמדה הפרשנית. אין די בכך שלמאסדר נתונה מומחיות מסוימת, אלא יש לבדוק האם

המומחיות שלו נדרשה בפועל לצורך גיבוש העמדה הפרשנית ביחס להנחיות הנדונות; האם מבנה השוק המפוקח וזהות הצדדים שנוגעים להליך מעוררים את החשש שהמאסדר נגוע בכשל רגולטורי. במסגרת זו יש לבחון האם מדובר בשוק שהוכר בפסיקה ככזה שעלולה להתעורר בו בעיית "השבי הרגולטורי"; האם יש פערי כוחות ניכרים בין הצדדים המעורבים; האם יש חשש מפני התחשבות בשיקולי שמירת מוניטין ושמירת יציבות השוק המפוקח והאם יש חשש לתופעת "הדלת המסתובבת"; האם המאסדר קיים היועצות, או האם הוא הקנה זכות שימוע לצדדים לפני שנוסחה עמדתו הפרשנית, באופן שעשוי להפחית את החשש מכשל רגולטורי; האם העמדה הפרשנית שהציג המאסדר מעמיקה, מנומקת ורחבת היקף; האם יש שני מאסדרים לאותו תחום שהציגו עמדות פרשניות נוגדות; האם המקרה נופל לגדר מקרים בהם עמדת המאסדר נובעת משיקולים שאינם ענייניים, או מניגוד עניינים, שאז תידחה עמדתו הפרשנית.

- באשר להגנת "זוטי דברים" נקבע כי הגנה זו איננה חלה בתובענות ייצוגיות. הנימוקים לקביעה זו הם בעיקרם שניים: סתירה בין מוסד התובענה הייצוגית, התכליות שהוא משרת והערך החברתי הגלום בו, לבין הגנת "זוטי דברים"; בחוק תובענות ייצוגיות נקבע מנגנון פנימי המאפשר לדון ולהתחשב בשיקולי צדק, שעומדים גם הם בבסיס הגנת "זוטי דברים", וזאת ניתן לעשות באמצעות סעיף 8(א)(2) לחוק תובענות ייצוגיות, ולכן אין צורך להידרש להחלת הגנה "חיצונית". ודוק, אין משמעות הדבר כי לא ניתן יהיה להתחשב בחלק מהשיקולים העומדים בבסיס ההגנה של "זוטי דברים" גם במקרים של תובענות ייצוגיות. ניתן לעשות כן במקרים מתאימים ובשינויים המחויבים, אך המסגרת הדוקטרינרית לעשות זאת לא צריכה להיות, באמצעות ההגנה האמורה, אלא על-ידי שימוש במנגנון הפנימי לחוק.

התיישנות – פרשנות:

93. **בית משפט העליון** (שונות - התיישנות) - לא ניתן לסלק את התביעה שכנגד על הסף מחמת התיישנות, שכן לא ניתן לדעת אם עומדת למשיבה ההגנה מפני טענת התיישנות מכוח סעיף 4 לחוק ההתיישנות.

רע"א 3036/21 **אפרופים שיכון ויזום (1991) בע"מ (בפירוק) נ' מדינת ישראל – משרד הבינוי והשיכון** (10/06/21)

- בית המשפט העליון (כב' השופטת י' וילנר) דחה את הבקשה ופסק כי: במוקד המחלוקת עומדת שאלת פרשנותו של סעיף 4 לחוק ההתיישנות לפיו "בתובענה על

תביעה שלא התיישנה או שהתיישנה אך לא נטענה נגדה טענת התיישנות, לא תישמע טענת התיישנות נגד קיזוז באותה תובענה ולא נגד תביעה שכנגד, כשהיא והתביעה שבאותה תובענה נושאן אחד או כשהן נובעות מאותן נסיבות". סעיף זה מקנה לתובע שכנגד מעין "הגנה" מפני טענת התיישנות, אף אם התביעה שכנגד התיישנה, בהתקיים שני תנאים מצטברים :

- התנאי האחד הוא כי התביעה העיקרית לא התיישנה או שהתיישנה אך לא נטענה נגדה טענת התיישנות; והתנאי השני, הוא כי התביעה העיקרית והתביעה שכנגד עוסקות באותו הנושא או נובעות מאותן נסיבות. תכלית סעיף 4 היא הבטחת שוויון בין בעלי הדין, כך שאם מתאפשר לצד אחד לתבוע את רעהו בגין עילה אשר לא התיישנה או שלא הועלתה נגדה טענת התיישנות, אזי תעמוד אף לרעהו הזכות להגיש תביעה שכנגד באותו נושא. סעיף 4 מסייע אף לקידום הכרעה צודקת יותר במחלוקת שבין בעלי הדין, שתביא את מערכת ההתחשבות הכוללת ביניהם למיצוי. ניהול תביעה עיקרית שלא התיישנה מחייב ממילא את איתור הראיות הנוגעות לנושא ולנסיבות הנדונות בה, ומשכך נחלשת אחת ההצדקות לדחיית התביעה שכנגד מחמת התיישנות, שהיא הקושי באיתור ראיות ומידע באשר לעילת תביעה שנולדה זמן רב לפני ראשית ההליך המשפטי.
- סעיף 4 נועד אף למנוע הליכים משפטיים מיותרים או לא הוגנים. יישום האמור על ענייננו מעלה כי טרם ניתן לקבוע אם חלה עליו החלופה הראשונה לתנאי הראשון. זאת, מאחר שבימ"ש המחוזי טרם הכריע בטענת ההתיישנות שהעלתה המשיבה נגד התביעה שהגישו המבקשים, היא התביעה העיקרית, והותירה להמשך ההליך. לפיכך, בשלב זה, אין לדעת אם התביעה העיקרית "לא התיישנה", כאמור בחלופה האמורה ולא ניתן לסלק את התביעה שכנגד על הסף מחמת התיישנות, שכן לא ניתן לדעת אם עומדת למדינה ההגנה מפני טענת התיישנות מכוח סעיף 4 לחוק. כך, ככל שיתברר בהמשך כי התביעה העיקרית לא התיישנה, אזי תעמוד למדינה ההגנה האמורה והתביעה שכנגד תמשיך להתברר גם היא, אף אם ניתן היה לקבוע שהתיישנה. טענות המבקשים לפיהן די בעצם העלאת טענת התיישנות מצד המדינה נגד התביעה העיקרית, כדי לשלול ממנה את ההגנה המוקנית מכוח סעיף 4, נדחתה. זאת, נוכח החלופה הראשונה לתנאי הראשון, לפיה עשויה לקום למשיבה, כתובעת שכנגד, הגנה מפני טענת התיישנות כאשר התביעה העיקרית לא התיישנה. ודוק: לשון סעיף 4 אינה שוללת את תחולתה של חלופה זו במקרים שבהם תובע שכנגד אכן העלה טענת התיישנות נגד התביעה העיקרית, אך טענתו זו נדחתה, וממילא התביעה העיקרית

"לא התיישנה". נוכח האמור, אין להתערב בהחלטת בימ"ש המחוזי לדחות את הבקשה לסילוק התביעה שכנגד על הסף מחמת התיישנות.

אתיקה - חובת עו"ד כלפי צד ג':

94. **בית משפט השלום** (שונוות – חובת עו"ד כלפי צד ג') - מה דינו של עורך דין המייצג לקוח פלוני ביחסיו עם מי שאינו לקוחו אלא צד שכנגד פלוני – האם כלפי פלוני זה, מוטלת על עורך הדין חובה כלשהי? היהא אחראי כלפי זה מטעם כלשהו ועל פי עילה כלשהי, אם יתברר שכתוצאה מהטיפול בעניין לקוחו ולמען לקוחו הסב נזק לאחר – צד ג'?

ת"א (חד') 63989-06-20 **סטארי נייט בע"מ נ' עדינה בודנשטין** (16/07/21)

למדים אנו כי המקום בו הדין מכיר באחריותו של עורך דין כלפי מי שאינו לקוחו, ואף אם הוא הצד שכנגד, הינו כאשר נתן ייעוץ או מסר מידע מוטעה, ואלה גרמו נזק. עוד נקבע בע"א 37/86, ע"א 58/86 משה ובת שבע לוי נ' יצחק יחזקאל שרמן: "מידתה של אותה חבות, ומתי היא מתגבשת, כבר תלויה בנסיבות העובדתיות של כל מקרה ומקרה". המקרים שהובאו באותו עניין כדוגמא, עסקו במקרים בהם הניזוקים באו בנעלי הלקוח, כמו במקרה של עריכת צוואה באופן רשלני שהביא לפסילתה, או במקרים בהם עורך הדין נתן ייעוץ לחבר או ידיד, מבלי שנקשרו יחסי עו"ד-לקוח. ביהמ"ש בחן את חבותו של עורך הדין, במקרה בו הוא מייצג את לקוחו בעסקה, כאשר הצד השני לה אינו מיוצג. מקרה זה דומה במקצת למקרה דנא, שבו הנתבעת ייצגה את הנתבע, אל מול התובעת, שלא הייתה מיוצגת. נקבע: "ניתן לומר, כי כאשר עורך-דין מייצג לקוח פלוני ואילו הצד האחר לעסקה אינו מיוצג כלל, נדרשות ממנו מיומנות וזהירות רבה יותר בהצגת העניין, לבל יכשיל במודע או בהיסח דעת נמהר את הצד האחר, כשהוא יכול להניח שזה סומך על אמינותו, יושרו ומהימנותו". באותו עניין, כאשר יישם בית המשפט העליון את ההלכה הנ"ל על עובדות המקרה, הגיע למסקנה שאם ייקבע כי עורך הדין לא ייצג את המערערים (הרוכשים) הרי לא חלות עליו החובות שהושתו עליו ע"י בימ"ש קמא, ובכלל זאת החובה לברר את מצבו של לקוחו והאם לקוחו מתכוון לעמוד בעסקה. בית המשפט מגיע למסקנה כי עורך הדין באותו עניין ייצג את הקבלן בלבד ולכן לא חלה עליו אחריות כלפי הרוכשים. ומכאן לענייננו: כפי שציינתי לעיל, אין מחלוקת שלא היה כל מגע בין הנתבעת לתובעת. פתיחת התיק נעשתה ע"י משרדה של הנתבעת, כמי שייצגה את הנתבע בלבד. דומני, כי בנסיבות אלה, בהן לא ניתן להצביע על ייעוץ או על מידע שמסרה הנתבעת לתובעת, הרי לא חלה חבות של הנתבעת כלפי התובעת. החובה לפעול בהתאם לחוק ההוצאה לפועל ותקנותיו ועל-פי כללי ההוצאה לפועל היא חובתה של הנתבעת כלפי הנתבע ולא כלפי הצד שכנגד, שזכויותיו עומדות לו אל מול לשכת ההוצאה לפועל.

לשון הרע:

95. **בית המשפט השלום** (שונות - לשון הרע) - אין חולק שפתיחת הליכי גביה והטלת עיקול על רכושו של אדם מהווה לשון הרע ופוגעת בשמו הטוב. הפרסום שנגרם מהליכים אלו, המציגים אדם כמי שאינו פורע את חובותיו, הוא מזיק ואינו ניתן לתיקון בנקל. ת"ת (עכו) 57799-07-21 **אליהו אבקסיס נ' הפרופיל (אלומניום - חיפה) בע"מ** (19/09/21)

בחלק מהפסיקה אף נקבע כי השאלה שיש לבחון היא האם העיקולים הוטלו כדין או לא, כאשר הטלת עיקול שלא כדין מקימה כאמור עילת תביעה ואילו עיקול שהיה בתוקף לא מקים עילה כאמור. בפסיקה נרחבת נדונה לרוב טענת הגנה מכוח סעיף 13(9) בחוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965, בין בצירוף עילות תביעה אחרות ובין שלא. ככלל, פסיקת בית המשפט העליון פירשה בהרחבה את תחולת סעיף 13(5) על השלבים השונים של ההליך המשפטי ואף על השלבים הקודמים לו והמאוחרים לו. ברובם המכריע של ההליכים בהם העלו הנתבעים טענת הגנה מכוח סעיף 13(5) בחוק הבחינה הפסיקה בין הטלת עיקול במסגרת גביה מנהלית, שאינה חוסה תחת הגנת סעיף 13(5) לעיל, ובין הטלת עיקול ע"י רשם הוצאה-לפועל ואף פתיחת תיק הוצאה לפועל. בעניין האחרונים נקבע באופן גורף שהגנת סעיף 13(5) בחוק מביאה לדחיית התביעה בעילת לשון הרע כאשר מדובר בהטלת עיקול במסגרת הליך בלשכת ההוצאה-לפועל ואף בעצם פתיחת התיק בלשכה - המקביל כמו בענייננו להגשת תביעה על סכום קצוב.

96. **בית המשפט השלום** (לשון הרע) - דחיית תביעה על פי חוק איסור לשון הרע, בגין עיקולים שהוטלו במסגרת תיק הוצאה לפועל. נפסק, כי לנתבע עומדת ההגנה הקבועה בסעיף 13(5) לחוק איסור לשון הרע.

ת"א (נצ') 42022-01-16 **דב שמואל גרשקוביץ נ' בנק מזרחי טפחות בע"מ** (07/02/21) התובע הגיש תביעה לסעד כספי נגד בנק מזרחי טפחות בע"מ סניף בפרדס חנה בגין לשון הרע. במרכז התביעה עומדים עיקולים שנרשמו במסגרת הליך הוצאה לפועל בו נקט הנתבע כנגד התובע בגין חוב כספי. התובע טוען, שהטלת העיקולים פגעה בשמו הטוב. בנסיבות התיק שלפני עסקינן בעיקולים שהוטלו במסגרת תיק הוצאה לפועל אשר חוסים תחת ההגנה הקבועה בסעיף 13(5) לחוק איסור לשון הרע, ומטעם זה דין התביעה בעילה של לשון הרע להידחות. בפסיקה נקבע לא אחת, כי הטלת צווי עיקול אשר מציגים אדם כמי שאינו משלם את חובותיו באופן שלא היה מנוס מהטלת עיקולים על רכושו, מהווה פרסום

לשון הרע נגדו, מהטעם שהעיקולים עלולים לפגוע בשמו הטוב, להשפילו ולעשותו מטרר ללעג או לבוז. נקבע כי סעיף 13 בכללותו, בניגוד לסעיפי הגנות האחרים, כגון סעיפים 14 ו-15 לחוק, אינו מותנה בדרישה של אמיתות הפרסום או בדרישת הוכחת תום לב, כך שגם פרסום כוזב, שנעשה שלא בתום לב ואף בזדון, לא יהווה עילה למשפט פלילי או אזרחי, ובלבד שמתקיימים התנאים הקבועים בסעיף המשנה הרלבנטי, ובענייננו סעיף 13(5) לחוק וכי עיקולים שהוטלו במסגרת תיק הוצל"פ אינם בבחינת לשון רע מאחר שהם חוסים תחת ההגנה הקבועה בסעיף 13(5) לחוק.

פסלות:

97. **בית המשפט העליון** (שונות- פסלות) - ביהמ"ש לא יאפשר לבעלי הדין להתבטא לפניו בלשון משתלחת ובאופן פוגעני, משפיל או מעליב. דברים אלו נכונים כלפי כל אדם, ונכונים מקל וחומר למקרה בו ההתבטאויות הבוטות והקשות מופנות כלפי שופט היושב בדין. בג"ץ 1430/21 עוה"ד עוזד הוכהאוזר נ' מיכאל תמיר, שופט בית המשפט המחוזי מרכז (11/04/21).

ביהמ"ש העליון בשבתו כבג"ץ הורה על דחיית העתירה על הסף וקבע כי גם הפעם בחרו העותרים להתבטא באופן בלתי הולם כלפי המשיב 1, היושב לדין בהליך משפטי בו הם מעורבים; אם כבעלי דין, אם כמייצגים. פעמים רבות נפסק, כי ביהמ"ש לא יאפשר לבעלי הדין להתבטא לפניו, בכתב או בע"פ, בלשון משתלחת ובאופן פוגעני, משפיל או מעליב. ניתן להתבטא בדרך מכבדת, גם כשעסקינן בטענות חמורות הנוגעות להתנהלות לא ראויה מצד אדם או גוף כלשהו. דברים אלו נכונים כלפי כל אדם, ונכונים מקל וחומר למקרה בו ההתבטאויות הבוטות והקשות מופנות כלפי שופט היושב בדין, ובשל כך עלולות הן להתפרש כניסיון להלך עליו אימים ולהשפיע על הכרעותיו. בייחוד אמורים הדברים בנסיבות ענייננו, בהן הגישו העותרים בקשה לפסול את המשיב 1 מלדון בהליך האמור, ולאחר שנדחתה הבקשה נדחה גם ערעור שהוגש עליה, תוך דחיית טענות העותרים למשוא פנים ולקשירת קשר עם הנתבעים נגד העותרת 3. בנסיבות אלה, ברי כי היה על העותרים לרסן עצמם, ולנקוט לשון נקייה ומכבדת. משלא עשו כן, דין העתירה להידחות גם מטעם זה. לא ניתן להתעלם מן התחושה כי עתירה זו לא נועדה אלא לחתור תחת קביעת הנשיאה חיות, כי אין מקום לפסול את המשיב 1 מלדון בהליך מושא העתירה, ולהביא דה-פקטו לפסילתו בדרך עוקפת. הלכה פסוקה היא כי בג"ץ אינו יושב כערכאת ערעור על החלטות שניתנו ע"י הערכאות המוסמכות, בפרט לא על החלטות שיצאו מלפני בימ"ש זה בכובעיו האחרים. על כן, משמיצו העותרים את מסלול הפסלות הקבוע בסעיף 77א לחוק בתי המשפט, אין בפנייתם למסלול הבג"צי כדי לסייע בידם.

קביעת שיעור מזונות וחלוקתו:

98. **בית המשפט העליון** (מזונות) - בקשה הנוגעת ביחס לחיוב במזונות קטין נכה אשר גמלת ההשתתפות בהוצאות מכסה את כל צרכיו. בנוסף, מהי קביעת שיעור המזונות והחלוקה שיש לקבוע בין ההורים.

ע"מ 2083/19 **פלונית נ' פלוני** (28/04/21)

ביהמ"ש מבהיר כי גמלת ההשתתפות בהוצאות נועדה לסייע בהתמודדות עם ההוצאות "העודפות" הנובעות מהמוגבלות שעמה חי הילד – להבדיל ממכלול עלויות המחיה שלו. נוכח תכלית זו של גמלת ההשתתפות בהוצאות, ברי שאין חפיפה מלאה בינה ובין חובת המזונות המוטלת על ההורים – שבליבתה ניצבים צורכי הקיום ההכרחיים, והאוניברסליים, של הילדים. במישור זה אין הבדל בין פסיקת מזונות לפי הדין העברי, לבין המסלול שבסעיף 3א לחוק המזונות שבמוקד ענייננו. זאת ועוד, לגמלת ההשתתפות בהוצאות ייעוד שונה מזה של קצבת הילדים. בניגוד לאחרונה, המיועדת לסייע בגידול הילדים באופן כללי, גמלת ההשתתפות בהוצאות מתמקדת בצרכים הנובעים מן המוגבלות. ביהמ"ש אינו סבור שיש מקום לשינוי גורף של המצב הקיים ביחס לגמלת ההשתתפות בהוצאות – המותיר בידי ההורים, האפוטרופוסים של הקטין עם המוגבלות, את האחריות ואת שיקול הדעת לגבי אופן השימוש בגמלה – במקרה של פירוק התא המשפחתי. עם זאת, במקרים מהסוג שלפנינו, יש מקום כי ביהמ"ש לענייני משפחה ייתן את דעתו על העניין בבואו לקבוע את שיעור המזונות, והחלוקה בין ההורים. בחינה נקודתית, בין היתר של האפשרות להקצות את כספי הגמלה לצרכיו המיוחדים של הילד, תוך הפקדת היתרות השוטפות בחשבון ייעודי שיועמד לרשותו בבגרותו ומבלי להפחית בשל כך ממזונותיו השוטפים, עולה בקנה אחד עם הפסיקה הקיימת. הערכאה המבררת – שברגיל מזמינה עדים, ובוחנת ראיות – היא הפורום המתאים לשמור על טובת הילד, ולמנוע מצב שבו הורה שהכנסתו גבוהה יחסית לא ידרש לשאת במזונותיו, בהסתמך על גמלה שנועדה לספק את צרכיו הייעודיים של ילד עם מוגבלות.

מקבץ סיכום פסיקה מחוזי חיפה והצפון – כרך 2

ספר מסכם 10/2021 – 03/2021

העורך: הרשם עיסאם חאיק